

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
2022-2026
Sileäkarvainen noutaja

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [24.10.2020]

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [11.2.2021]

TYÖRYHMÄ:

Kirsi Nieminen
Riitta Niemelä
Laura Rajakallio
Anne Kolsi
Jenni Juvén
Pipa Pärssinen
Tuula Niva

KUVAT: Paula Heikkinen-Lehkonen, Kari-Pekka Hietala, Senni Husso, Jin Kaakinen, Jenna Kallinen, Emmi Kiviluoma, Jani Lavonen, Kaija Leinonen, Iina Paavola, Juho Pajari, Aino Pikkusaari, Vesa Turunen, Tanja Ukkonen, Maisa Viippola, Anu Vorobjev, Kimmo Vorobjev

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO.....	5
2. RODUN TAUSTA	6
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	9
4. RODUN NYKYTILANNE	13
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	13
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos.....	13
4.1.2 Jalostuspohja	16
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	21
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta.....	22
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	23
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	23
4.2.2 Jakautuminen näyttely- ja käyttö-, tms. -linjoihin.....	23
4.2.3 Pevisa-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	24
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	24
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	37
4.2.6 Käyttäytyminen kotona	54
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta.....	56
4.3. Terveys ja lisääntyminen	57
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	57
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	63
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	72
4.3.4 Lisääntyminen.....	73
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	74
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	74
4.4. Ulkomuoto	74
4.4.1 Rotumääritelmä	74
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	76
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus.....	78
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	78
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	79
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	79
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	83
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	86
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	86

6.2 Vaatimukset ja suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	87
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	88
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	90
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	91
7. LÄHTEET	93
8. LIITTEET	94

1. YHTEENVETO

Sileäkarvainen noutaja, kansankielisesti flatti, on keskikokoinen tyylikäs noutaja, josta ensimmäisenä jää mieleen sen iloinen elämänasenne. Sodanjälkeisen flattimaailman suurin vaikuttaja Nancy Laughton on kirjassaan "A Review of the Flat-coated Retriever" kuvannut flatin luonnetta näin: "Sillä on salaperäistä, määrittelemätöntä viehätysvoimaa. Se on ekstrovertti ja optimisti ja hännänheiluttajista suurin, niin tyytyväinen se on elämäänsä. Sen luonne on moitteeton: se on mitä älykkäin ja ystävällisin seuralainen, joka runsain mitoin antaa itsestään ihmiskunnalle. Se on aina valmiina hauskanpitoon, vielä vanhemmallakin iällä, tuo koiramaailman Peter Pan. Sen ihmismuisti on poikkeuksellinen, ja sen ystävällisyys ulottuu perhepiirin ulkopuolelle – piirre, joka voi toisinaan osoittautua hämmentäväksi." (suomennos Riitta Heinonen)

Rotu on jalostettu pienriistan talteenottoon. Sileäkarvaisen noutajan intohimo työskentelyyn tekee siitä väsymättömän metsästyskoiran, jonka ominaisuudet itsenäiseen työskentelyyn haussa ja markkeerauksissa ovat tunnettuja. Rodun temperamentti ja energisyys luovat haasteita koiran koulutukselle, mutta omistaja tulee arvostamaan koiransa älykkyyttä erityisesti vaativissa tehtävissä. Sileäkarvaisen noutajan käyttöominaisuuksien säilyttämiseksi on erittäin tärkeää, että koirien ominaisuuksia mitataan noutajien rodunomaisissa lajeissa.

Sileäkarvaisen noutajan rakenne ja ulkomuoto palvelevat sen alkuperäistä käyttötarkoitusta metsästyskoirana. Rodun peruskoiran rakenne on kestävä ja liioittelematon, mutta kuitenkin rodun tulee ilmentää jaloutta. Tunnistettavin rotupiirre sileäkarvaisella noutajalla on sen jalo pää. Tämän hetken ongelmia rodussa ovat liiallinen raskaus ja suuri koko. Jalostuksessa on huomioitava lisäksi käyttötarkoitukselle merkityksellisiä liikuntaongelmia aiheuttavat rakennevirheet.

Sileäkarvainen noutaja elää yleensä terveen elämän. Elinikä voi kuitenkin olla lyhyt, sillä syöpäsairaudet lyhentävät rodun elinikää. Keskimääräinen elinikä sileäkarvaisella noutajalla on noin yhdeksän vuotta. Rodun PEVISA-ohjelmaan sisällytettyjen lonkka- ja silmätutkimusten, sekä rodulta aktiivisesti tutkittavien kyynärpäiden ja polvien osalta, terveystilanne on erinomainen. Lisääntymisominaisuuksiltaan sileäkarvainen noutaja on suhteellisen ongelmaton.

Rodun kasvattajat käyttävät maltillisesti yksittäisiä koiria jalostukseen, mutta käytetyimmät koirat ovat jossain määrin sukulaisia keskenään. Koiria tuodaan runsaasti maahan ulkomailta, tosin tuontikoirat ovat usein jo Suomessa edustetuista sukulinjoista. Rodun sukusiitosprosentin kasvu on kuitenkin maltillinen. Haasteita jalostukseen luovat eri linjojen vähyys, sekä takavuosisien matadorijalostusurosten käytön voimakas näkyvyys koirien sukutauluissa.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille ovat:

- Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla terve. PEVISA-tutkimusten osalta hyväksyttävät lonkkatulokset ovat A ja B **tai lonkkaindeksi yli 100**, silmätutkimuksessa ei saa ilmetä posteriori polaarista HC:ta, totaali HC:ta, PRA:ta tai RD:n asteita 2–3. Jalostuskoiralla tulee olla tutkimustulos kyynärpää- ja polvitutkimuksesta.
- Jalostuskoiralla tulee olla hyväksytty tulos noutajien taipumuskokeesta, sekä vähintään laatuarvostelu EH näyttelystä.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Suuret fasaanijahdit tulivat Englannissa suosituiksi 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Kun aiemmin fasaanien tarhausmäärät olivat satoja yksilöitä, ne nousivat tuolloin tuhansiin. Fasaanijahtien yleistymisen mahdollisti nykyaikaisen takaaladattavan haulikon kehittyminen. Kun jahdeissa ammuttiin nopeassa tahdissa suuria määriä lintuja, tarvittiin koiria, jotka pysyisivät lintujen ylösajon ajan hiljaa hallinnassa, mutta pystyisivät kuitenkin ajon jälkeen nopeasti ja tarkasti keräämään saaliin talteen. Koska lintuja oli paljon, tarvittiin samanaikaisesti työskentelemään useita koiria, jolloin koirien sosiaalisuus ja kyky toimia suuressa ihmis- ja koirajoukossa oli tärkeää.

Noihin aikoihin asti oli linnunmetsästyksessä käytetty pääasiassa eri spanieleita ja settereitä, ja koettiin, etteivät koirien ominaisuudet sopineet uuteen metsästysmuotoon, vaan tarvittiin oma rotu. Aluksi riitti, kun koira osasi noutaa ja toimi muuten käytännön metsästyksessä hyvin, mutta pian alettiin kiinnittää huomiota myös yhtenevään ulkonäköön. Tuloksia saavutettiin varsin nopeasti, muutamassa vuosikymmenessä. Vanhoista, viime vuosisadan alun valokuvista voidaan todeta, että sileäkarvaiset noutajat ovat ulkonäöltään hyvin samantyyppisiä kuin nykypäivänä. Rodun alkuvaiheessa jalostukseen on käytetty erityyppisiä vesikoiria, St. Johnin koiraa, joka on myös labradorinnoutajan esiisä, settereitä lisäämään ulkomuotoon jaloutta ja jopa paimenkoiria, joiden avulla on pyritty ilmeisesti parantamaan koulutettavuutta. Tästä monen eri rodun ja kirjavan materiaalin käytöstä johtuen voidaan olettaa, että sileäkarvainen noutaja on geneettiseltä taustaltaan monimuotoisempi kuin sellaiset rodut, joissa rodun kehitys on aloitettu vain muutamasta yksilöstä.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun ensimmäisinä vuosikymmeninä sileäkarvainen noutaja oli Englannissa suosituin noutajaroduista, mutta jo 1920-luvun puolivälissä labradorinnoutaja ja kultainen noutaja ohittivat sen suosiossa. Kun vuonna 1924 rekisteröitiin 440 sileäkarvaista noutajaa, oli samana vuonna labradorien vastaava luku 1 350, eli samaa luokkaa kuin sileäkarvaisilla noutajilla vuonna 2003. Englannissa ylettiin yli 1700 rekisteröintiin vuosina 2005 ja 2007, tämän jälkeen alkuperämaan rekisteröinnit ovat tasaantuneet jälleen noin 1300 koiran lukemiin. Labradorinnoutajat ja kultaiset noutajat alkoivat jo tuolloin jakautua käyttö- ja näyttelylinjoihin, joista erityisesti näyttelylinjaisten rekisteröinti lisääntyi voimakkaasti. Sileäkarvaisen noutajan kasvattajat eivät lähteneet mukaan tähän suuntaukseen, ja sitä voidaan pitää yhtenä syynä siihen, että rodun suosio ei ole noussut suurten noutajarotujen tahdissa.

Sileäkarvaisista noutajista puhutaan usein "dual purpose" -koirina, jotka ovat rakenteelta ja ulkonäöltään selvästi hyviä rotunsa edustajia ja pystyvät tekemään rodunomaista työtä. Toisaalta sileäkarvaiset noutajat eivät saavuttaneet suuria näyttelyvoittoja eivätkä säihkyneet field trial -kokeissa samalla tavoin kuin eri linjoihin jakautuneiden noutajarotujen edustajat. Joan Mason kirjoittaa rodun historiasta: "Sileäkarvaisten omistajat eivät olleet ammattimaisia koiran ohjaajia ja esittäjiä, vaan he harjoittelivat ja kilpailivat mieluummin keskenään. Itse asiassa he nauttivat koiristaan ja olivat tyypillisiä flattiharrastajia, tyytyväisiä amatöörejä." Nykypäivänä on yhä enemmän päämäärätietoisia rodun harrastajia, eivätkä suuret voitot näyttelyissä tai kokeissa ole rodun parissa enää harvinaisia.

Toiseen maailmansotaan saakka sileäkarvainen noutaja oli pitkälti ammattimaisten riistanhoitajien suosikki käytännön metsästyskoirana. Näiden riistanhoitajien ollessa asepalveluksessa sodassa rodun yksilöiden määrä pieneni dramaattisesti, ja rotu säilyi sodan yli vain muutaman kasvattajan ansiosta, joilla oli mahdollisuus pitää ja kasvattaa koiria sodanaikaisissa puutteellisissa oloissa. Kun koko flattipopulaatio kutistui muutamaan kymmeneen yksilöön, oli pakko turvautua materiaaliin, jonka alkuperästä ei ollut täyttä varmuutta. Silloin riitti, että koira muistutti ominaisuuksiltaan sileäkarvaista noutajaa. Tällainen ns. pullonkaulatilanne voi olla rodun kannalta kohtalokas, jos nuo muutamat säilyneet yksilöt ovat esimerkiksi jonkin perinnöllisen sairauden kantajia. Näin ei onneksi kuitenkaan käynyt, sillä muutamat harvat sodan jälkeen kasvatustyönsä aloittaneet kasvattajat toimivat

vastuullisesti ja käyttivät olemassa olevaa materiaalia harkiten, sekoittaen siihen välillä aineksia muista noutajaroduista. Vielä 1960-luvulla mainitaan rekisteröidyn pentueen, jossa isänä käytettiin kultaista noutajaa. Noilta ajoilta juontaa mahdollisesti keltaisten pentujen ajoittainen esiintyminen.

1950- ja 1960-luku olivat Englannissa flattipopulaation kannalta rauhallista aikaa, rekisteröinnit lisääntyivät 30 vuodessa 1950-luvun alun vajaasta 70 yksilöstä vuodessa 1970-luvun lopun reiluun 500 yksilöön. Ruotsiin ensimmäiset sodanjälkeiset flatit tulivat 1962. Ruotsin flattikanta kasvoi nopeasti: rekisteröintimäärät saavuttivat rodun emämaan Englannin tason 1970-luvun loppuun mennessä. Vuonna 1979 Ruotsissa rekisteröitiin 612 sileäkarvaista noutajaa, yli 100 yksilöä enemmän kuin Englannissa vastaavana vuonna. Ruotsin flatti-populaatio perustessa vain muutamaan Englannista tuotuun yksilöön voidaan aiheellisesti olettaa, että rodun keskimääräinen sukusiitosaste Ruotsissa on varsin korkea. Myös Suomen flattikanta on lähtenyt kasvamaan muutamasta Ruotsista tuodusta yksilöstä, ja sitä on täydennetty varsin harvoilla Englannin tuonneilla, joilla niilläkin on useilla samat esivanhemmat kuin noilla Ruotsiin aikanaan tuoduilla koirilla.

Kun rekisteröinnit pysyttelivät Englannissa varsin alhaisella tasolla koko 1960- ja 1970-lukujen ajan, tapahtui 1980-luvun alkupuolella hyvin voimakas rekisteröintien kasvu. Määrä yli kaksinkertaistui 1990-luvun alkuun tultaessa noin 500 koirasta yli tuhanteen yksilöön vuodessa. Yhtenä syynä voimakkaaseen kasvuun oli Ch Shargleam Blackcapin BIS-voitto Crufts'n näyttelyssä 1980. Tuon koiran menestyminen innosti lukuisia uusia kasvattajia rodun pariin, ja useilla näistä kantakoira oli Blackcapin jälkeläinen. Tämä suosio näkyy edelleen, sillä suurella osalla nykypäivän menestyneistä flateista on Blackcap sukutaulussaan. Ruotsissa tapahtui vastaavanlainen ilmiö 1990-luvun alussa, jolloin multivoittaja Almanza Larry O'Grady oli erittäin suosittu siitosuroksena. Tosin Larryn menestyminen ei aiheuttanut rekisteröintien kasvua tai kasvattajien määrän lisääntymistä, mutta sen perimän vaikutus koko populaatioon on varsin suuri.

2000-luvun alussa rodun suosio lisääntyi voimakkaasti, ja sen seurauksena saatiin paljon uusia kasvattajia rotuun. Rekisteröintimäärät kasvoivat niin rodun kotimaassa kuin muissakin maissa, erityisesti Pohjoismaissa. Ruotsin rekisteröinnit kipusivat parhaimmillaan 1 312 koiraan vuonna 2005. Almanza Larry O'Grady'n jälkeen ei ole noussut esiin muita yhtä laajassa mittakaavassa käytettyjä matadoruroksia. Kasvattajat ovat enenevässä määrin panostaneet geenipoolin ylläpitämiseen ulkomaisin astutuksin sekä keinosiemennyksin niin Suomessa kuin muissakin maissa. Viimeisimpinä vuosina suomalaisten koirien käyttö jalostukseen on vähentynyt ja on suhteellisen matalalla tasolla.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomen ensimmäinen sileäkarvainen noutaja rekisteröitiin 1967, ja alkuun koiria tuotiin lisää varsin vähän. Ensimmäiset pentueet syntyivät 1970-luvun alussa, ja aina 1980-luvun alkupuolelle saakka kasvatustyö oli hyvin maltillista ja rekisteröintimäärät pysyttelivät pieninä. Kotimaisia uroksia ei juurikaan käytetty. Kasvatus oli hyvin varovaista: jos syntyneissä pennuissa todettiin ongelmia, kasvatuslinjoja ei jatkettu.

1980-luvun alkupuolella koiraharrastus, erityisesti noutajien suosio, kasvoi voimakkaasti Suomessa. Sileäkarvaisen noutajan rekisteröintimäärät kaksinkertaistuivat vuoden 1981 58 kappaleesta vuoden 1982 103 kappaleeseen. Voimakas rekisteröintien kasvu johtui kasvatustoiminnasta, jossa on jälkeinpäin havaittavissa epäterveeseen jalostukseen viittaavia piirteitä. Narttuja astutettiin samalla uroksella ja samoja yhdistelmiä toistettiin lukuisia kertoja. Noutajan pentujen kysyntä oli ilmeisen hyvä. Tilannetta kuvaa pennun hinnan kehitys: kun noutajan pennun sai vielä 1970-luvun lopulla alle 1 000 markalla, joutui siitä 1980-lopulle tullessa maksamaan jo 4 000 markkaa. Tuosta tasosta hinta on tähän päivään tullessa noussut yli 1000 euron. Tilanne ei onneksi päässyt sileäkarvaisten noutajien osalta kuitenkaan riistäytymään niin pahaksi kuin suuremmilla noutajaroduilla. Näistä roduista löytyy uroksia, joilla oli jopa satoja jälkeläisiä.

Koirien tuonti oli varsin vähäistä koko 1980-luvun ajan, muutamia yksilöitä tuotiin Ruotsista ja Englannista. 1990-luvulla tuonti on lisääntynyt, edelleenkin pääosa koirista tuodaan Ruotsista. Samanaikaisesti rekisteröintien kasvun kanssa on myös kasvattajien määrä lisääntynyt. Tämä on selvästi parantanut tilannetta niin, että käytettyjen urosten määrä on myös lisääntynyt tähän päivään tullessa sopivalle tasolle. Yksittäisen uroksen jälkeläismäärä sukupolvea kohden on pienentynyt 1980-luvun alkupuolen hurjista määristä hyväksyttävälle, alle 5 %:n tasolle. Myös pentueiden määrä narttua kohden on vähentynyt.

Tuonnit rodun kotimaasta ovat pysytelleet pitkään varsin matalalla tasolla. Vuonna 2014 on Iso-Britanniasta rekisteröity kaksi koiraa, sitä edeltävä tuonti alkuperämaasta on rekisteröity vuonna 2012. Vaikka internetin yleistymisen ja tiedon hankkiminen on helpottunut, tuodaan Iso-Britanniasta edelleen suhteellisen vähän koiria.

Koirien tuonti ulkomailta sekä ulkomaalaisten urosten jalostuskäyttö on selkeästi lisääntynyt 2000-luvulla. Viimeisen viiden vuoden aikana tuontikoiria on ollut vuosittain 10–25 kappaletta. Tänä aikana ulkomaalaisten ja tuontikoirien osuus jalostukseen käytettävistä uroksista on vaihdellut 42 prosentista 64 %:iin. Tehollinen populaatiokoko on myös kasvanut tasaisesti 2000-luvulla, vaikkakin tasaantunut viimeisen viiden vuoden aikana.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt Sileäkarvaisten noutajien rotukerho Flattikerho ry perustettiin 3.1.1982. Vuonna 1993 Flattikerhosta tuli rotua harrastava yhdistys, ja 1.1.2001 kerhosta tuli rotujärjestö. Tällöin muuttui myös järjestön nimi, joka on nykyisin Suomen sileäkarvaiset noutajat ry – Finska flatcoated retrieverklubben rf.

Ensimmäinen kerholehti ilmestyi keväällä 1982. Nimikilpailun tuloksena kerholehti nimettiin Flattiviestiksi. Nimikilpailun voitti Leena Honka. Kerhon periaatteena on ollut alusta lähtien tuoda rotua esille positiivisessa hengessä ja järjestää jäsenistölleen tapahtumia erilaisin teemoin, ylläpitäen ajatusta kauniista käyttökoirasta.

Ensimmäinen Flattimestaruus pidettiin jo perustamisvuonna 1982 ja ensimmäinen juniorimestaruus 1984. Flattimestaruuden ideana on vaalia rotumme yhtenäisyyttä huomioimalla koiran rakenne ja rotutyypillisuus, sekä käyttöominaisuudet noutavana koirana. Flattimestaruudessa on kaksi osuutta, näyttely- ja koeosuus, jossa yhteispisteet ratkaisevat kunkin vuoden Flattimestarin. Vastaava kilpailu nuorille koirille, Juniorimestaruus, kisataan samalla periaatteella yleensä samana viikonloppuna. Edelleen kilpaillaan Flattimestaruudesta, jossa koeosuudet ovat virallisia noutajien metsästyskokeita lukuun ottamatta juniorimestaruutta ja mestaruuden finaalia. Nykyään järjestetään myös Flattikisälli kilpailu, jossa kilpailevat alokasluokan koirakot.

Ensimmäiset flattitreffit järjestettiin 1987. Flattitreffit ovat viikonlopun kestäviä koulutustapahtumia, jotka pyritään järjestämään säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa keväällä ja syksyllä. Näillä viikonlopun tapaamisilla on pääsääntöisesti tarjottu noutajien metsästyskoulutusta. Perinteisesti treffeillä järjestetään yhteishengen kasvattamiseksi Mr/Ms Flatti -kilpailu ja vietetään aikaa yhdessä esimerkiksi pikkujoulun merkeissä. Viime vuosina treffien järjestäminen on ollut epäsäännöllisempää kuin aiemmin.

Kesäleiri on kuulunut kerhon ohjelmistoon aivan alusta lähtien kesäviikonlopun tapahtumana. Vuonna 1995 järjestettiin ensimmäisen kerran nelipäiväinen kesäleiri, jollaisena se pyritään järjestämään nykyäänkin. Kesäleirillä pyritään järjestämään metsästyskoulutuksen lisäksi muidenkin lajien koulutusta, esim. vesipelastus, agility ja toko. Kesäleirille on metsästyskoulutusta varten haettu kouluttajia myös ulkomailta. Leireillä on vierailut kouluttajia mm. Englannista, Saksasta, Norjasta, Ruotsista ja Tanskasta. Kerho järjestää perinteisesti joko Open shown tai Match shown kesäleirin yhteydessä. Muutamana vuonna yhdistyksen päänäyttely on järjestetty kesäleirin yhteyteen.

Flattikerhon oma erikoisnäyttely järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1995, jonka jälkeen se on pidetty vuosittain. Vuonna 1990 Flattikerho järjesti ensimmäisen kerran virallisen MEJÄ-kokeen, ja ensimmäinen Flatti-MEJÄ-mestaruus oli vuonna 1996. MEJÄ-mestaruus on metsästyskoirien jäljestämiskoe, jossa paras voittajaluokan sileäkarvainen noutaja palkitaan MEJÄ-mestarina ja paras avoimen luokan sileäkarvainen noutaja vuoden Hirvipäänä.

Vuonna 1988 Flattikerho oli mukana järjestämässä virallista metsästyskoetta yhdessä Mäntän Seudun Nuuskujen kanssa. Viralliset metsästys- ja taipumuskokeet kuuluvat edelleen rotujärjestön vuosittaiseen toimintaan. Vuonna 2006 noutajille käynnistettiin kaksi uutta metsästyskoelajia: lämpimän riistan A-koe ja working test (WT). Epävirallinen noutajien välinen NOME-haasteottelu järjestettiin Labradorikerhon toimesta WT-kokeena keväällä 2006. Kesäleirin yhteydessä järjestettiin epävirallinen WT-koe, jossa tuomareina toimivat Anette ja Stefan Bürse-Hanning Saksasta. Samana vuonna järjestettiin vielä NOME-B-voittajaluokka damikokeena, ja tuomareina tässä historiallisessa kokeessa toimivat norjalaiset Frank Hermansen ja Pål Bådsvik. Ensimmäinen A-koe järjestettiin keväällä 2007, tuomareina Ari-Pekka Fontell Suomesta ja Frank Hermansen Norjasta. Sileäkarvaisten noutajien pohjoismaiden välinen mestaruuskoe on järjestetty vuodesta 2008 alkaen. Mestaruusviikonlopun ensimmäisenä päivänä kilpaillaan yleensä virallisessa NOME-B-kokeessa maiden välisestä joukkuemestaruudesta ja toisena päivänä yksilömestaruudesta NOME-A-kokeessa tai working testissä. Suomessa tapahtuma on järjestetty vuosina 2009 ja 2013. Rodun WT-mestaruudesta on kilpailtu vuosina 2012 ja 2013, mestaruus ratkaistaan virallisessa WT-kokeessa.

Järjestöorganisaatio

Suomen sileäkarvaiset noutajat ry:n tehtävä on rotujärjestönä edistää rodunomaisten ja terveiden sileäkarvaisten noutajien jalostusta, koulutusta ja käyttöä sekä rodun tunnetuksi tekemistä. Järjestö tekee sekä asianharrastajien että yleisön keskuudessa rotua ja koko kennelharrastusta koskevaa valistustyötä suorittamalla jalostusneuvontaa, järjestämällä keskustelu-, neuvonta- ja koulutustilaisuuksia, näyttelyitä, kokeita, kilpailuja, kursseja ja muita vastaavia tapahtumia sekä ylläpitämällä yhteyksiä alan kotimaisiin ja ulkomaisiin järjestöihin. Järjestö harrastaa julkaisutoimintaa.

Vuonna 1984 Flattikerho liittyi ensimmäisenä noutajayhdistyksenä Suomen Noutajakoiraajärjestöön (SNJ). Nykyään rotujärjestönä kuulumme suoraan Suomen Kennelliiton alaisuuteen. Yhteistyökumppaneina toimivat ensisijaisesti Suomen Noutajakoiraajärjestö alayhdistyksineen, Golden Ring ry, Labradorikerho ry ja Novascotiannoutajat ry, joiden kanssa jaamme esimerkiksi noutajien metsästyskoetuomareiden koulutuskulut.

Suomen Sileäkarvaiset Noutajat ry:n toiminnasta vastaa syyskokouksessa valittava hallitus. Hallituksen puheenjohtaja valitaan vuosittain ja muut hallituksen jäsenet aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Rotuyhdistyksessä toimii jalostus-, nome-, mejä-, näyttely- ja ulkomuototuomaritoimikunnat. Syyskokous valitsee vuosittain näiden toimikuntien vetäjät, jotka nimeävät jäsenet toimikuntiin. Toimikunnat tekevät toiminnastaan toimintasuunnitelman ja budjetin, jonka hallitus pyrkii ottamaan huomioon koko järjestön budjettia tehdessään.

Jalostustoimikunta hoitaa järjestön jalostus- ja pentuvälityksasiat. Pyrkimyksenä on, että toimikunnassa olisi edustajina kasvattajia sekä muutoin rotua monipuolisesti harrastavia jäseniä. Jalostustoimikunnan jäsenet koulutetaan jalostusneuvojen perus- ja jatkokursseilla, ja jäsenet osallistuvat mahdollisuuksien mukaan myös ulkomailla järjestettäviin rotua koskeviin koulutuksiin ja muihin tapaamisiin. Toimikunta toimii itsenäisesti käsitellessään kasvattajien tekemät jalostustiedustelut. Jalostustoimikunta tuottaa ja etsii säännöllisesti artikkeleita järjestön lehteen, mm. toimikunnan palstan sekä monipuolista terveystietoa rodusta.

NOME-toimikunta hoitaa taipumus- ja noutajien metsästyskokeisiin sekä Flattimestaruuteen liittyvät asiat. Toimikunta kouluttaa koetoimitsijoita ja hankkii kouluttajia tapahtumiin sekä huolehtii koe- ja harjoitusriistan hankinnasta, myynnistä ja säilytyksestä.

Vuonna 2009 aloitti toimintansa noutajien yhteinen metsästyskoeasioita hoitava NOU/NOME-yhteistyötoimikunta. Tähän toimikuntaan hallitus nimeää yhden varsinaisen ja yhden varajäsenen. Yhteistyötoimikunnan vastuulla ovat mm. noutajien metsästyskoesääntöihin liittyvät asiat.

MEJÄ-toimikunnan tarkoituksena on tuoda jäsenistölle tietoa metsästyskoirien käytöstä haavoittuneiden hirvieläinten jäljestämisessä. Toimikunta järjestää jäljestämiskoulutusta, virallisia metsästyskoirien jäljestämiskokeita sekä rodun MEJÄ-mestaruuden. Tarvittaessa toimikunta kouluttaa uusia koetoimitsijoita sekä ylituomareita lajin pariin.

Ulkomuototuomaritoimikunnan vastuulla on ulkomuototuomareiden koulutus ja kollegiot.

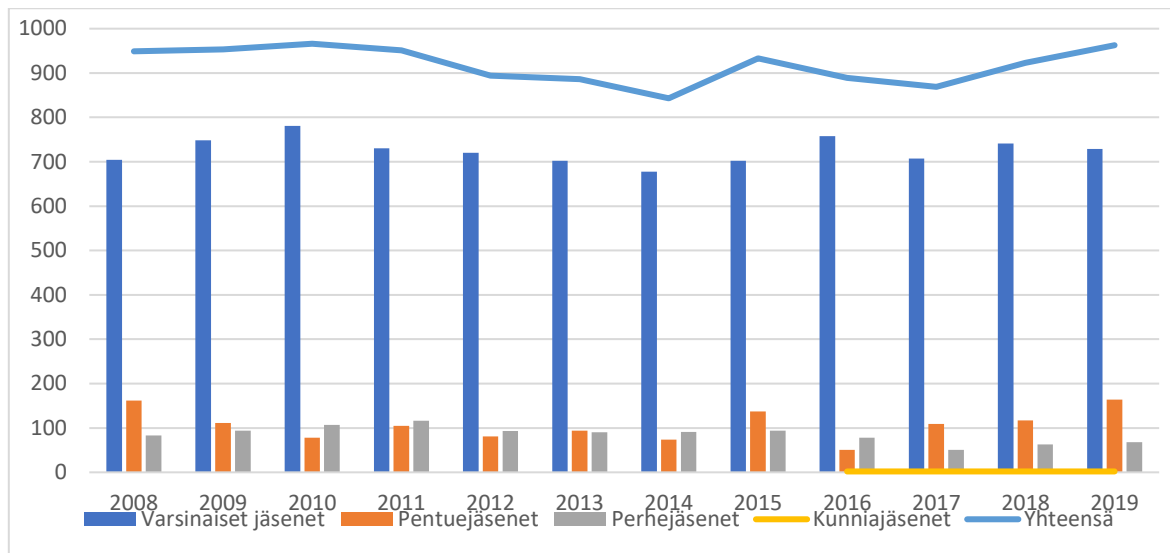
Näyttelytoimikunta huolehtii päänäyttelyn järjestämisestä ja muista näyttelytoimintaan liittyvistä asioista.

Vuonna 2009 käynnistettiin aluetoiminta, ja aluevastaavia on kattavasti ympäri Suomea. Toiminnan painopisteenä on koirien rodunomainen toiminta. Koulutukset keskittyvät taipumuskoekursseihin ja nome/nowt-koulutuksiin.

Hallitus suunnittelee vuosittaiset tapahtumat ja etsii kullekin tapahtumalle vetäjän. Yleensä hallituksen jäsenet ovat itse aktiivisesti mukana toiminnassa. Yhdistyksen viralliset tiedotuskanavat ovat jäsenlehti Flattiviesti sekä kotisivut osoitteessa www.flatti.net. Lehdessä julkaistaan ajankohtaisia artikkeleita. Yhdistyksen ilmoitukset pyritään julkaisemaan sekä lehdessä että nettisivuilla. Lisäksi yhdistyksellä on sivut facebookissa, sekä jalostustoimikunnan ylläpitämä kasvattajien keskustelupalsta facebookissa.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti vuodesta 1982 (80 jäsentä) vuoteen 2010 (966 jäsentä). Tämän jälkeen jäsenmäärä laski vuoteen 2014. Tämän jälkeen jäsenmäärä on vaihdellen kasvanut 963 jäseneseen vuonna 2019. Kasvattajien yhdistykseen liittämiä pentuejäsenten määrä on vaihdellut tarkasteluajana olleen pienimmillään v 2016 (51), sen jälkeen pentuejäsenten lukumäärä on noussut v 2019 ennätyslukemaan 164.

Kuvaaja 1. Jäsenmäärän kehitys 2008-2019

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Rotuyhdistyksellä on vuosittain valittava jalostustoimikunta. Jalostustoimikunnan tehtävä rotujärjestössä on seurata ja ohjata rodun jalostusta yhteistyössä kasvattajien kanssa. Jalostustoimikunta käsittelee jalostustiedusteluja jalostustyöohjeen mukaisesti ja tekee pyydettäessä urosehdotuksia. Toimikunta julkaisee tiedustellut yhdistelmät, kaikki rekisteröinnit, terveystulokset, jälkeläisseurantoja, asiantuntija-artikkeleita, tilastoja ynnä muuta Flattiviestissä, sekä tiedottaa jäsenistöä esim. Kennelliiton jalostusta koskevista päätöksistä. Jalostustoimikunta noudattaa toiminnassaan avoimuutta sekä kantaaottavuutta tiedottaessaan jalostukseen liittyvistä asioista.

Jalostustoimikunta seuraa rodun tilannetta eri maissa sekä kouluttaa jäseniään. Tiedonhankintaan toimikunta käyttää KoiraNet-tietokantaa, internetiä, tuloskirjoja, asiantuntijoita sekä pentue- ja terveystutkimuksia. Rodun jalostustoimikunta osallistuu myös kansainväliseen keskusteluun rodun tilanteesta ja tulevaisuudesta mm. yhteispohjoismaisissa tapaamisissa. Mahdollisuuksien mukaan toimikunta pyrkii lisäämään yhteistyötä rodun kotimaan Iso-Britannian kanssa. Jalostustoimikunta on avuksi kasvattajille jalostukseen, koirien terveyteen liittyvissä kysymyksissä ja kasvatuksen käytännön asioiden tasolla.

Yhdistyksellä on kaksi pentuvälittäjää, jotka ylläpitävät pentulistaa välityksessä olevista pentueista sekä aikuisten koirien välityslistaa.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Sileäkarvainen noutaja on vuosien ajan pitänyt suosionsa tasaisena. Rotu oli vuonna 2019 sijalla 54 Kennelliiton rekisteröintitilastossa. Pentueita on viimeisen 10 vuoden aikana rekisteröinyt 73 kasvattajaa. Taulukossa 1 on esitetty vuositilasto rekisteröinneistä vuosilta 1999-2013.

Vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pennut (kotim.)	239	270	326	230	254	198	275	246	184	261	214	219	199	249	232
Tuonnit	21	17	11	24	21	25	21	10	23	18	14	7	24	17	13
Rekisteröinnit 2005-2019	260	287	337	254	275	223	296	256	207	279	228	226	223	266	245
Pentueet	31	40	42	28	33	27	33	32	25	32	27	27	26	32	29
Pentuekoko	7,7	6,8	7,8	8,2	7,7	7,3	8,3	7,7	7,4	8,2	7,9	8,1	7,7	7,8	8
Kasvattajat	24	31	31	23	24	25	28	27	19	28	22	22	21	25	24
Jalostusurokset, ikä	3,3	4,9	4,6	4,2	4,2	4,3	4,1	4,0	5,2	4,8	4,6	5,7	5,9	5,0	5,9
Jalostusnartut, ikä	3,8	4,3	4,2	4,3	3,8	4,3	3,9	4,3	4,5	4,4	4,1	4,3	4,3	4,8	4,3
Sukusiitosprosentti	1,21	1,3	1,47	1,03	1,16	1,89	1,26	1,65	1,92	1,60	1,01	1,39	1,55	1,60	1,57

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit 2005-2019

Rekisteröintimäärät Suomessa

Sileäkarvaisten noutajien rekisteröintien tilanne on noudattanut melko hyvin kaikkien rotujen rekisteröintien kehitystä. 1990-luvun alun lamavuosien korkeiden rekisteröintimäärien jälkeen luvut pienenevät kuten muillakin roduilla. Ennätysmäärä flattejä rekisteröitiin vuonna 2007 (326 kappaletta). Sen jälkeen vuosittaiset rekisteröinnit ovat vaihdelleet pudoten alle 200:n (2010, 2013, 2017). Viiden vuoden tarkastelujakson aikana (2015-2019) rekisteröityjen pentujen määrä on ollut keskimäärin 238 pentua vuodessa ja pentujen määrä pentuetta kohden on ollut 7-8 pentua. Kasvattajien määrä suhteessa rekisteröinteihin on pysytellyt samana. Suurin osa kasvattajista on teettänyt vuoden aikana yhden pentueen, vain muutamalla on ollut useampia pentueita. Suuremmille noutajaroduille tyypillisiä kasvattajia, joilla on vuosittain useita kymmeniä pentuja, ei sileäkarvaisia noutajia kasvattavien joukossa ole.

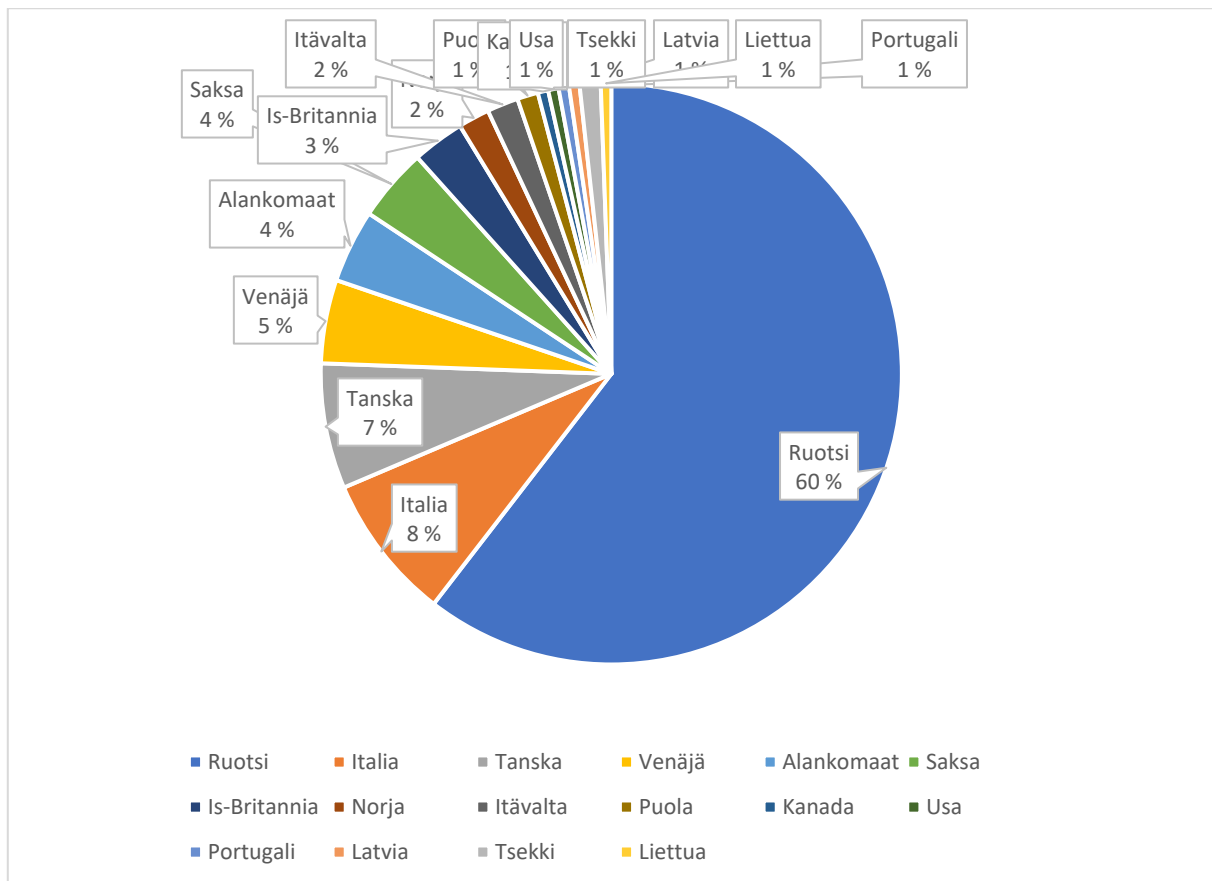

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Vuosina 1989–1991 lisääntyivät tuonnit kolminkertaisiksi aiempiin vuosiin verrattuna. Samaan aikaan sulkeutuivat Suomen rajat Ruotsiin rabieksen takia. Onkin mahdollista että, tuontien nopea lisääntyminen johtui siitä, että astutusmatkat Ruotsiin eivät olleet mahdollisia muutamaan vuoteen.

1990-luvun lopun hiljaiselon jälkeen oli tuontien määrässä havaittavissa lisääntymistä, ja 2000-luvulla tuonnit ovat lähteneet reippaaseen nousuun.

Tuontien määrä on viimeisen 10 vuoden aikana ollut keskimäärin 17 koiraa vuodessa eli noin 7 % vuosittaisista kokonaisrekisteröintimäärästä. Tuonneissa on suurta vaihtelua eri vuosien välillä. Suurin osa tuontikoirista on Ruotsista, Tanskasta ja Italiasta. Kaikkiaan koiria on tuotu yhteensä 16:sta eri maasta. Tuontikoirien keskimääräinen osuus jalostukseen käytetyistä koirista on 22 %, vaihteluvälin ollessa 7-25%. Kuvaajassa 2 on esitetty sileäkarvaisten noutajien tuontimaat vuosina 2010-2019. (Koiranet)

Kuvaaja 2: Sileäkarvaisten noutajien tuontikoirien kotimaat vuosina 2010-2019.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Tarkastelujaksolla 2014-2019 jalostukseen käytettyjen urosten ikä vaihteli 4v 7kk ja 5v 10kk välillä. Nartuilla ikä vaihteli puolestaan 4v 1kk ja 4v 9kk välillä. Keskimääräinen jalostuskoiran ikä oli 4 vuotta 9 kuukautta, jota voidaan pitää sileäkarvaisen noutajan sukupolven pituutena. (KoiraNet)

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat keskenään serkukset tai sitä läheisemmät sukulaiset. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Katariina Mäki, www.kennelliitto.fi)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sileäkarvaisten noutajien keskimääräinen sukusiitosaste 15 vuoden tarkastelujaksolla on 1,44% vaihdellen alhaisimman 1,01% (2015) ja korkeimman 1,92% (2013) välillä. Tuontikoirilla laskennassa yleisimmin käytetään vain kolmea sukupolvea, mikä vääristää sukusiitosprosenttien vertailua. (Koiranet)

4.1.2 Jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monien perinnöllisten vikojen ja sairauksien puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmälle, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua. Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. (Katariina Mäki, www.kennelliitto.fi)

Vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
jalostukseen käytetyt eri urokset	77	87	97	102	110	99	96	104	101	105	99	88	85	90	92
uroksista käytetty jalostukseen	11 %	11 %	11 %	12 %	12 %	12 %	13 %	11 %	10 %	9 %	6 %	5 %	4 %	3 %	2 %
jalostukseen käytetyt eri nartut	97	106	116	111	121	113	107	109	101	100	98	93	98	94	93
nartuista käytetty jalostukseen	18 %	17 %	16 %	17 %	16 %	16 %	16 %	15 %	18 %	16 %	16 %	13 %	8 %	5 %	3 %
isät/emät	0,79	0,82	0,84	0,92	0,91	0,88	0,9	0,95	1	1,05	1,01	0,95	0,87	0,96	0,99
tehollinen populaatio	119	132	145	144	156	144	137	143	135	135	131	122	124	124	124
osuus maksimista	49 %	50 %	50 %	51 %	55 %	55 %	57 %	57 %	58 %	55 %	56 %	55 %	55 %	55 %	54 %

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä Uroksista keskimäärin 9 % ja nartuista 14 % syntyneistä käytettiin jalostukseen vuosien 2005-2019 aikana. Tämä tarkoittaa, että jalostukseen käytetään sukupolvittain tarkasteltuna vain pientä osaa koirista. (Koiranet)

Isät/emät-luku

Isät/emät-luku kertoo, mikä on eri isien ja emien lukumäärien suhde sukupolvittain. Ideaalitalanteessa narttuja ja uroksia käytettäisiin yhtä paljon eli tavoiteluku on 1. Sileäkarvaisilla noutajilla keskiarvo on 0,92 eli rodun tilanne on tältä kannalta katsottuna melko hyvä ja eri uroksia ja narttuja käytetään jalostukseen tasaisesti.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen

voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on neljä vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmä KoiraNetissä käytetään kaavaa

$$N_e = 4 \cdot N_u \cdot N_n / (2 \cdot N_u + N_n), \text{ jossa}$$

N_u = neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten lukumäärä N_n = neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava kuvaa ns. ideaalipopulaatiota ja olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. (Katariina Mäki, www.kennelliitto.fi)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Taulukossa 3 on esitetty rodun tehollisen populaatiokoon kehitystä. Vaikka edellä mainitulla kaavalla laskettu tehollinen populaatiokoko on todennäköisesti huomattavasti todellista suurempi, voidaan todeta, että kehityssuunta on ollut hyvä. Populaation koko on moninkertaistunut kahdeksan sukupolven aikana.

Sukupolvi	Urokset	Nartut	Tehollinen populaatio
1980-1983	19	22	28
1984-1987	25	39	44
1988-1991	43	52	65
1992-1995	57	82	95
1996-1999	53	65	81
2000-2003	67	81	101
2004-2007	97	116	145
2008-2011	96	107	137
2012-2016	88	93	122

Taulukko 3: Tehollisen populaatiokoon kehitys.

Kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana (2010-2019) jalostukseen käytettiin 274 urosta, joista 66 urosta (24 %) on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista. Taulukossa 4 on esitetty 20 kymmenen vuoden tarkastelujakson käytetyintä urosta.

#	Uros	Synt.	Yhteensä		Toisessa polvessa	
			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	FOWL REED'S BLACKPOOL	2009	5	43	4	23
	TOFFEDREAMS SUMMIT - ARTNEMISFLAT GALADRIEL					
2	GUNPOINT'S POCKET ROCKET	2009	4	31	0	0
	BATZI'S POINT PLEASANT - INKWELLS MELTS THE ICE					
3	ALMANZA BARBOUR GOODIEBAG	2010	3	28	1	10
	MONTEGRINO MILITARY MAN - ALMANZA BAG OF TRICKS					
4	PEARLY COAT BLACK MARKET	2009	4	27	3	25
	PLEASE ME LE NOZZE DI FIGARO - PEARLY COAT BRAMBLE					
5	DANTARAN DAILY BONUS	2013	3	24	1	7
	TORPEDOS WOODOO MAGIC - KVICKSANS TIME OF MY LIFE					
6	CASTLEROCK SIMPLY MAGIC	2010	2	24	9	48
	CALZEAT CAUSA COMMOTION - CASTLEROCK MAGIC MOMENT					
7	BLACKPICKS BLACK POPEDA	2011	3	24	1	8
	TAKA-TAPIOLAN FIUN TAAVI- ALLT OM TURBULENCE					
8	SWALLOWSFLIGHT ULTIMATE-SPIRIT	2010	3	24	4	38
	CAMWOOD BROWN FIRST CLASS TICKET - SWALLOWSFLIGHT SUNSHINE SPIRIT					
9	BATZI'S KNOCK OUT	2005	3	23	11	73
	BIRKEBO MADONNA'S ZICO - BIRKEBO LENTEN ROSE WHOOPY					
10	FLAT POWER CRIMINAL INTENT	2006	3	23	11	82
	ALMANZA LOVER UNDER COVER - BLACKLEADER'S FABULOUS FRIEND					
11	FLATTS NIKKIS FERRARI	2007	2	22	2	10
	SNIFFENS RUSKEA RUDOLF - FLATTS NINAS TIPPERARY					
12	TAKA-TAPIOLAN FIUN TAAVI	2009	3	22	3	24
	BATZI'S KNOCK OUT - TAKA-TAPIOLAN FIU					
13	DAKOTASPIRIT JUST LIKE JESSE JAMES	2013	2	22	1	8
	TORPEDOS WOODOO MAGIC - DAKOTASPIRIT ISLE OF SKY					
14	STARWORKERS KEEP THE SPIRIT ALIVE	2006	2	21	2	17
	BRANCHALWOOD AYLACOLL - STARWORKERS DAILY NEWS					
15	FLATKISS GAMBLER MAN	2013	3	21	0	0
	FLAT POWER CRIMINAL INTENT - NERELIUS SECRET GARDEN					
16	PEPPERMENT DEEDEE DEPUSSY	2005	2	21	0	0
	NOANARKIN ASTERIAS RUBENS - PEPPERMENT ANGELIC AUGUSTA					
17	QUILLS POCHARD	2009	2	21	3	29
	INKWELLS WILD GUESS - QUILLS CHICKEN OR THE EGG					
18	DUCKSTREAM ALVA'S BLACK VELVET	2008	3	20	3	20
	RELTUB BLACK VELVET - DUCKSTREAM BLACK LABEL					
19	FLAT POWER FLY CASTER	2008	2	20	1	13
	BLACK MICA'S THAT'S ENOUGH - BLACKLEADER'S FABULOUS FRIEND					
20	MAJAKKASAAREN MOTHER'S FINEST	2011	3	20	2	18
	RUDOLF - MAJAKKASAAREN ELOHOPEA					

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana (2010-2019) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta. Tuontikoirat ja ulkomaiset urokset on merkitty vahvennettuna.

Tarkastelujakson aikana käytettiin jalostukseen 221 narttua. Taulukossa 5 on esitetty 20 eniten käytettyä koiraa.

#	Narttu	Synt.	Yhteensä		Toisessa polvessa	
			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CONOVER'S XAMPLE OF PLEASURE	2010	3	30	3	16
	CONOVER'S XELLENT XAMPLE - DECOROUS QUALITY QUAIL					
2	MAJAKKASAAREN PETTY	2012	3	28	1	10
	FINNFLATS DONHUAN - MAJAKKASAAREN YALO GRANAATTI					
3	SNIFFENS LUMITÄHTI	2009	3	28	3	28
	TOFFEDREAMS SCUFF'N PUFF - SNIFFENS TIME TO BE STAR					
4	TAKA-TAPIOLAN KATA	2008	3	27	2	16
	WHIPCORD'S SVOLD - TAKA-TAPIOLAN FANI					
5	MORRINI TARKA TRAIL	2013	2	27	1	9
	TOFFEDREAMS SCUFF'N PUFF - TOFFEDREAMS RAINMAKER					
6	SNIFFENS SYYSTUULI	2010	2	24	0	0
	METSÄVIRNAN KENTUCKIAN WOLF - SNIFFENS TIME TO BE STAR					
7	FINNFLATS INARI	2015	2	23	0	0
	QUILLS POCHARD - FINNFLATS BIANCA					
8	FLATHAM'S HE DÄ ÖVER JENA	2013	2	23	0	0
	FLAT CASTLE'S EXY WESTBOUND SIGN - FLATHAM'S ÄNNI HÄMT JEVÄRE DETT					
9	FINNFLATS BIANCA	2007	3	23	2	23
	FLATTS NINAS RAGAZZI - HEILURIHÄNNÄN SEA ANEMONE					
10	HARVAHAMPAAN INGEN-INGET-INGA	2010	2	23	1	10
	FLAT POWER CASINO ROYALE - HARVAHAMPAAN DO-DID-DONE					
11	DAKOTASPIRIT LOVE HANGOVER AT MEI DAN	2012	3	22	5	46
	BULLETDEEPSOUL - DAKOTASPIRIT SEI NELL 'ANIMA					
12	BEAUTY NIGHTS BLUE JEAN	2007	2	22	2	10
	FLATTS NINAS RAGAZZI - BEAUTY NIGHTS FLOWER POWER					
13	ALMANZA BETWEEN YOU AND ME	2013	2	22	1	7
	CASTLEROCK SIMPLY MAGIC - ALMANZA MOZZARELLA					
14	HARVAHAMPAAN DO-DID-DONE	2006	2	21	11	91
	FLAREWAY HOT COFFEE - COMICS NEW BLUE SENSATION					
15	FLATOUT FABULOUS	2010	2	21	2	11
	FLATTS NINAS YOCKER - CHICCOXEN IS THIS LOVE					
16	TOFFEDREAMS RAINMAKER	2010	2	21	3	40
	TOFFEDREAMS COSTA NADA - ALMANZA SEVEN ELEVEN					
17	PEPPERMENT TEMPERS TIFANI	2006	2	21	0	0
	TOFFEDREAMS CHERRY GARCIA - PEPPERMENT MY MISS MIRACLE					
18	TAKA-TAPIOLAN FANI	2004	2	20	6	55
	TOFFEDREAMS TOOT'N FLUTE - TAKA-TAPIOLAN MERISILJA					
19	SNIFFENS LUMIENKELI	2009	2	20	0	0
	TOFFEDREAMS SCUFF'N PUFF - SNIFFENS TIME TO BE STAR					
20	FLATKISS DIVINE VENUS	2007	2	20	1	8
	ALMANZA JOY N'PRIDE - FLATKISS ANGEL REEF					

Taulukko 5. Vuosien 2010-2019 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua. Tuontikoirat on merkitty vahvennettuna.

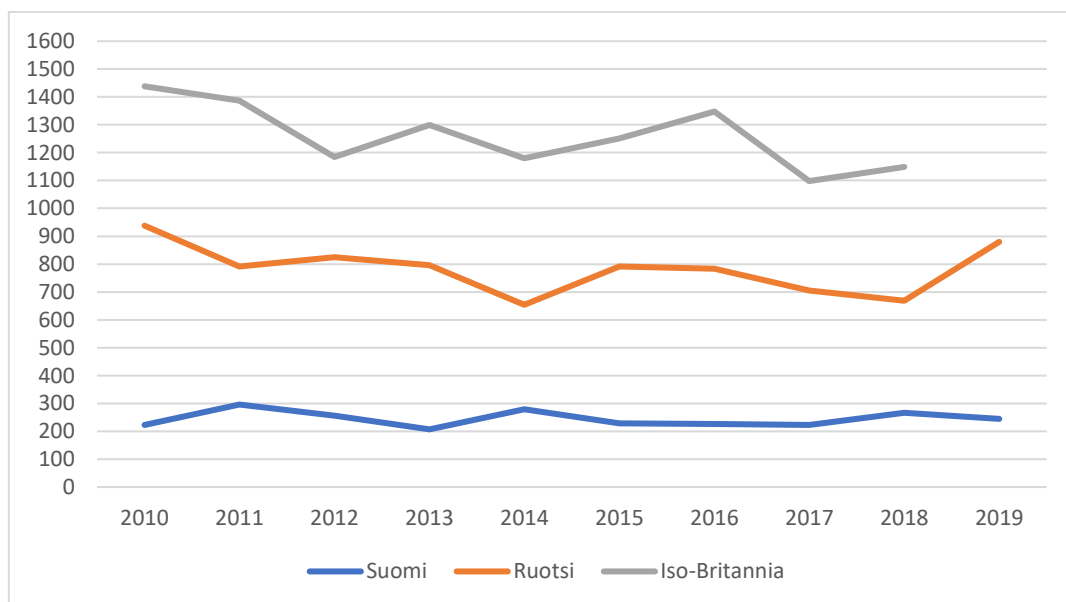
Jalostuskoirien käyttömäärät

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Katariina Mäki, www.kennelliitto.fi)

Sileäkarvaisia noutajia on neljän vuoden tarkastelujakson aikana (2014-2017) rekisteröity yhteensä 893 kotimaista pentua. Tämä tarkoittaa, että monimuotoisuuden turvaamiseksi yksittäinen koira ei saisi olla vanhempana enemmälle kuin 18-45 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä saisi olla korkeintaan 36-54. Sileäkarvaisilla noutajilla monimuotoisuuden turvaaminen tältä kannalta tarkasteltuna on kyseenalainen, sillä yksittäisten koirien jälkeläismäärä niin uroksissa kuin nartuissakin nousevat yli 2-3 % rajan, tosin suurinkin määrä jää alle 4% (uroksilla suurin 3,92%, nartuilla 3,36%). Kehityssuunta on kuitenkin positiivinen, sillä prosenttiosuudet edelleen laskeneet. 1980- luvulla muutamien urosten osuus nousi todella suureksi ja 1990-luvullakin joidenkin urosten osuudet ylittivät selvästi suositusarvot.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Suomessa rodun rekisteröinnit ovat pysytelleet kymmenen vuoden aikana tasaisella tasolla. Suurin tuontimaa on Ruotsi, jossa rekisteröintimäärät ovat tippuneet kymmenen vuoden aikana noin 800 koiran tasolle. Rodun alkuperämaan Iso-Britannian rekisteröinnit ovat laskeneet vuoden 2010 yli 1400 rekisteröinnistä noin 1150 rekisteröinnin tasolle vuonna 2018. Myös Ruotsissa tarkastelujakson ensimmäisen vuoden 2010 määrä 938 on suurin. Suomeen runsaasti tuotujen ruotsalaiskoerien, sekä Suomessa jalostukseen käytettyjen ruotsalaisten urosten johdosta Suomen rodun kanta on pitkälti johdettu ruotsalaisista sileäkarvaisista noutajista. Voidaan sanoa, että Suomen ja Ruotsin sileäkarvaiset noutajat ovat samaa kantaa. Kuvaajassa 3 esitetään rodun rekisteröintimäärien eroja Suomessa, Ruotsissa ja Iso-Britanniassa.

Kuvaaja 3: Rodun rekisteröintimäärät, Suomessa, Ruotsissa ja Iso-Britanniassa

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

- Sileäkarvaisilla noutajilla jalostukseen käytetään melko pientä osaa rekisteröidyistä koirista ja lisäksi jalostukseen käytetyt koirat ovat useasti sukua keskenään.
- Tehollinen populaatioko jää näin ollen noin 50% tietämille maksimiarvosta.
- Eri uroksia ja narttuja käytetään jalostukseen kuitenkin melko tasaisesti eikä isoa vääristymää urosten ja narttujen välille ole vielä syntynyt.
- Jalostukseen käytettävien koirien käyttömäärät nousevat käytetyimpien koirien osalta yli suurilukuisille roduille lasketun 2-3% suosituksen

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

- Käytetyimmät koirat ovat keskenään sukua
- Samojen sukutaulujen kertaautuminen yhdistelmissä (samalle nartulle isä ja poika tai veljekset, saman uroksen käyttäminen sisarille tai sisarpuolille)

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Sileäkarvaisen noutajan suomennetussa rotumääritelmässä luonnetta kuvataan hyvin lyhyesti: ”luottavainen ja ystävällinen”. Lisäksi ominaisuuspiirteitä kuvaillaan seuraavasti: ”iloista ja ystävällistä luonnetta kuvastaa innokas hännän heilutus” sekä yleisvaikutelmassa: ”iloinen, eloisa koira”. Käyttöominaisuuksista mainitaan samoin hyvin lyhyesti: ”Omaa luontaiset työskentelytaipumukset”. Alkuperäinen käyttötarkoitus kertoo tehtävään jalostettujen koirien tietynlaisista luonteen ja ominaisuuksien piirteistä. Sileäkarvaisen noutajan käyttötarkoitus on olla noutava metsästyskoira: noutaja on kehitetty ammutun riistan noutamiseen eikä se saa vahingoittaa noutamaansa riistaa. Sen pitää olla ehdottoman hiljainen odottaessaan ja työskennellessään. Se ei saa olla liian kiinnostunut elävästä riistasta. Noutajan pitää pystyä tekemään töitä samaan aikaan toisten koirien kanssa häiriintymättä niistä tai tapahtumista ja ihmisistä ympärillään.

Alkuperämaan rotumääritelmän tulkintaohjeessa rodun luonteenpiirteitä kuvataan näin: ” Optimismia ja ystävällisyyttä kuvastaa innokas hännän heilutus. Sileäkarvaiset noutajat ovat tunnettuja innokkuudestaan ja elämänilostaan. Sillä on luonnostaan halu miellyttää hyvin ulospäin suuntautuneella persoonallisuudella.”

Suomessa rotumääritelmästä on tehty tulkintaohje, jossa luonnetta selitetään enemmän: ”Sileä-karvainen noutaja on iloinen ja avoin koira. Sillä on hyvä itseluottamus. Se on energinen ja tarkkaavainen, mutta ei hysteerisen aktiivinen... Aggressiivisuus tai varautuneisuus vieraita kohtaan on aina vakava virhe sileäkarvaisella noutajalla.” Käyttöominaisuuksista kerrotaan: ”1700-luvun lopulla Englannissa tuli suosituksi ajometsästys. Tällöin tarvittiin noutamiseen erikoistuneita koiria, joilla oli pehmeä nouto-ote. Ajometsästys asetti koiralle hieman erilaiset vaatimukset, sillä koiran oli stressaantumatta kestävä runsas ammunta sekä lintujen pudotukset. Koiran piti olla ehdottomasti hiljainen ja rauhallinen, jottei se säikyttäisi riistaa eikä häiritsisi ampujia.”

Rotumääritelmässä hylkääviä piirteitä ovat vihaisuus tai arkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- ja käyttö-, tms. -linjoihin

Sileäkarvainen noutaja on metsästyskoira. Rodun jakaantumista näyttely- ja käyttölinjaan on pyritty estämään. Rodun kasvattajat ja harrastajat haluavat pääsääntöisesti säilyttää rodun kauniina metsästyskoirana. Vuosien aikana rodun kasvattajissa ja harrastajissa on kuitenkin tapahtunut jakaantumista näyttely- ja käyttökiinnostuneisuuden mukaan, joka on vienyt rotua kahteen eri suuntaan Suomessa sekä muissa rodun harrastajamaissa. Näyttelyissä osin ihannoidaan näyttävää show-koiramaista tyyppiä, jota käyttöharrastajat eivät tunnista omakseen.

Käyttöharrastajilla on halu säilyttää ja parantaa rodunomaisia käyttöominaisuuksia. Useat noutajien metsästyskokeissa kilpailevat koirat kuitenkin saavat myös hyvän arvostelun näyttelyistä, joten kaunis ulkomuoto ja hyvät käyttöominaisuudet eivät ole sileäkarvaisissa noutajissa aina eri koirien ominaisuuksia. **Esim. v. 2008-2018 syntyneistä koirista 644 koiralla (yhteensä syntyneitä 3183 eli n. 20 %:lla) on näyttelyistä vähintään EH ja noutajien taipumuskoetus. V. 2008-2018 syntyneistä koirilla 218 koiralla on näyttelyistä vähintään EH ja noutajien metsästyskokeista vähintään ALO3. Sama koskee myös rodun käyttöä metsästyskoirana, vaikkakin sen ominaisuudet itsenäisessä työskentelyssä ovat tunnettuja: (esim. <http://www.pipap.net/nome/shooting-lehti-ja-flattijutut/>).** On olemassa vaara, että rotu jakaantuu eri linjoihin. Tämä tarkoittaa geenipohjan kaventumista. Rodun jakaantumista linjoihin tulee pyrkiä estämään. Tärkeää on kasvattajien sitoutuminen säilyttämään rodun ulkomuoto- ja käyttöominaisuudet samoissa yksilöissä, sekä rotujärjestön tarjoama jalostusneuvonta ja -koulutus.

Sileäkarvainen noutaja on aktiivinen rotu, joten sen hankkiminen tai kasvattaminen pelkästään näyttelykoiraksi ei ole tyypillistä. Se vaatii liikuntaa ja aktiviteetteja, joten omistajiksi hakeutuu aktiivisia ihmisiä. Sileäkarvaisten noutajien omistajat tyypillisesti harrastavat koiriensa kanssa. Tämä edesauttaa säilyttämään koirien käyttöominaisuuksia ja saamaan tietoa koirista eri harrastusmuotojen kautta.

Rodunomaisten lajien harrastajista suurimmalla osalla on labradorinnoutaja. Sileäkarvainen noutaja koetaan haasteellisemmaksi roduksi, jonka vuoksi noutajien metsästyskoeharrastajilla on vähemmän sileäkarvaisia noutajia. Sama koskee myös rodun käyttöä metsästyskoirana, vaikkakin sen ominaisuudet itsenäisessä työskentelyssä ovat tunnettuja. Näyttelykoirana sileäkarvainen noutaja on nostanut suosiotaan ja sen sijoittuminen ryhmäkilpailuissa ja BIS-kilpailuissa on yleistynyt. Samanlainen trendi on havaittavissa myös muissa Pohjoismaissa.

4.2.3 Pevisa-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

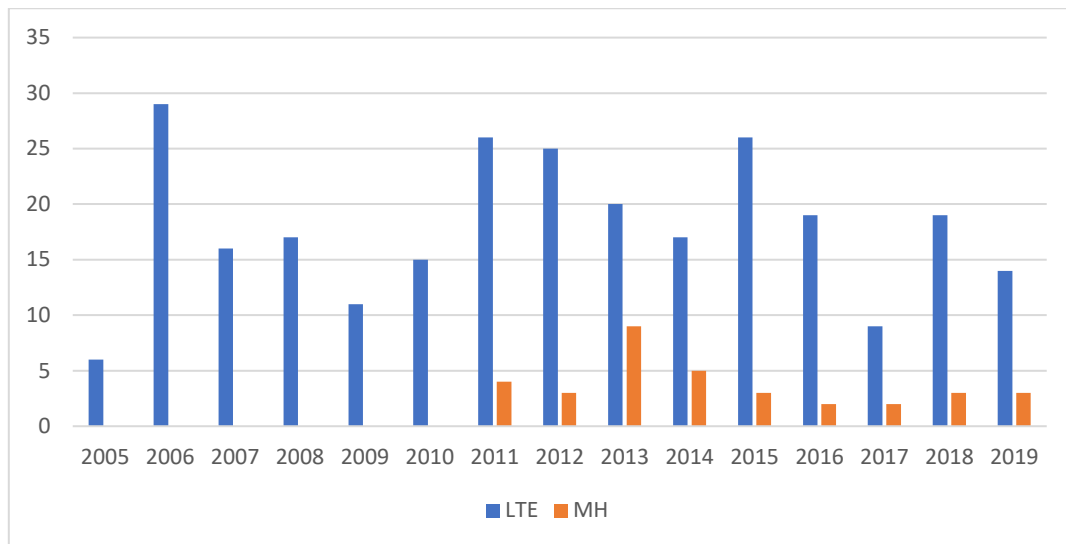
Sileäkarvaisella noutajalla ei ole sisällytetty luonteen, käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testausta tai kuvausta PEVISA-ohjelmassa.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Sileäkarvaisen noutajan luonnetta kuvataan rotumääritelmässä seuraavin sanoin: iloinen, eloisa, itsevarma ja ystävällinen. Nämä ominaisuudet tekevät siitä sosiaalisen koiran, joka haluaa olla mukana perheen arjessa ja kaipaa ihmiskontaktia. On erittäin harvinaista, että sileäkarvainen noutaja osoittaa aggressiota ihmistä kohtaan. Jalostustietokannan mukaan Suomessa on lopetettu yksittäisiä koiria käytöshäiriöiden vuoksi (10/1241 eli 0,8 %). Sileäkarvaisen noutajan vilkkaus ja energisyys tekevät koirasta soveliaan aktiivisen perheen koiraksi. Useimmat sileäkarvaiset noutajat kaipaavat liikunnan lisäksi myös tekemistä, joka tyydyttää niiden tarvetta yhteistyöhön ja työskentelyyn.

Luonnetesti

Kennelliiton luonnetestiin on vuosina 2005-2019 aikana osallistunut yhteensä 269 koiraa, joka on 7,1 % rekisteröidyistä sileäkarvaisista noutajista. Testattujen koirien määrä eri vuosina vaihtelee melko paljon, mutta on kuitenkin varsin pieni (Kuvaaja 4). Vuonna 2011 otettiin käyttöön MH-luonnekuvaus, mikä ei näytä vaikuttaneen luonnetestin suosioon merkittävästi pienentävästi.

Kuvaaja 4: Luonnetesti- ja MH-käyntimäärät

Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu vuosien 2014-2019 luonnetestituloksia. Tällä ajanjaksolla testattuja koiria oli 104. Tarkasteluajalla pisteiden minimi on -22 ja maksimi 259. Pisteiden keskiarvo on 154 ja mediaani 156.

	1	2	3	-1	-2
Toimintakyky	72 %	13 %	0 %	14 %	1 %
Terävyys	92 %	0 %	8 %	0 %	0 %
Puolustushalu	50 %	0 %	13 %	38 %	0 %
Taisteluhalu	0 %	75 %	4 %	19 %	2 %
Hermorakenne	73 %	25 %	1 %	1 %	0 %
Temperamentti	46 %	18 %	33 %	3 %	0 %
Kovuus	68 %	0 %	30 %	0 %	2 %
Luoksepäästävyys	2 %	1 %	97 %	0 %	0 %
	+	++	+++	-	
Laukauspelottomuus	0 %	4 %	94 %	2 %	0 %

Taulukko 6: Luonnetestiosa-alueiden prosenttiosuudet. Vahvennettuna tyypillisin arvosana.

Sileäkarvaisen noutajan ihanneprofiili

SUOMEN KENNELLIITTO
FINSKA KENNELKLUBBEN RY.

LUONNETESTIPÖYTÄKIRJA

Koira saavuttaa hyväksytyn tuloksen, kun loppupisteet ovat vähintään +75 ja koira on saanut vähintään arvostajan +1 kohdistusta II, V, VIII sekä laukauspelottomuudesta (koskee rotuja, joilla hyväksytään FIMVA-arvoon hyväksyttyä suoritettua luonnetestiä).

Sijestaja		Palkki		Aika	
Koiran nimi		TM-numero		Synt.	
Rotu ja rotukoodi		Rek.no		☐ Uros ☐ Naarhi Luonnetestattu aiemmin ☐ Kyllä ☐ Ei	
Isän nimi		Isän rek.no			
Emän nimi		Emän rek.no			
Ostajan nimi		Puhelin			
Osoite		TM-tarkastajan nimi tekstään			

Osasuoritukset	Arvo	Arvostelu	Pisteet		OHJE: Rastita arvo ja ympyröi saatu pistemäärä yhteenlaskua varten.	SIIRTO		
			+	-				
I TOIMINTAKYKY	N	Suuri	45					
Kerros 15	I 2	Hyvä	30					
	N	Kohtuullinen	15					
	N	Kohtuullisen pieni	15					
	E	Pieni		-15				
	H	Riittämätön		-30				
	H	Toimintakyvytön		-45				
II TERÄVYYYS	N	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	3					
Kerros 7	E	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	2					
	+I a	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	1					
	+I b	Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	1					
	H	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-1				
	H	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-2				
	H	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-3				
III PUOLUSTUSHALU	N	Kohtuullinen, hillitty	3					
Kerros 1	E	Suuri, hillitty	2					
	+I	Pieni	1					
	N	Haluton		-1				
	H	Erittäin suuri		-2				
	H	Hillitsemätön		-3				
IV TAISTELUHALU	I 3	Suuri	30					
Kerros 10	+I a	Kohtuullinen	20					
	N	Kohtuullisen pieni	20					
	N	Erittäin suuri	10					
	E	Pieni		-10				
	E	Riittämätön		-20				
	H	Haluton		-30				
V HERMORAKENNE	I 3	Tasapainoinen ja varma	105					
Kerros 35	+I	Tasapainoinen	70					
	N	Hieman rauhaton	35					
	+E	Hermostunein pyrkimyksin	35					
	E	Vähän hermostunut		-35				
	H	Hermostunut		-70				
	H	Erittäin hermostunut		-105				
SIIRTO								
Jakelu: 1. > Kennelliitto; 2. > Rotujärjestö; 3. > Palveluskoiraliitto ja 4. > Koiranomistaja								

Osasuoritukset	Arvo	Arvostelu	Pisteet	
VI TEMPERAMENTTI	I 3	Vilkas	45	
Kerros 15	N	Kohtuullisen vilkas	30	
	N	Erittäin vilkas	15	
	E	Häiritsevän vilkas		-15
	H	Hieman välipitämätön		-15
	H	Impulsiivinen		-15
	H	Välipitämätön		-30
H	Apaattinen		-45	
VII KOVUUS	I 3	Kohtuullisen kova	24	
Kerros 8	N	Kova	16	
	N	Hieman pehmeä	8	
	H	Erittäin kova		-8
	E	Pehmeä		-16
	H	Erittäin pehmeä		-24
VIII LUOKSEPÄÄSTÄVYYS	+I	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	45	
Kerros 15	+E	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	30	
	+E	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	30	
	N	Mielistelevä	15	
	E	Selvästi pidättyväinen, ei yrittä purra		-15
	H	Selvästi pidättyväinen, yrittää purra		-15
	H	Hyökkäävä		-30
H	Salakavala		-45	
LAUKAUSPELOTTOMUUS	+I 3	Laukausvarma		
	N	Laukauskokematon		
	E	Paukkuhätystä		
	H	Laukausalittis		
	H	Laukausarka		
☐ HYVÄKSYTTY ☐ HYLÄTTY		Tulos		
☐ KESKEYTETTY, syy:		Vähennystulos ±		
		LOPPUPISTEET		
Sihteen nimi tekstään				
Tuomarin allekirjoitus				
Nimen selvennys ja tuomarinumero				
Tuomarin allekirjoitus				
Nimen selvennys ja tuomarinumero				

4x5000 0L15; kq:n:5

Luoksepäästävyys on sileäkarvaisella noutajalla hyvä, sillä 97% koirista sai tulokseksi hyväntahtoinen, luoksepäästävä ja avoin (+3). Kaksi koiraa oli mielisteleviä +1 (koira hakeutuu ihmisten seuraan ja osoittaa tyytyväisyyttään liioitellen, esim. hyppimällä ja nuolemalla) ja yksi koira oli luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen (+2a). Koira on luoksepäästävä, kun se mielellään ja oma-aloitteisesti hakeutuu muidenkin tapaamiensa ihmisten seuraan kuin ohjaajansa. Koiraa, joka selvästi välttää tutustumista tai joka osoittaa selvää vastenmielisyyttä joutuessaan kosketukseen vieraiden kanssa, kutsutaan pidättyväksi.

Toimintakyvystä suurin osa koirista (72%) sai arvioiksi +1a tai +1b, kohtuullinen. Toimintakyky +2 (hyvä) oli 13%:lla koirista ja 14%:lla toimintakyky oli pieni (-1). Lisäksi yhdellä koiralla toimintakyky oli -2 (riittämätön). Toimintakyky on koiran kyky hallita tekojaan huolimatta siitä, että se on joutunut pelon valtaan. Toimintakykyinen koira pystyy pelostaan huolimatta toimimaan oikealla tavalla ja tarvittaessa voittamaan pelkonsa päästäkseen päämääräänsä. Toimintakyvyn vastineena voidaan pitää rohkeutta.

Rohkeuteen vaikuttavat perimän lisäksi koiran aiemmat kokemukset eli ympäristö. Luonnetestissä toimintakykyä testataan uhan alla ns. kelkkakokeessa. Ilman uhkaa toimintakykyä arvioidaan ns. pimeässä huoneessa. Toimintakyky on yksi luonnetestin tärkeimmistä testattavista kohdista, koska sitä koira tarvitsee sekä arkielämässä että työskennellessään.

Terävyys on 92 %:lla testatuista sileäkarvaisista noutajista pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (+1a, +1b) ja kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 8 %:lla (+3). Tulokset ovat sileäkarvaiselle noutajalle tyypillisiä, koirat eivät yleensä ensisijaisesti reagoi uhkaan aggressiivisesti. Terävä koira reagoi pieneenkin uhkaavaksi kokemaansa ärsykkeeseen aggressiivisesti. Testissä + -tuloksen saamisen edellytyksenä on palautuminen eli koira hyväksyy uhanneen ihmisen, kun uhka on poistunut ja ihminen on ystävällinen.

Puolustushalu oli useimmilla sileäkarvaisilla noutajilla +1, pieni (50%). Joillakin koirilla puolustushalu oli kohtuullinen, hillitty (+3), ja 38% oli haluttomia puolustautumaan (-1). Puolustushalulla tarkoitetaan koiran taipumusta hyökkäyksen tai sen yrityksen avulla puolustaa itseään, laumaansa tai reviiriään. Testissä ohjaajaa ja koiraa kohtaan hyökkää vieras henkilö ja testissä arvioidaan koiran reaktioiden voimakkuutta. Sileäkarvaiset noutajat usein pidättyvät voimakkaasta puolustautumisesta, mutta jonkinlaista puolustushalua niissä kuitenkin ilmenee.

Taisteluhaluulla tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta nauttia taistelusta itsestään ilman, että se perustuisi aggressioon. Se on tietynlaista leikkihalua, jossa on taistelua. Luonnetestissä taisteluhalua tarkkaillaan vetoleikissä, joka taistelutahoisella koiralla onnistuu testaajan kanssa. Taisteluhalu on kohtuullinen 75 %:lla testatuista koirista (+2), suuri 4 %:lla (+3) ja pieni 19 %:lla (-1). Kohtuullisesti taistelevien sileäkarvaisten noutajien osuus on noussut, mutta suuren tai pienen taisteluhalun omaavien koirien määrä on laskenut. Pienen taisteluhalun takana voi olla myös koiran tarjotessa testissä taisteluleikin sijasta esineen palauttamista testaajalle. Näin ei aina ole, vaan koira ei ehkä kiinnostu kovinkaan paljon tarjotusta leikkimismahdollisuudesta. Noutajalla on yleensä vähintään kohtuullinen taisteluhalu, joten pieni taisteluhalu (leikkihalu) ei ole toivottavaa.

Hermorakenteeltaan suurin osa sileäkarvaisista noutajista on hieman rauhattomia, 73 %. Tasapainoisia (ennen suhteellisen rauhallinen) oli 24% testatuista koirista. Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä heikkoa tai vahvahermoisuutta sen joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Hyvällä hermorakenteella tarkoitetaan kykyä hallita jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä. Hieman rauhattomia koiraa kuvataan luonnetestin arvosteluohjeissa näin: ”Koira selviytyy kaikista testin osasuorituksista. Siinä on havaittavissa lieviä merkkejä rauhattomuudesta, se rasittuu henkisesti testin edetessä. Palautumisajan pituus eri osasuoritusten välillä vaihtelee.” Tasapainoisia koiraa kuvataan näin: ”Koira selviytyy kaikista osasuorituksista hyvin. Se ei ole hermostunut. Koira hallitsee kaikki tilanteet oikea-aikaisesti ja palautuu niistä nopeasti, pystyy käyttäytymään koko testin ajan tasapainoisesti.”

Temperamentiltaan sileäkarvaiset noutajat ovat pääosin vilkkaita (33 %) tai erittäin vilkkaita (46 %), kuten myös aikaisemmassa JTO:ssa oli. Myös joitakin kohtuullisen vilkkaita löytyi (18 %). Häiritsevän vilkkaita oli vain 3 %.

Temperamentilla tarkoitetaan käyttäytymisen vilkkautta, huomiokyvyn nopeutta (tarkkaavaisuutta) sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Suurin osa hyvin sopeutumiskykyisistä koirista on vilkkaita. Vilkas koira on tarkkaavainen ja se vastaanottaa nopeasti uusia ympäristön ärsykeitä ja tottuu niihin ja niiden merkitykseen. Kohtuullisen vilkas koira on hitaampi reagoimaan kuin vilkas koira. Erittäin vilkas koira vastaanottaa suuren määrän vaikutteita ympäristöstään ja seurauksena on liian suuri hajaannus ja pitempi sopeutumisaika. Häiritsevän vilkas koira reagoi erittäin nopeasti eikä pysty keskittymään ja pysymään paikoillaan. Ihanearvio flatille on vilkas, kuten muillekin käyttökoirille. Erittäin vilkas sopii myös mielikuvaan sileäkarvaisesta noutajasta, jolloin koirassa on jo hieman keskittymiskyvyn puutteita. Kohtuullisen vilkas koira puolestaan on hieman rauhallinen sileäkarvaiseksi noutajaksi.

Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttävä kokemus. Sileäkarvaiset noutajat ovat suurimmaksi osaksi (68 %) hieman pehmeitä (+1). 30 % koirista on kohtuullisen kovia. Hieman pehmeä koira haluaa välttää paikkaa, jossa se on pelästynyt ja tarvitsee tässä ohjaajan tukea. Kohtuullisen kova koira ei osoita pelon merkkejä tai välttä paikkaa. Sileäkarvaisten noutajien luonteet ovat tämän perusteella muuttuneet pehmeämmiksi. Tämä voi vaikuttaa koirien toimintaan vaativissa metsästystilanteissa, mutta toisaalta luonteiden pehmentyminen voi helpottaa niiden kouluttamista.

Laukauspelottomuudessa sileäkarvaiset noutajat ovat hyvin yhtenäisiä: 93 % koirista on laukausvarmoja. Kaksi koira oli laukaussaltis eli reagoi ampumiseen. Laukausvarmuus on toivottu ominaisuus metsästys- ja käyttökoirassa.

MH-luonnekuvaus

Uusi menetelmä koirien luonteiden kartoittamiseen on vuoden 2010 alusta viralliseksi tullut MH-luonnekuvaus. MH-luonnekuvauksessa koira käy läpi kymmenen eri testiosiota, joissa kuvataan koiran 31 eri käyttäytymisreaktiota erilaisissa tilanteissa. Osioissa arvioidaan kontaktin ottamista, leikkihalua erilaisissa tilanteissa, takaa-ajoa ja tarttumista ”saaliiseen”, aktiviteettitasoa, etäleikkiä, reaktioita yllätykseen, ääniin ja ”aaveisiin” sekä koiran reaktioita ampumiseen.

Edellisen tarkastelujakson jälkeen vuoden 2019 loppuun mennessä MH-luonnekuvauksia oli tehty 17 koiralle (edellisellä jaksolla 29). Näistä narttuja oli 9 ja uroksia 8.

MH-kuvauksen ensimmäisessä osassa eli kontaktissa (1) testinohjaaja ottaa koiran taluttimen ja kulkee koiran kanssa 10 metrin päähän ja takaisin. Lisäksi vieras ihminen käsittelee koira ja tarkastaa sen hampaat. Sileäkarvaisten noutajien yleisin reaktio tervehtimisessä oli ottaa kontaktia ihmiseen tai vastata siihen. Koirat yleensä lähtivät testinohjaajan mukaan halukkaasti (yhteistyö) ja hyväksyivät käsittelyn. Yksi koira ei lähtenyt vieraan mukaan, ja yksi koira lähti haluttomasti.

Ensimmäisessä leikissä (2) testinohjaaja ja koiran ohjaaja heittelevät narulelua toisilleen. Tässä katsotaan, tarttuuko koira esineeseen, sekä kuinka innokkaasti koira siihen tarttuu. Tämän jälkeen testinohjaaja leikkii koiran kanssa, jolloin tarkkaillaan koiran puruotetta ja taistelutahtoa. Suurin osa koirista leikkii testinohjaajan kanssa. Vain kaksi koira ei aloittanut tässä osassa leikkiä ollenkaan. Tarttuminen esineeseen tapahtuu pääasiassa viiveellä tai etuhampailla tai heti koko suulla. Suurin osa sileäkarvaisista noutajista ei vedä vastaan ja muutama koira ei leikkinyt ollenkaan tässä osassa. Sileäkarvaisen noutajan kuuluisi olla leikkisä koira, joka ainakin innostuu leikistä helposti. Ote lelusta voi olla kevyt, liittyen sileäkarvaiseen noutajaan metsästyskoirana, mutta toisaalta keskenään leikkiessään sileäkarvaiset noutajatkin osaavat ottaa napakan otteen. Otteen keveys liittyy siihen, että taisteluhalu ohjaajan kanssa ei ole kovin suuri, sileäkarvainen noutaja on ehkä tottunut noutamaan ja palauttamaan

esineitä ohjaajalle. Lisäksi pienet puutteet leikkihalussa ehkä vaikuttavat myös siihen, että taistelu on hieman laimeaa joillakin koirilla.

Takaa-ajo ja tarttuminen -osiossa (3) testataan koirien halua ajaa takaa liikkuvaa esinettä ja tarttua siihen. Saalista vedetään naruista siksakkia 8-10 limittäin asetetun rullan ympäri. Koira lasketaan irti viidennen rullan kohdalla ja tarkkaillaan, miten koira reagoi esineeseen sekä miten se tarttuu siihen. Tämä tehdään kaksi kertaa. Yleisin reaktio liikkuvaan esineeseen sileäkarvaisella noutajalla on se, että ne eivät lähde liikkeelle esineen perään eivätkä täten myöskään tartu siihen kiinni. Vain muutama koira lähtee esineen perään ja tarttuu siihen. Tässä syynä lähtemättömyyteen voi olla se, että koirat kokevat tilanteessa ehkä olevansa käskyn alla eivätkä sen takia lähde liikkeelle. Toisaalta sileäkarvaista noutajaa ei suoraan ole jalostettu riistaa ylösajavaksi koiraksi, mikä ehkä voi vaikuttaa tässä halukkuuteen lähteä liikkeelle ja vähäiseen kiinnostukseen saaliista.

Aktiviteettitasossa (4) tarkoitus on kuvata koiran reaktioita, jossa odotettu toiminta jääkin tapahtumatta. Koiranohjaaja seisoo paikoillaan ja koira on hihnassa. Tällä tavalla odotetaan paikoillaan 3 minuuttia. Tuona aikana tarkkaillaan koira ja kuinka aktiivinen tai rauhaton se on. Suurin osa sileäkarvaisista noutajista on tarkkaavaisia ja rauhallisia tässä osassa. Yhtään koko ajan rauhatonta tai passiivista koira ei ollut.

Etäleikissä (5) kuvataan koiran kykyä yhteistyöhön vieraan henkilön kanssa pienen välimatkan päässä ohjaajasta. Avustaja aluksi pukeutunut oudosti sekä liikkuu erikoisella tavalla. Lopussa avustaja muuttuu normaaliksi, jolloin koira päästetään irti ja kuvataan mitä koira tekee: meneekö se etäleikkijän luokse, leikkiikö etäleikkijän kanssa ym. Sileäkarvaiset noutajat ovat yleensä kiinnostuneita avustajasta, seuraavat hänen toimintaansa. **Suurimmaksi osaksi ne eivät kuitenkaan uskalla mennä avustajan luokse leikkimään, vaan jäävät ohjaajan luokse. Yksikään koira ei esittänyt etäleikissä uhkaeleitä, muut eivät kokeneet tarvetta puolustautua avustajaa kohtaan.**

Yllätyksessä (6) tarkoituksena on selvittää koiran valmiutta toimia yllättävässä tilanteessa. Haalarit vedetään ylös maasta yllättäen 3 metrin päässä koirasta ja samalla ohjaaja päästää hinnan käsistään. Osiossa seurataan pysähtykö tai pakeneeko koira, sekä sen reaktioita haalareita kohtaan. Lisäksi koiran kanssa kuljetaan haalareiden ohi pari kertaa ja tarkkaillaan koiran reaktioita. Sileäkarvaiset noutajat yleensä väistävät haalareita kääntämättä katsetta niistä pois. Voimakkaat pelko- ja pakoreaktiot eivät ole tyypillisiä. Sileäkarvaiset noutajat eivät koe haalareita uhkaavina ja suurin osa menee itsenäisesti haalareiden luokse. Osaa joudutaan houkuttelemaan haalareiden luokse enemmän. Haalareiden ohituksessa suurin osa koirista ei reagoi niihin enää ollenkaan. Nämä reaktiot kuvaavat hyvin sitä, että sileäkarvaiset noutajat eivät ole kovinkaan herkkiä ympäristön oudoille tapahtumille.

Ääniherkkyydessä (7) kuvataan koiran reaktiota yllättävään ääneen. Koirakko ohittaa räminälaitteen 1-1,5 metrin etäisyydeltä, jolloin laite rämisee. Ohjaaja päästää irti taluttimesta ja kääntyy räminälaitetta kohti, jolloin tarkkaillaan koiran reaktioita ääntä kohtaan. Lisäksi koirakko kulkee kaksi kertaa laitteen ohi. Sileäkarvaisten noutajien reaktiot räminälaitetta kohtaan ovat samantyyppiset kuin haalaria kohtaan: ne väistävät kääntämättä katsetta pois, menevät sen luokse ilman apua eivätkä ohitustilanteissa väistä laitetta. Pelkoa kovia ääniä kohtaan koirat eivät ole juurikaan osoittaneet.

Aaveet-osuudessa (8) kuvataan koiran reaktiota uhkaavien liikkuvien kohteiden edessä, jotka hitaasti lähestyvät koira. Valkokaapuiset aaveet, joille on maalattu mustarenkaiset pyöreät silmät ja suu leveänä viivana, lähestyvät vuorotellen hitain liikkein koirakkoa. Koiran reaktioita seurataan aaveiden lähestyessä. Kun aaveet ovat pysähtyneet, seurataan hyväksyykö koira aaveiden kontaktinoton vai ottaako koira itse kontaktia aaveisiin. Sileäkarvaiset noutajat eivät yleensä osoita uhkaeleitä aaveita kohtaan, ne tarkkailevat niitä melkein koko ajan ollen joko ohjaajan edessä tai sivulla tai vaihtelevat paikkaa edessä tai sivulla. Ne menevät katsomaan aaveita ohjaajan pienen avun jälkeen ja ottavat itsenäisesti kontaktia aaveisiin.

Lopun leikissä (9) tarkkaillaan ovatko koiran reaktiot ensimmäisen leikin jälkeen muuttuneet. Tämä osuus on sileäkarvaisilla noutajilla suhteellisen samanlainen kuin ensimmäinen leikki. MH-kuvaustilanne ei ilmeisesti hermostuta koiria niin, että niiden leikkihalu muuttuisi paljon.

Lopuksi kuvataan koiran reaktiota sen kuullessa laukauksen (10). Koira testataan sen ollessa aktiivinen ja passiivinen. Kaksi laukausta ammutaan 9 mm starttipistoolilla noin 20 metrin päässä koirakosta ampujan ollessa piilossa sekä aktiivisessa että passiivisessa osiossa. Aktiivisessa osuudessa koira leikkii vapaana ohjaajansa kanssa. passiivisessa osiossa koira seisoo pitkässä taluttimessa ilman käskyä. Osa flateista jatkaa leikkimistä, suurin osa lopettaa leikkimisen ja lukkiutuu, mikä ei ole tyypillistä flateille.

Taulukossa 7 esitetään sileäkarvaisten noutajien yleisimmät reaktiot yhteenvedetäviöissä sinisellä värillä. Edellisen tarkastelujakson yleisimmät reaktiot on merkitty vaalean keltaisella värillä, silloin kun se eroaa tämän tarkastelujakson yleisimmästä reaktiosta.

		1		2		3		4		5	
1a	Kontakti, tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra	0	Välttää kontaktia, väistää	0	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	2	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	14	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu, jne.	1
1b	Kontakti, yhteistyö	Ei lähdä vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla	1	Lähtee mukaan haluttomasti	1	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	6	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	8	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta	1
1c	Kontakti, käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	0	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	3	Hyväksyy käsittelyn	5	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	8	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla	1
2a	Leikki 1, leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	0	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	2	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	5	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	10	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	0
2b	Leikki 1, tarttuminen	Ei tartu esineeseen	0	Ei tartu, nuuskii esinettä	1	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	7	Tarttuu heti koko suulla	7	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	2
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	5	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	6	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan/Korjaillee otetta	4	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa	2	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TO irrottaa	0
3a	Takaa-ajo 1	Ei aloita	9	Aloittaa, mutta keskeyttää	1	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	4	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	3	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	0

3a 2	Takaa-ajo 2	Ei aloita	9	Aloittaa, mutta keskeyttää	2	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saaliista	5	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	1	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	0
3b 1	Tarttuminen 1	Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään	13	Ei tartu, nuuskii saalista	3	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	1	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	0	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	0
3b 2	Tarttuminen 2	Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään	11	Ei tartu, nuuskii saalista	2	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	3	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	0	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	1
4	Aktiviteettitaso	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	0	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	8	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	8	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	1	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ Rauhaton koko ajan	0
5a	Etäleikki, kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	0	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	0	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	17	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	0	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä	0
5b	Etäleikki, uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	17	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensim. osassa	0	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensim. tai toisessa osassa	0	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensim. osassa	0	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensim. ja toisessa osassa.	0
5c	Etäleikki, uteliaisuus	Ei saavu avustajan luo	5	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	4	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	2	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	3	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua	3
5d	Etäleikki, leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta	6	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta		Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä		Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen		Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota	
5e	Etäleikki, yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	7	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	0	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	9	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	0	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään	1
6a	Yllätys, pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	3	Kyykistyy ja pysähtyy	4	Väistää kääntämättä pois katsetaan haalarista	10	Pakenee enintään 5 metriä	0	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	0

6b	Yllätys, puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	15	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	2	Osoittaa useita uhkauseleitä	0	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	0	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra	0
6c	Yllätys, uteliaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan/ Ei mene ajoissa	1	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	4	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	5	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	4	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	3
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	13	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	2	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	2	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	0	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	0
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalariin	17	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	0	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	0	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	0	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	0
7a	Ääniherkkyys, pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	3	Kyykistyy ja pysähtyy	1	Väistää kääntämättä pois katsetaan	13	Pakenee enintään 5 metriä	0	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	0
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	Ei mene katsomaan	0	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	4	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	3	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	1	Menee räminälaitteen luo ilman apua	9
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä	11	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	2	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	3	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	1	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	0
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	15	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	1	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	1	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	0	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. Kahdella ohituskerralla	0
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	14	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	2	Osoittaa useita uhkauseleitä O	0	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	1	Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä	0

8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta/ Ei kiinnostu lainkaan	0	Katselee aaveita silloin tällöin	6	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	6	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	3	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	2
8c	Aaveet, pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	10	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	3	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	2	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	0	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / Pakenee	2
8d	Aaveet, uteliaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / Ei mene ajoissa	1	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	4	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	5	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	2	Menee katsomaan ilman apua	5
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia/ Ei mene ajoissa	0	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	0	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	0	Ottaa itse kontaktia avustajaan	14	Innostunut kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu	3
9a	Leikki 2, leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	0	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	3	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	10	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	4	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	0
9b	Leikki 2, tarttuminen	Ei tartu esineeseen	2	Ei tartu, nuuskii esinettä	3	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	9	Tarttuu heti koko suulla	3	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	0
10	Ampuminen	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	3	Häiritsevyyttä lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	1	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	5	Keskeyttää leikin/passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	7	Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta	1

Taulukko 7. Suomessa testattujen sileäkarvaisten noutajien tulosten keskiarvot.

Taulukossa 8 on esitetty sileäkarvaisen noutajan ihanneprofiili.

Taulukon värit.

	Ihanne
	Hyväksyttävä
	Ei-toivottu
	Hylätty

	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra	Välttää kontaktia, väistää	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu, jne.
1b. KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähde vieraan ihmisen mukaan / <i>Ei kokeilla</i>	Lähtee mukaan haluttomasti	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta
1c. KONTAKTI Käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	Hyväksyy käsittelyn	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/ vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan/ <i>Korjailee otetta</i>	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa kunnes TO irrottaa
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita	Aloittaa, mutta keskeyttää	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saaliista	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille
3b. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista / <i>Ei juokse perään</i>	Ei tartu, nuuskii saalista	Tarttuu saaliiseen epäröiden tai viiveellä	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia
4. AKTIVITEETTITASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ <i>Rauhaton koko ajan</i>
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion esim. osassa	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion esim. tai toisessa osassa	Osoittaa useampia uhkaus- eleitä osion esim. osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion esim. ja toisessa osassa.
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	Ei saavu avustajan luo	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	On kiinnostunut leikkivästä	Kiinnostunut leikkivästä sekä	Houkuttelee myös passiivista avustajaa

			avustajasta	passiivisesta avustajasta	leikkimään
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan/ <i>Ei mene ajoissa</i>	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalariin	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä pois katsettaan	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	Ei mene katsomaan	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee räminälaitteen luo ilman apua
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumis- nopeuden vaihteluita tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohitus- kerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. Kahdella ohituskerralla
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta/ <i>Ei kiinnostu lainkaan</i>	Katselee aaveita silloin tällöin	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumppaakin puolelta ajasta tai koko ajan toista	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / <i>Pakenee</i>
8d. AAVEET Uteliaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / <i>Ei mene ajoissa</i>	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	Menee katsomaan ilman apua
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia/ <i>Ei mene ajoissa</i>	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin,	Vastaa avustajan tarjoamaan	Ottaa itse kontaktia avustajaan	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim.

		mutta ei vastaa siihen	kontaktiin		hyppii tai vinkuu
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/ vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista
10. AMPUMINEN	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	Keskeyttää leikin/passiiv, lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	Häiriintynyt, pelokas/Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta

Taulukko 8. Sileäkarvaisen noutajan ihanneprofiili

Petsofi-kysely

Petsofi-kyselyyn osallistuneista 68 sileäkarvaisella noutajalla on muihin mukana oleviin rotuihin verrattuna matalampi kohtaamisaggressio, ääniarkuus, epävarmuus, dominoivuus, keskittymiskyky sekä arkuus/ujous. Flatilla on muihin rotuihin verrattuna korkeampi sosiaalisuus, energisyys, tarkkaavaisuus/tottelevaisuus ja koirasosiaalisuus. Flatti on suunnilleen samantapainen kuin muut rodut näissä ominaisuuksissa: käsittely/resurssiaggressio, eroahdistus, määrätietoisuus, tasaisuus, yliaktiivisuus/impulsiivisuus ja alusta-arkuus (www.petsofi.fi).

Turcsanin ym. (2011) mukaan flatti on vilkas, hyvin koulutettava, sosiaalinen ja rohkea.

Turcsan, Kubinyi & Miklosi 2011. Trainability and boldness traits differ between dog breed clusters based on conventional breed categories and genetic relatedness.

C-BARQ

C-BARQ (Canine Behavioral Assessment & Research Questionnaire) on kysely, jolla kerätään tietoa koirien luonteista. Kysely on tehty Pennsylvanian yliopistossa ja se on kenen tahansa täytettävissä internetissä (<http://vetapps.vet.upenn.edu/cbarq/>). Lisäksi ko. kyselyä käytetään mm. opaskoirakoululla. Kysely koostuu 101 kysymyksestä, jotka kuvailevat koirien tyypillisiä reagoititapoja yleisiin tilanteisiin ja ympäristöärsykkeisiin. Kysymykset koskevat pääosin sosiaalisuutta, kouluttamista ja tottelevaisuutta, aggressiivisuutta, pelkoa ja ahdistusta, yksinoloon liittyviä ongelmia, kiihtymystä, kiintymystä sekä huomiohakuisuutta. Vastausten skaala on nollasta neljään, joista nolla yleensä tarkoittaa sitä, että ko. asiaa ei esiinny ko. koiralla ja suurempi numero kertoo esiintymisen yleisyydestä, lisääntymisestä jne.

C-BARQ:ssa on tällä hetkellä 65 sileäkarvaisen noutajan tuloksia, joten kovin laajasti tuloksia tai yhteenvetoja ei ole saatavana. Tähän mennessä saatujen vastausten perusteella sileäkarvaiset noutajat eivät ole juurikaan aggressiivisia vieraita ihmisiä tai omistajiaan kohtaan eivätkä yleensä pelkää näitä tai muita asioita. Koirien kohtaan ne ovat keskimääräistä vähemmän pelokkaita tai aggressiivisia. Koulutettavuus on jonkin verran parempi kuin muilla koirilla. Ne jahtaavat eläimiä melko samaan tapaan muiden koirien kanssa, eivät kärsi kovin paljon yksinolo-ongelmista, ovat helposti käsiteltävissä ja kiihtyneisyydeltään keskivertoja. Kiintymyksen suhteen sileäkarvaiset noutajat poikkeavat hieman muiden rotujen keskiarvosta, ne haluavat olla ihmisten lähellä. Lisäksi ne ovat jonkin verran keskivertokoiraa energisempiä.

Näyttelyt

Rotumääritelmässä sanotaan, että iloista ja ystävällistä luonnetta kuvastaa innokas hännänheilutus. Näin yleensä onkin aina näyttelytilanteessa. Äärimmäisen harvoin sileäkarvainen noutaja on aggressiivinen toisia koiria tai ihmisiä kohtaan. Yleensä myös itseluottamus on hyvä ja koira esiintyy kehässä ryhdikkäästi ja iloisesti.

Aggressiivisyysilmoitukset näyttelyissä

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Sileäkarvaisen noutajan luonteen mittaamisen tärkeimmät keinot ovat noutajien rodunomaiset kokeet, joissa mitataan koirien luontaisien käyttöominaisuuksien lisäksi niiden koulutettavuutta ja halukkuutta toimia yhteistyössä ohjaajan kanssa. Ihmis ja koirasosiaalisuus ovat myös tärkeä osa useimpia noutajien koemuotoja. Samalla mitataan koirien rohkeutta, toimintakykyä ja laukauksensietoa. Noutajien koemuotoja ovat: NOU eli noutajien taipumuskoe, NOME eli noutajien Bmetsästyskoe, Ametsästyskoe eli lämpimän riistan koe ja noutajien Working Test. Rotujärjestö on vuodesta 1982 alkaen järjestänyt vuosittain Flattimestaruuden. Mestaruuden tarkoituksena on mitata sileäkarvaisessa noutajassa sekä käyttö että ulkomuoto-ominaisuuksia ja kannustaa kasvattajia säilyttämään rodussa alkuperäiset rotuominaisuudet. Flattimestarin titteli on arvostettu harrastajien keskuudessa. Sileäkarvaisella noutajalla vaaditaan Suomen muotovalion arvoon näyttelytulosten lisäksi hyväksytysti suoritettu taipumuskoe.

Rodun alkuperäinen käyttö

Rotumääritelmän mukaan sileäkarvainen noutaja on jalostettu pienriistan talteenottoon eli se on noutava koira. Koiran tarkoitus on etsiä ja löytää ammuttua ja haavoittunutta pienriistaa sekä noutaa se ohjaajalleen. Toimiakseen metsästyskoirana sileäkarvainen noutaja tarvitsee työskentelyyn soveltuvan terveen rakenteen ja sen on oltava fyysisesti hyvässä kunnossa kyetäkseen olemaan väsymätön työskentelijä. Sileäkarvainen noutaja on älykäs koira, joka ratkaisee ongelmia etsiessään riistaa. Se on useimmiten parhaimmillaan itsenäisessä työskentelyssä ja sen hyvä muisti mahdollistaa useiden pudotusten paikallistamisen. Sileäkarvainen noutaja työskentelee innokkaasti vedessä, mikä on korvaamaton apu sorsastuksessa. Sileäkarvainen noutaja pitää ihmisistä ja työskentelee mielellään ohjaajansa lähellä, sen itsenäisyyttä vaativaa työskentely näkyy vaativammissa noudoissa ja hakutehtävissä.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Sileäkarvainen noutaja tarvitsee työssään useita ominaisuuksia, kuten halukkuutta yhteistyöhön, sosiaalisuutta ihmisiä ja koiria kohtaan, hyvää hermorakennetta, rohkeutta ja intoa työskennellä. Nämä ominaisuudet tekevät siitä erinomaisen harrastuskoiran eri lajeihin. Koirien kykyä toimia alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan tulee vaalia ja säilyttää siihen soveltuvat luonteenpiirteet osana sileäkarvaisen noutajan ominaisuuksia.

Sileäkarvaisen noutajan käyttöominaisuuksien säilyttäminen tulevaisuudessa on tärkeää. Joukko harrastajia haluaa nyt ja tulevaisuudessa koiria, joiden kanssa voidaan kilpailla tasaveroisesti muiden Pohjoismaiden sileäkarvaisten noutajien kanssa ja myös harrastusmääriltään valtarotujen, kuten labradorin ja kultaistennoutajien, kanssa. Menestyväksi koiraksi koulutettavan pennun tulee olla lähtökohdiltaan nouto ja yhteistyöhaluinen sekä kestävä työskentelijä. Sillä tulee olla erittäin hyvä hermorakenne ja riistavietti sekä taipumus moitteettomaan riistankäsittelyyn. Näillä ominaisuuksilla varustetusta koirasta voidaan kouluttaa noutaja, joka on koetilanteessa rauhallinen, äänetön, tehokas, nopea sekä tottelevainen riistan/daminlöytäjä, ja joka palauttaa riistat/damit suoraviivaisesti ohjaajalleen väsymättömästi koko päivän ajan. Ominaisuudet korostuvat etenkin

Working Test- ja lämpimän riistan A-kokeissa. Tällaisen koiran kanssa työskentely myös erilaisissa metsästystilanteissa on miellyttävää ja turvallista. Kokeisiin ja metsästykseen tarvittavien käyttöominaisuuksien säilyttämisen tavoitteet ovat siis suurelta osin yhteneväiset. Tosin seuruemetsästyksessä korostuvat hieman enemmän esim. rauhallisuus, äänettömyys ja tottelevaisuus, ja perinteisessä muutaman henkilön vesilintumetsästyksessä taas itsenäisyys ja kestävyys.

Noutajien B-metsästyskokeet eivät ole tehtävien osalta radikaalisti muuttuneet vuosien saatossa. Niissä on aina ollut tehtävinä paikallistamistehtäviä, ohjauksia sekä hakutyötä. Lisäksi alokasluokassa on punnittu koiran jäljestämiskykyä. Erilaisten tehtävien avulla kokeessa mitataan koiran metsästyksellisiä ominaisuuksia, kuten itsenäistä työskentelyä, vainunkäyttöä, tehokkuutta, kestävyyttä, riistan käsittelyä, yhteistyöhalua, paikallistamiskykyä ja muistia, vesityöskentelyä sekä hermorakennetta ja rauhallisuutta.

Viimeisten vuosien aikana avoimessa luokassa ja voittajaluokassa on alettu punnitseman entistä enemmän koiran kykyä passiivityöskentelyyn, joka mittaa osaltaan koiran hermorakennetta. Toivottavia ominaisuuksia passiivityössä ovat rauhallisuus ja äänettömyys sekä kiinnostus toisen koiran työhön. Tyypillisesti passiviteettisuus on avoimessa luokassa suoritettu siten, että koira on istunut ohjaajan sivulla ja seurannut yhden osasuorituksen toisen koiran kokeen tehtävistä. Voittajaluokassa kokeet suoritetaan pääosin parityönä, jolloin koira näkee osan tai kaikki parina olevan koiran tehtävistä ja suorituksista.

Käyttöominaisuuksien säilyttämiseksi on tärkeää, että jalostukseen käytettävät koirat on arvioitu rodunomaisissa kokeissa, niin taipumuskokeissa kuin eri metsästyskoemuodoissakin. Sileäkarvaisen noutajan tulee suorittaa taipumuskoe helposti ja sen tulee kyetä ominaisuuksiensa puolesta saavuttamaan tuloksia kaikissa metsästyskoemuodoissa. Sileäkarvaisen noutajan tulee olla kohtuullisella työmäärällä koulutettavissa metsästyskäyttöön.

Flattimestaruudessa tuominneilta koetuomareilta on perinteisesti kysytty lausuntoa näkemistään suorituksista. Tuomarit näkevät paljon sileäkarvaisia noutajia kerralla mestaruuskokeessa, ja heille muodostuu kokeen perusteella näkemys koirien sen hetkisestä tasosta. Viimeisten vuosien tuomarikommenttien perusteella voidaan todeta, että sileäkarvainen noutaja on nykyään paremmin ohjaajansa hallinnassa ja hiljaisempi työskentelijä kuin ennen. Puutteita esiintyy edelleen riistankäsittelyssä ja rohkeudessa. Vaikuttaisi myös, että aikaisemmin arvostetut ominaisuudet sileäkarvaisesta noutajasta hyvänä markkeeraajana ja hakukoirana olisivat heikkenemässä.

Samanlaisia viitteitä saadaan kun tarkastellaan sileäkarvaisten noutajien taipumuskoe- ja metsästyskoetuloksia ja erityisesti niissä hylkäykseen johtaneita tapahtumia. Riistankäsittelyongelmat ovat jälleen yleistymässä, lisäksi haluttomuus työskennellä on vakavasti otettava ongelma rodussa **itseluottamuksen ja aloitekyvyn puutteen ohessa.**

Sileäkarvaisilta noutajilta vaaditaan taipumuskoe- ja metsästyskoetulos muotovalion arvoon. Jalostustyöohje vaatii rotuyhdistyksen pentuvälitykseen hyväksyttäviltä pentueilta hyväksytyyn taipumuskoe- ja metsästyskoetuloksen, lisäksi suosituksissa toivotaan metsästyskoetuloksia. Käyttövalion arvon saavuttaneet sileäkarvaiset noutajat ovat hyvin arvostettuja. Rotuyhdistyksen sivuilla julkaistaan listaa käyttövalioista, ja lisäksi jokaisesta yksilöstä julkaistaan artikkeli yhdistyksen lehdessä.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun alkuperämaassa Isossa-Britanniassa on pitkät perinteet metsästyskokeiden järjestämisestä. Maassa järjestetään Field Trial kokeita, jota suoritetaan lämpimällä riistalla metsästystilanteessa. Luokkia kokeessa on yleensä kaksi, NOVICE ja OPEN. Lisäksi maassa kilpaillaan noutajien Working Test (WT)-kokeissa, joissa noudettavana käytetään noutoesineitä (dameja) ja toisinaan riistaa (cold game working test). Isossa-Britanniassa

on myös Show Working Gundog Sertificate, testi kaikille Gundog-ryhmän koirille. Alkuperämaassa on viimeisen 20 vuoden aikana valioitunut yksi käyttövalio FT CH Field Trial-kokeesta.

Pohjoismaissa noutajien kokeet ovat samantyyppisiä suomalaisten kokeiden kanssa. Noutajien kylmän riistan kokeet ovat yleisiä. Manner-Euroopassa Field Trialit ja Working Testit ovat yleisiä, näiden lisäksi on myös erilaisia kylmän riistan kokeita.

Noutajien rodunomaiset käyttökokeet

Taipumuskokeet

Taipumuskoesäännöissä todetaan: ”Taipumuskokeen tarkoituksena on todeta, onko koiran luonne kyseiselle noutajarodulle tyypillinen ja onko koiralla edellytyksiä koulutettavaksi pienriistan talteenottoon ja noutajien metsästyskokeeseen. Koiria arvosteltaessa otetaan huomioon metsästysominaisuuksia koskevat jalostukselliset tavoitteet.” Taipumuskokeissa koiria arvostellaan neljässä erilaisessa tehtävässä, joita ovat sosiaalinen käyttäytyminen, vesityö, haku ja jäljestäminen. Näissä tehtävissä arvostellaan koirien ominaisuuksia sosiaalisen käyttäytymisen, uimahalun, hakuinnon, noutohalun ja -otteen, palauttamisen, laukaukseen reagoinnin, itseluottamuksen ja aloitekyvyn, sekä yhteistyön osalta. Lisäksi arvostellaan yleisvaikutelmaa. Läpäistäkseen taipumuskokeen noutajan on saatava hyväksytty maininta kaikkien arvosteltavien ominaisuuksien osalta.

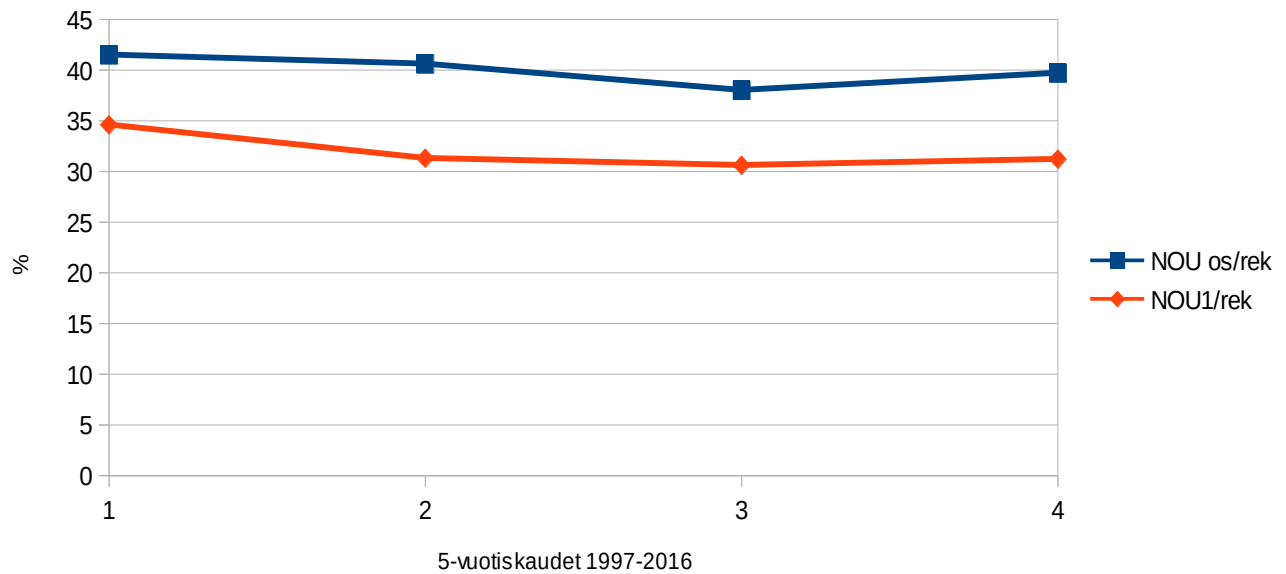

Vuosina 2012-2016 rekisteröidyistä sileäkarvaisista noutajista (1124kpl) noutajien taipumuskokeeseen osallistui 39,7% (447kpl) ja rekisteröidyistä kokeen läpäisi 31,2% (351kpl). Kaikista taipumuskoetta yrittäneistä kokeen läpäisi 78,5%.

Vastaavat luvut 2007- 2011 rekisteröidyillä (1385kpl) ovat n. 38 % (527kpl) ja n. 30,6% (424pl) ja 80,5%. Vuosina 2002–2006 (rek. 1265) luvut olivat 40,6% (514kpl) ja 31,3% (396kpl) ja 77,0%. Laskentajaksolla 1997-2001 rekisteröidyistä sileäkarvaisista noutajista (812kpl) taipumuskokeeseen osallistui n. 41,5% (337kpl) ja kokeen läpäisi 34,6% (281kpl) rekisteröidyistä koirista. Läpäisyprosentti osallistuneilla oli 83,4 %.

Viimeisen viiden vuoden jaksolla rodun osallistumisprosentti taipumuskokeisiin on siis jonkin verran noussut, mutta vastaavasti läpäisyprosentti osallistuneilla on laskenut.

Kuvaajassa 5 on esitetty taipumuskokeeseen osallistuneiden ja hyväksytyn tuloksen saaneiden koirien osuutta suhteessa rekisteröinteihin.

Kuvaaja 5. Kuinka moni vuosina 1997-2016 rekisteröidyistä sileäkarvaisista noutajista suoritti taipumuskokeen hyväksytyllä NOU1-tuloksella ja kuinka moni hylättiin (NOU0). Ainoastaan paras tulos per koira on laskettu mukaan, jotta saadaan osallistuneiden todellinen määrä.

Vuosien 2009-2013 tilastojen mukaan sileäkarvaisilla noutajilla yleisimpänä taipumuskokeesta hylkäämisen syyinä oli koiran nouto-ote. Vuosina 2009 ja 2010 näitä tapauksia oli yhteensä n. 30, vuonna 2012 tapauksia oli 20 kappaletta ja vuonna 2013 luku oli noussut 45 tapaukseen. Selkeästi yleisin tapahtuma on ollut riistan rikkominen, ja näitä tapauksia oli vuonna 2013 ollut 35kpl. Lisäksi riistan päällä kierimistä raportoitiin vuonna 2013 kahdeksan kappaletta, kun se aiempina jakson tarkasteluvuosina oli 2-4 tapausta vuosittain.

Toiseksi yleisimpiä syitä hylkäyksille ovat olleet noutohalun ja hakuinnon puutteet. Noutohalun puutteessa on ollut kyse riistasta kieltäytymisestä, yleensä variksesta. Yleisimmät hakuinnon vuoksi hylkäämisen syyt ovat olleet hakuinnon sammuminen kesken kokeen tai koiran hakutyöskentely ei ole käynnistynyt lainkaan. Osassa tapauksista hylkäykseen on johtanut koiran kyvyttömyys tai haluttomuus laajentaa hakualuetta etuosaa pidemmälle. Noutohalun ja hakuinnon erottelu voi olla joissakin tapauksissa haastavaa. Usein koira, joka ei halua ottaa riistaa, osoittaa myös puutteellista hakuintoa eikä halua edetä alueelle jossa on riistoja.

Kolmas keskeinen syy hylkäykselle on ollut itseluottamuksen ja aloitekyvyn puutteet. Käytännössä tämä on tarkoittanut lähes aina sitä, että koira ei ole uskaltanut tai kyennyt selvittämään jäljestystehtävää tai sen itseluottamus ei ole riittänyt ottamaan kania jäljen päästä. Kanin jättäminen on voitu tulkita myös riistasta kieltäytymiseksi. Jonkin verran on esiintynyt myös tapauksia, joissa veneestä heitetty lokki on jäänyt noutamatta. Tällöin itseluottamus uimiseen ja ohjaajasta erkaantumiseen vedessä on ollut puutteellinen.

Vuosina 2009-2013 sileäkarvaisilla noutajilla hylkäyksiä taipumuskokeista on tullut harvoin sosiaalisen käyttäytymisen, laukaukseen reagoinnin, uimahalun ja riistojen palauttamisen vuoksi.

Vuosista 2013-2019 käytettävissä olevan aineiston perusteella yleisin hylkäyksen syy on ollut itseluottamuksen ja aloitekyvyn puute (2013-2019 yhteensä 149kpl). Muutokseen edellisistä vuosista vaikuttaa tapahtuneet muutokset kirjaustavoissa. Osa haku- tai uimahalun puutteista kirjataan nyt itseluottamuksen ja aloitekyvyn puutteiksi, jolloin tämä osuus on noussut. Uimahalun puutteen osuus (2013-2019 13kpl) hylkäyssiä on pysynyt ennallaan, joten em. kirjausteknisestä syystä uimahalun puute on todellisuudessa kuitenkin jopa lisääntynyt.

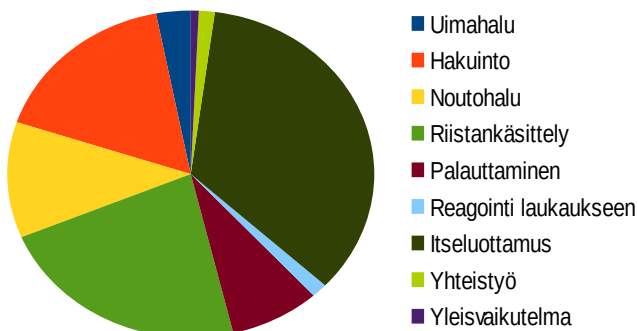
Toiseksi yleisin hylkäysperuste on vuosina 2013-2019 ollut riistankäsittely 96 kpl (2016 asti kaavakkeessa nouto-
ote).

Kolmanneksi eniten hylkäyksiä on tullut hakuinnon puutteellisuuden vuoksi (osittaista päällekkäisyyttä
itseluottamus ja aloitekyky sarakkeen kanssa). 2013-2019 72kpl.

Neljänneksi yleisin syy on ollut noutohalun puute, jolloin koira on useinmiten kieltäytynyt hakualueen riistan
noutamisesta. 2013-2019 49kpl.

Palauttaminen, uimahalu, yhteistyö, reagointi laukaukseen tai yleisvaikutelma ovat harvoin johtaneet hylkäykseen.

Vv. 2013-2019 aineistossa ei ollut yhtään hylkäystä sosiaalisen käyttäytymisen vuoksi

Kaaviossa NOUO tulokseen johtaneet syyt vv. 2013-2019

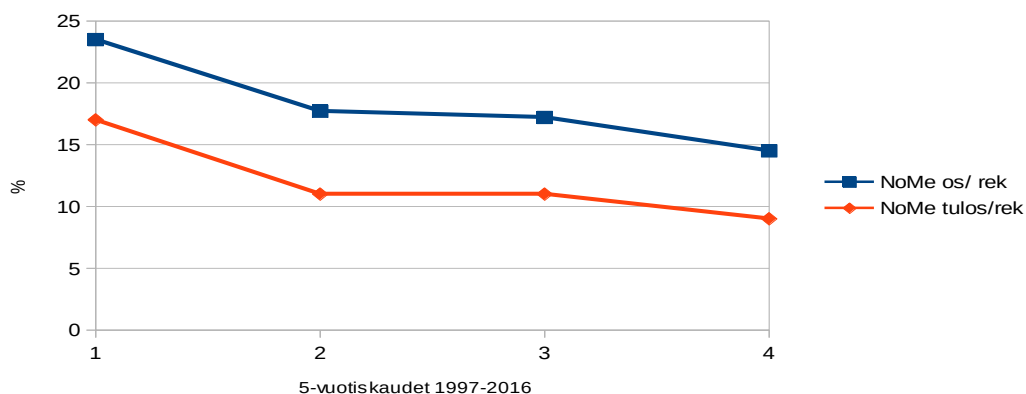

Noutajien B-metsästyskokeet

B-metsästyskokeiden "tarkoituksena on arvostella noutajien soveltuvuutta ja halua työskennellä metsästyksenomaisissa tehtävissä ottaen huomioon jalostusta koskevat tavoitteet." Näin todetaan koemuodon säännöissä. Kokeessa olevien tehtävien tulee vastata todellisia metsästystilanteita, ja näin ollen kokeet järjestetään metsästykseseen soveltuvissa maastoissa. Kokeessa koetellaan koiria neljäntyyppisissä tehtävissä: haku, markkeeraus ja ohjaustehtävät sekä alokasluokassa jäljestämistehtävä. Arvosteltavat ominaisuudet ovat haku, ohjattavuus, paikallistamiskyky, riistan käsittely, passityöskentely, jäljestämiskyky (alokas-luokassa), muut ominaisuudet sekä yleisvaikutelma.

Suomessa B-kokeet ovat sileäkarvaisten noutajien suosituin metsästyskoemuoto ja sen merkitys jalostukselle voidaan katsoa olevan suurin eri koemuodoista. Kuvaajassa 6 on havainnollistettu metsästyskoestarttien lukumääriä suhteessa rekisteröinteihin. Vuosina 2012-2016 syntyneistä sileäkarvaisista noutajista (1124kpl) n.14,5 % on osallistunut metsästyskokeeseen (163kpl) ja osallistuneista tuloksen sai n. 64% (104kpl). Vastaavat luvut 2007-2011 syntyneillä (1385kpl) ovat n. 17% (239kpl) ja n. 64% % (156kpl). Laskentajaksolla vuosina 2002-2006 syntyneistä sileäkarvaisista noutajista 18% (224kpl) osallistui metsästyskokeeseen ja tuloksen sai n.65%. Vuosina 1997-2001 luvut olivat 812 rekisteröinnistä 23,5% (191kpl) ja 71%.

Sileäkarvaisten noutajien osallistumisprosentti B-kokeisiin suhteutettuna rekisteröinteihin on ollut laskeva jo viimeiset 20 vuotta. TulospoSENTTI sensijaan on pysynyt melko vakiona (n.65%) vaikkakin pientä laskua on tapahtunut 2000-luvun vaihteen jälkeen.

Kuvaaja 6. Metsästyskokeisiin osallistuneiden sileäkarvaisten noutajien määrä sekä palkittujen määrä. Ainoastaan paras startti per koira on laskettu mukaan, jotta saadaan osallistuneiden todellinen määrä.

Alokasluokan B-metsästyskokeissa on vuosina 2009-2013 ollut sileäkarvaisten noutajien koeosallistumisia vuosittain n.160-230kpl. Vuosina 2010 sekä 2012-2013 tilastojen mukaan ALO0 tulokseen ovat yleisimmin johtaneet riistankäsittelyyn liittyvät ongelmat. Kolmen vuoden tarkastelujaksolla tässä luokassa oli kirjattu 55 riistan rikkomistapausta, 39 riistasta kieltäytymistä, 15 noudon kesken jättämistä sekä joitakin riistan pallottelu, kierimis- ja merkkäamistapauksia ja luovutusongelmia.

Pelkän haun tehottomuuden tai käynnistymisen puutteen vuoksi nollauksia on ollut joka vuosi noin 10-20kpl. Kokeen osatehtävistä kahden tehtävän (haku, paikallistamistehtävä, ohjaus) epäonnistumiset ovat johtaneet 0 tulokseen tasaisesti n. 15-20 tapauksessa vuosittain. Pelkkä hallittavuuden puute ja karkaaminen noutoon ovat olleet nollaavina syinä vain muutamissa tapauksissa.

Noutajien A-metsästyskokeet

Noutajien A-metsästyskokeiden sääntöjen mukaan "Kokeen tarkoituksena on arvostella noutajien ominaisuuksia metsästystilanteessa tiedon saamiseksi jalostustyötä varten." Noutajien A- metsästyskokeisiin osallistuminen on

vuosina 2002-2011 rekisteröityjen sileäkarvaisten noutajien osalta ollut vähäistä. Lämpimän riistan kokeessa on tarkastelujakson aikana syntyneitä koiria startannut vain 17kpl, ja niistä vain 2kpl on saavuttanut kokeesta tuloksen. 2012-2016 jaksolla koiria on startannut 8 kpl ja tuloksen on saavuttanut 1 koira.

Noutajien Working Test

Noutajien Working Test eli WT on harrastusmuotona pikkuhiljaa vakiinnuttanut asemaansa Bmetsästyskokeiden rinnalla. Kokeen tarkoituksena on sääntöjen mukaan arvostella noutajien soveltuvuutta ja halua työskennellä metsästyksenomaisissa tehtävissä ottaen huomioon jalostusta koskevat tavoitteet. Poikkeuksena muihin metsästyskoemuotoihin WT suoritetaan ilman riistaa käyttäen noutoesineenä kangaspäällysteisiä dummyjä. Vuosina 2002-2006 syntyneistä Wtkokeisiin on osallistunut 78 koiraa, joista tuloksen sai n.35% (27kpl). Vuosina 2007-2011 syntyneistä osallistuneita on ollut jo 127kpl, joista tuloksen on saanut 48% (61kpl). Vuosina 2012-2016 syntyneiden koirien osallistumismäärät ovat jälleen pudonneet, sillä laskentajaksolla syntyneistä sileäkarvaisista noutajista osallistuneita on ollut 78kpl, joista tuloksen sai 51% (40kpl)

Käyttövaliot

Suomessa on metsästyskäyttövalion (FI KVA-B) arvon saavuttanut 44 sileäkarvaista noutajaa (vuoden 2020 tammikuun loppuun mennessä), mikä on noin 0,65 % kaikista Suomessa rekisteröidyistä sileäkarvaisista noutajista. Lisäksi kaksi sileäkarvaista noutajaa on saavuttanut hirvenjäljestyskäyttövalion arvon (FI KVA-J)

Sileäkarvainen noutaja harrastuskoirana muissa harrastuslajeissa

Sileäkarvainen noutaja on monipuolinen harrastuskoira, joka soveltuu useisiin koiraharrastuslajeihin. Flatin peruskoiran rakenne, koko, sosiaalisuus, rohkeus ja työhaluisuus ovat ominaisuuksia, joita harrastuskoira tarvitsee menestyäkseen useimmissa koiraurheilu- ja harrastuslajeissa. Suosituimpia harrastuslajeja rodunomaisten lajien lisäksi sileäkarvaisilla noutajilla ovat metsästyskoirien jäljestämiskoe, tottelevaisuuskokeet, palveluskoirakokeet, vesipelastus ja agility sekä uutena lajina rally-toko.

Metsästyskoirien jäljestämiskoe, MEJÄ

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen tarkoituksena on selvittää koiran kyky haavoittuneen riistan verijäljen seuraamiseen vaihtelevassa metsämaastossa. Kokeessa arvosteltavia ominaisuuksia ovat jäljestämishalukkuus ja jäljestämisvarmuus, joista ensimmäinen kertoo koiran halukkuudesta jäljestää ja innosta verijälkeä kohtaan, kun taas jälkimmäisellä mitataan koiran kykyä ja varmuutta verijäljen seuraamiseen, sekä uskollisuutta koiralle osoitettuun jälkeen ja työtehtävään. Jäljestämishalukkuuden tulisi parantua loppua kohden ja antaa vaikutelma, että koira työskentelee itsenäisesti, halukkaasti ja äänettömästi. Hyvä jäljestämisvarmuus on todettavissa sillä, etteivät mitkään ulkoiset tekijät vähennä koiran kiinnostusta jälkeen, ja koira on jatkuvasti selvillä jäljestämistehtävästään. Jäljestämisvarmuudella ymmärretään kaikki ne toiminnot ja tavat, joiden avulla koira

pysyy jäljellä tai siitä sivuun joutuessaan pyrkii voimakkaasti ja itsenäisesti löytämään jäljen. Jäljestystyöskentelyn etenevyys on parhaimmillaan, kun koira etenee tasaisesti, varmasti, äänettömästi ja jälkitarkasti.

Muita jäljestämiskokeessa arvosteltavia ominaisuuksia ovat jäljelle sijoitettujen tapahtumien, eli lähdön, kulmauksien, makausten ja katkon selvittämiskyky, sekä kaatokäyttäytyminen. Lähdön tulee olla määrätietoinen ja jäljestystyön itsenäinen. Kulmauksilla ja makuilla tulee koiran työskentelyn olla huolellista. Koiran tulee jäljestää oikaisematta ja osoittaa makuut selvästi. Koiran kiinnostus kaatoon on ratkaisevaa. Koiran on osoitettava kaato selkeästi ja omatoimisesti. On erittäin epätoivottua, että koira ei osoita kaatoa tai jopa pelkää tai pakenee sitä.

Sileäkarvaiset noutajat metsästyskoirien jäljestämiskokeissa

Tässä koemuodossa sileäkarvaiselta noutajalta vaadittavista yleisistä ominaisuuksista tärkein on luonnollisesti hyvä hajuaisti, jotta maastossa vuorokauden vanhentuneen jäljen seuraaminen on yleensäkin mahdollista. Lajissa vaaditaan myös pitkäjännitteisyyttä ja keskittymiskykyä, jotta tekemisen fokus pysyy koko tehtävän ajan verijäljen seuraamisessa.

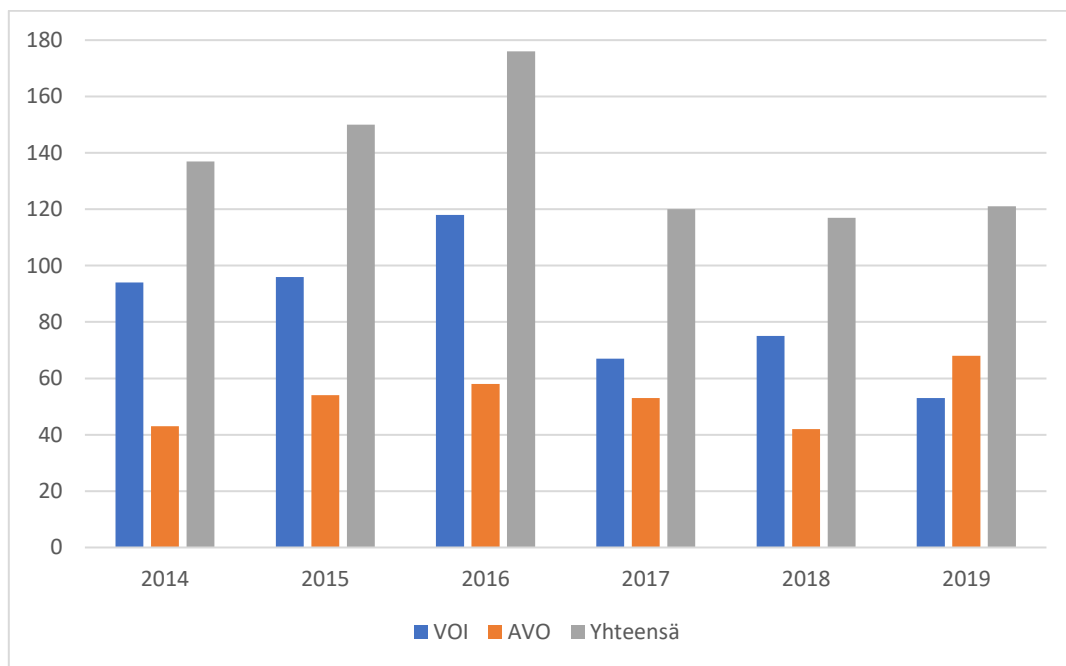
Rotumääritelmän mukaiset fyysiset ominaisuudet "voimakas olematta kömpelö, jalo olematta hontelo" omaava sileäkarvainen noutaja soveltuu erinomaisesti jäljestyskokeen vaatimuksiin. Rakenteeltaan pitkärunkoisena, vahvalihaksisena ja silti kevytrakenteisena sileäkarvainen noutaja pystyy liikkumaan raskaassakin maastossa sulavasti ja jätävästi energiaa säästään, jolloin sille jää voimia tarkkaan työskentelyyn ja aistimusten käsittelyyn. Raskaan massan eteenpäin vieminen maastossa vie runsaasti energiaa, jolloin työskentely muuttuu puurtavaksi ja epätarkaksi. Tämän vuoksi myöskään meijässä sileäkarvainen noutaja ei saa poiketa sen rotumääritelmän määräämästä rakenteesta.

Laukauksen sietokyvyn testaaminen on eräs osa mejä-koetta. Laukausarka sileäkarvainen noutaja on erittäin harvinainen poikkeus. Laukauksensietotestissä sileäkarvaisen noutajan tulisi lintumetsästyksen jalostettuna rotuna jäädä rauhallisesti paikalleen ohjaajan poistuessa ja seurata tarkkaavaisena laukauksen suuntaan. Suurimmaksi osaksi näin tapahtuukin. Toisinaan on kuitenkin joidenkin yksilöiden osalta laukauksensietotestin selvittäneiden sileäkarvaisten noutajien hermorakenteessa toivomisen varaa. Tämä tulee ilmi äänekkäänä vinkumisena tai jopa haukkumisena koiran jäädessä yksin testitilanteeseen. Maastoarkuus, jota sileäkarvaisilla

noutajilla jonkin verran esiintyy, on erittäin epätoivottava piirre mejä-koiralle, eikä maastoarka koira useimmiten selviydy jäljestämiskokeen vaatimuksista.

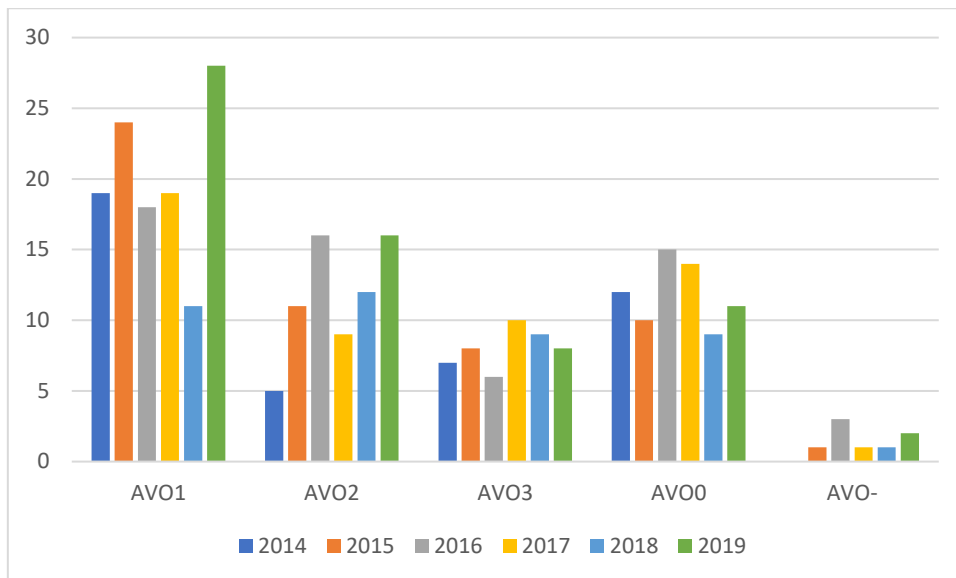
Metsästyskoirien jäljestämiskokeisiin (MEJÄ) on vuosina 2014-2019 osallistunut keskimäärin vuosittain 53 eri koiraa. Startteja on kertynyt keskimäärin 137 vuodessa. Jälkivalioita on Suomen Kennelliiton jalostustietokannan mukaan kaikkiaan 175 kappaletta. Kaikkien rotujen metsästyskoirien jäljestämiskokeiden Suomenmestaruuskilpailuihin on vuosittain osallistunut sileäkarvaisia noutajia seuraavasti: 2014 ei yhtään; 2015 1 sileäkarvainen noutaja; 2016 1 sileäkarvainen noutaja; 2017 ei yhtään; 2018 2 sileäkarvaista noutajaa; 2019 1 sileäkarvainen noutaja.

Kokeiden alimmassa, avoimessa (AVO), luokassa koekäyntejä kertyy sileäkarvaisille noutajille vuosittain lukumääräisesti yli puolet vähemmän kuin kokeen korkeammassa, voittaja (VOI), luokassa. (Kuvaaja 7).

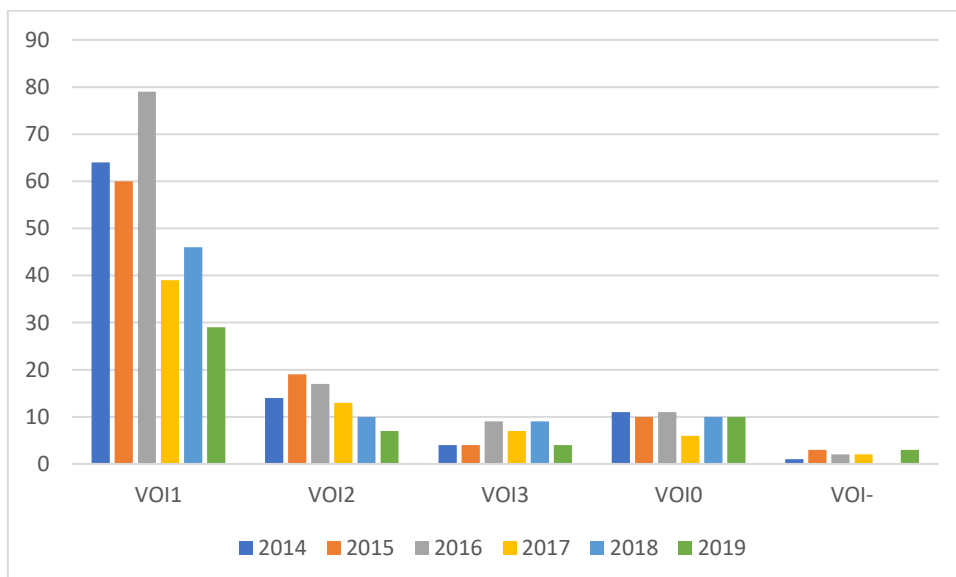

Kuvaaja 7. MEJÄ-koekäyntien määrät 2014-2019

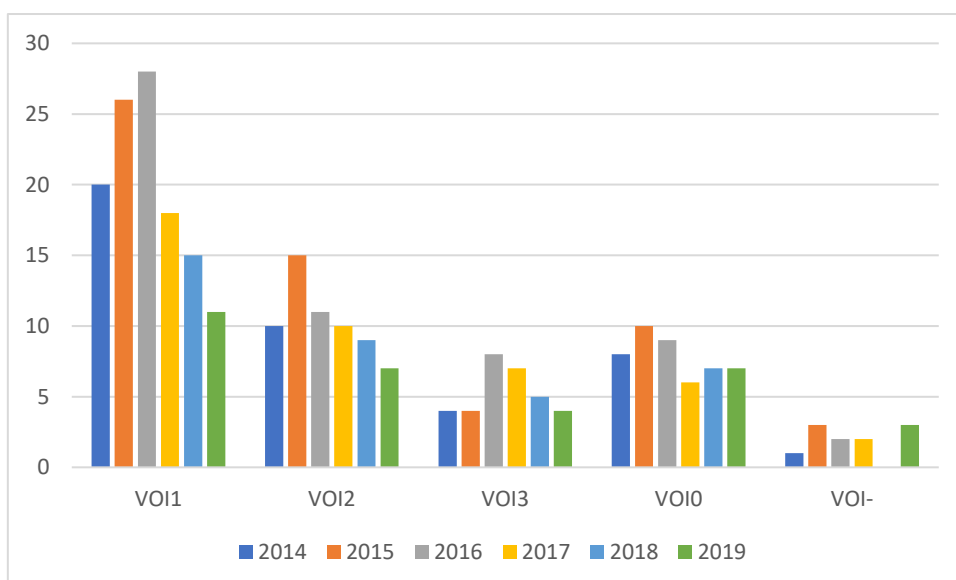
Kuvaajissa 8 ja 9 on tarkasteltu tulosten jakaumaa eri palkintosijoihin sileäkarvaisten noutajien kaikissa koekäynneissä. Selkeästi on havaittavissa, että tulokset jakautuvat avoimessa luokassa tasaisemmin eri palkintosijoihin, kun taas voittajaluokassa lähes 70 % sileäkarvaisten noutajien suorituksista palkitaan ensimmäisellä palkintosijalla. On otettava huomioon, että koirat, joilla on osallistumisoikeus voittajaluokkaan, ovat keskimääräisesti hyviä jälkikoiria ja osallistuvat yleensä useisiin kokeisiin kauden aikana. Tämä on erityisen hyvin havaittavissa kuvaajasta 10, jossa on otettu huomioon vain jokaisen koiran paras tulos koekaudelta.

Kuvaaja 8. MEJÄ AVO-tulosten määrät

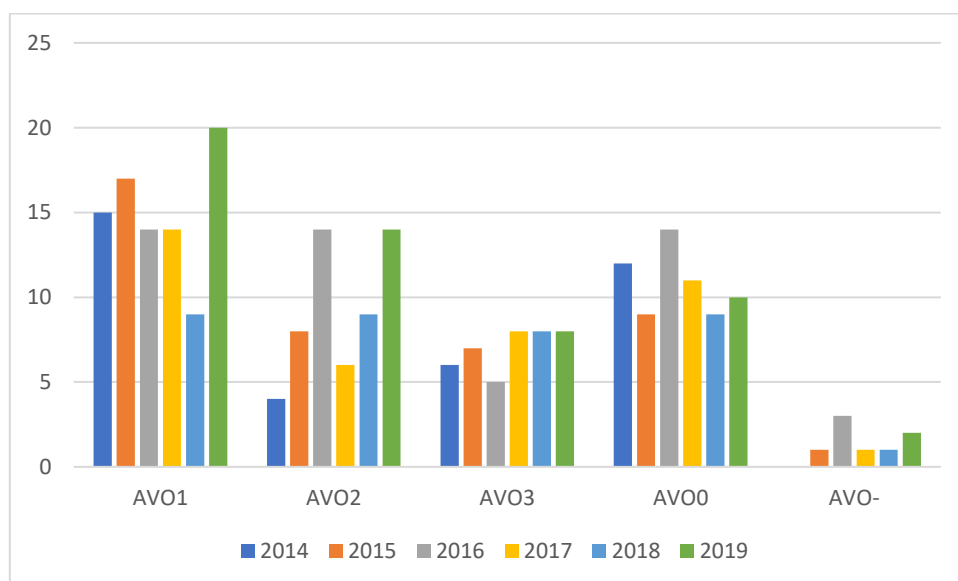

Kuvaaja 9. MEJÄ VOI-tulosten määrät

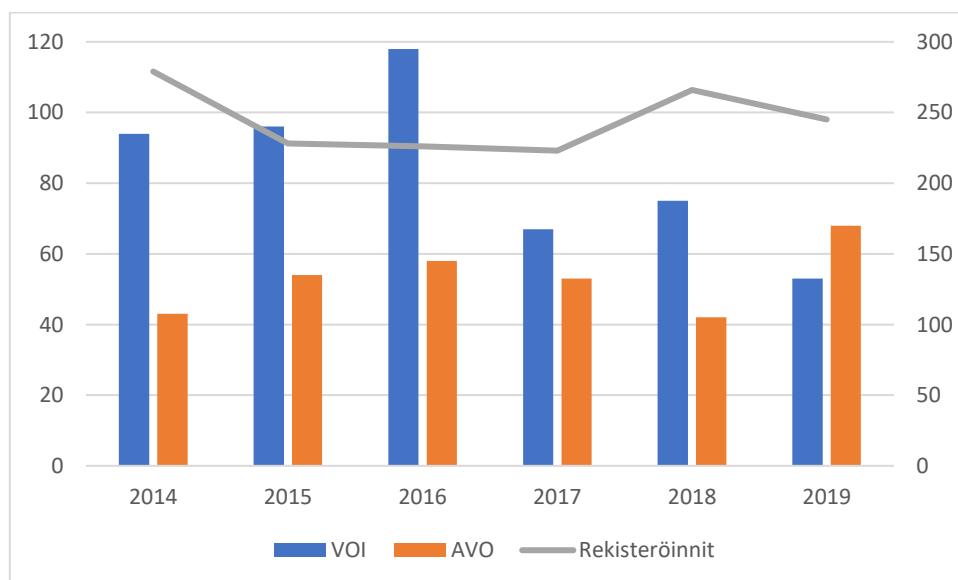
Kuvaaja 10. MEJÄ VOI-luokan tulosjakauma koekäynneistä 2009-2013

Samanlaisesta kuvaajasta 11 avoimen luokan osalta nähdään avoimen luokantulosten jakautuvan voittajaluokan tuloksia tasaisemmin. Ensimmäisen palkintosijan kauden parhaana avoimen luokan tuloksena saa noin 35 % kokeeseen osallistuneista koirista, joka on alle puolet voittajaluokan ensimmäisten palkintosijojen määrästä.

Kuvaaja 11. MEJÄ AVO-luokan tulosjakauma koekäynneistä 2014-2019

Kaikkiin rekisteröinteihin nähden (kuvaaja 12) sileäkarvaisten noutajien osallistuminen metsästyskoirien jäljestämiskokeisiin noudattelee vuosittain samansuuntaisia lukemia. Vuosittain sileäkarvaisia noutajia rekisteröidään 200 - 300 yksilöä, kun taas meijään osallistuu vuosittain keskimäärin 53 yksilöä. Rekisteröintimääriin nähden keskimäärin 22 % sileäkarvaisista noutajista osallistuu koskaan jäljestämiskokeisiin. Tämä on sääli, sillä yllä olevista taulukoinneista voi päätellä sileäkarvaisilla noutajilla olevan hyviä ominaisuuksia ja lahjakkuutta haavoittuneen riistan verijäljen seuraamiseen.

Kuvaaja 12. MEJÄ-käynnit suhteessa rekisteröinteihin

Sileäkarvainen noutaja käytännön jäljestämistehtävissä

Käytännön jäljestämistehtävissä metsästyksessä, sekä suurriistan virka-aputehtävissä, esimerkiksi onnettomuustilanteissa, käytetään sileäkarvaisia noutajia jonkin verran, koekäynneihin nähden kuitenkin vähäisessä määrässä. Näissä käytännön jäljestystehtävissä koiran tulee jaksaa kulkea raskaissa olosuhteissa,

vaihtelevassa maastossa yhtäjaksoisesti työtä tehden useiden tuntien ajan. Tästä syystä sileäkarvaisen noutajan periksiantamaton luonne ja erittäin voimakas ja sään kestävä rakenne ovat rodulle edullisia. Koiran on myös pystyttävä toimimaan häiriintymättä paineen alla, toisen koiran liittyessä kytkettynä jäljestyseurueeseen. Sileäkarvaisille noutajille tämä ei tyypillisesti sosiaalisena ja suuren työmotivaation omaavana rotuna ole ongelma.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskoe, VAHI

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran ja ohjaajan kyky seurata vahingoittuneen riistaeläimen jälkiä. Kokeen voi suorittaa myös todellisessa kolari- tai haavakkotilanteessa. Koe on yksiluokkainen, koesuoritus arvostellaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Koira, joka on suorittanut kokeen kaksi kertaa hyväksytysti, ei saa enää osallistua kokeeseen.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeessa koiralla on mahdollisuus saavuttaa käyttövalion (FIN KVAJ) arvo. FIN KVA-J arvoon vaaditaan, että koira on saavuttanut kaksi hyväksyttyä tulosta Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeesta ja yhden hyväksytyn tuloksen Hirvikoirien jäljestämiskokeesta.

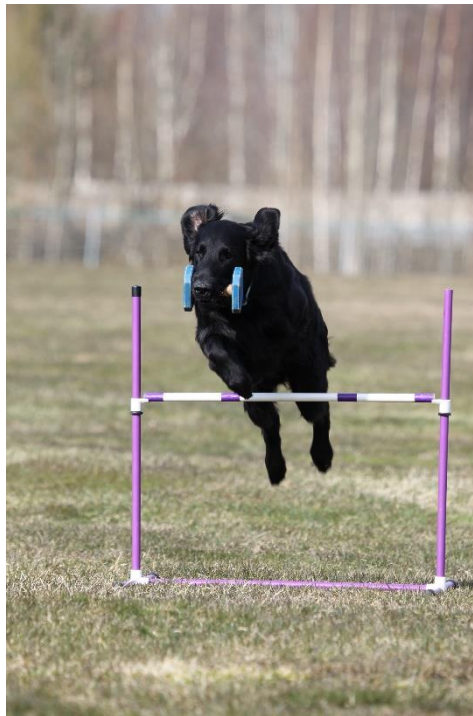
Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeessa koiralta vaaditaan itsenäistä työskentelyä, sekä erittäin hyvää yhteistyötä koiran ja ohjaajan välillä. Koiran ja ohjaajan täytyy omatoimisesti löytää jälki, jonka jälkeen koiran on aloitettava itsenäinen jäljestäminen. Koska jäljen pituus on 1,5 ... 2 km, vaaditaan koiralta riittävää fysiikkaa ja pitkäkestoista, pitkäjänteistä työskentelyä kokeen suorittamiseen hyväksytysti.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskoe on virallistettu vuonna 2007. Tämän jälkeen flateilla on koekäyntejä harvakseltaan seuraavasti: 2007 1 koira, jolla hylätty tulos, 2008 0 koiraa, 2009 0 koiraa, 2010 3 koiraa, joista yksi hyväksytty tulos 2 koiralla, 2011 1 koira, jolla kaksi hyväksyttyä tulosta. 2012 0 koiraa, 2013 0 koiraa, 2014 1 koira, jolla kaksi hyväksyttyä tulosta, 2015 0 koiraa, 2016 1 koira jolla 2 hyväksyttyä tulosta, 2017 1 hyväksytty tulos, 2018 1 hyväksytty tulos, 2019 0 tulosta.

FI KVA-J valionarvoja on sileäkarvaisilla noutajilla kaksi, vuosilta 2014 ja 2017.

Tottelevaisuuskokeet, TOKO

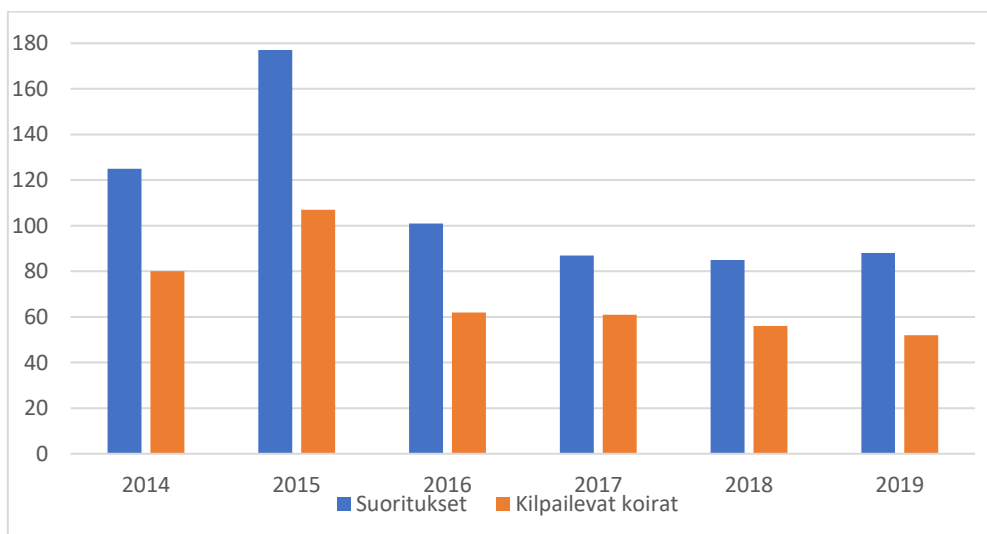
Tottelevaisuuskoulutuksen tarkoitus on opettaa koiralle miellyttävää ja hallittua käyttäytymistä sekä koiran ohjaajalle oikeaa ja asiallista koiran käsittelytaitoa. Tottelevaisuuskokeella testataan koulutuksen tulosta eli koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä sekä koiralle opetetun käyttäytymisen tasoa. Koetoiminnan tavoitteena on myös lisätä tietoa koiran oppimiskyvystä sekä koulutuksen mahdollisuuksista koiran yhteiskuntakelpoisuuden parantamisessa. Lisäksi tavoitteena on eläinystävällisen ja terveen kilpailuhengen luominen sekä harrastuksen lisääminen.

Tottelevaisuuskokeissa mitataan koiran koulutettavuutta, oppimiskykyä, keskittymiskykyä ja yhteistyötä ohjaajan kanssa. Lisäksi kokeissa mitataan jossain määrin koiran fyysisiä ominaisuuksia (esim. nopeus), noutohalua ja -otetta, itseluottamusta ja sosiaalisuutta.

Sileäkarvainen noutaja tottelevaisuuskokeissa

Vuosien 2014-2019 aikana sileäkarvaiset noutajat tekivät yhteensä 663 tottelevaisuuskoesuoritusta. Suoritusten määrä on hieman vaihdellut vuosittain ollen keskimäärin n. 110 suoritusta/vuosi. Eniten suorituksia tehtiin tänä aikana alokasluokassa (232) ja toiseksi eniten avoimessa luokassa (173). 1-tulosten osuus oli tarkasteluaikana alokasluokassa n. 52%, avoimessa luokassa n. 41%, voittajaluokassa n. 13% ja erikoisvoittajaluokassa n. 37%. Kuvaajassa 13 on havainnollistettu kilpailusuoritusten ja kilpailevien koirien määrää vuosittain. Voittajaluokka on tokossa yleisesti se luokka, jossa tulee suhteessa vähiten 1-tuloksia ja myös se luokka, josta yhden 1-tuloksen jälkeen usein siirrytään seuraavaan luokkaan ilman että sieltä halutaan lisää 1-tuloksia.

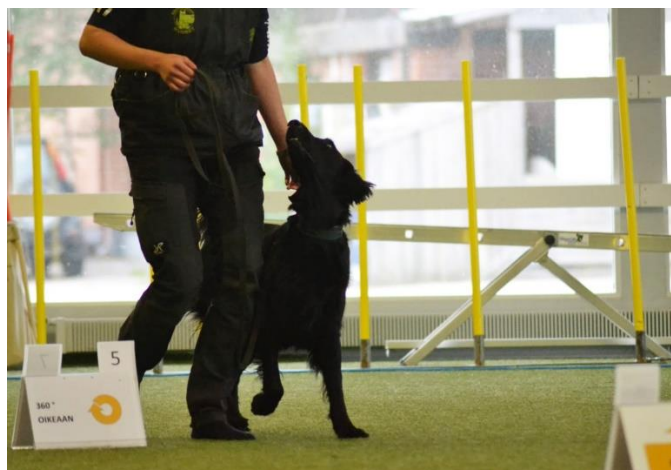

Kuvaaja 13. TOKO-suoritusten ja TOKO:ssa kilpailevien koirien määrä

Tottelevaisuuskokeissa koiran tulisi suorittaa liikkeet ”ripeästi ja hallitusti sekä osoittaa selvää halua noudattaa ohjaajan käskyjä ja ohjausta.” Koiran tulee siis olla riittävän nopea ja tehokas työskentelyssään, mutta myös keskittynyt ja ohjattavissa. Sileäkarvaisien noutajien vahvuuksia tokossa ovat sosiaalisuus ympäristöä, ihmisiä ja koiria kohtaan, kohtuullisen vilkas temperamentti ja reagoiminen ohjaajan käskyihin sekä halu toimia yhdessä ohjaajan kanssa. Heikkouksia ovat häiriöherkkyys ja sitä kautta kehän ulkopuolisiin tapahtumiin reagoiminen, joskus turhan suuri koko (tokossa on usein lyhyet etäisyydet, jotka pitäisi laukata) ja joskus motivaation laskeminen. Tottelevaisuusvalioiksi (FI TVA) sileäkarvaisissa noutajissa on vuosina 1990-2019 valioitunut yhteensä 27 koiraa.

Rally-toko

Rally-toko on 2000-luvun alkupuolella Yhdysvalloissa kehitetty laji, joka yhdistää elementtejä tokosta, agilitystä ja koiratanssista. Siinä tärkeintä on ohjaajan ja koiran iloinen yhteistyö, ei niinkään seuraamisen pilkuntarkka paikka tai asennon millintarkka suoruus. Koiraa saa ohjata sekä suullisin käskyin että käsimerkein ja kannustaa koko suorituksen ajan. Rally-toko kehitettiin aivan tavallisia koiranomistajia ajatellen ja sen päätavoitteena onkin saada aikaan koiria, jotka on koulutettu käyttäytymään hyvin kotona, yleisillä paikoilla sekä muiden koirien läheisyydessä. Rally-tokossa suoritetaan rata, joka koostuu erilaisista tehtäväkylistä. Koirakko etenee radalla perus-seuraamisessa ja suorittaa kullakin kyltillä siinä määrätyn tehtävän. Tehtävät ovat esimerkiksi erilaisia suunnan- ja vauhdin muutoksia, pujottelua, pyörähdyksiä, peruuttamista, puolenvaihtoja, erilaisia asentoja ja niiden vaihtoja.

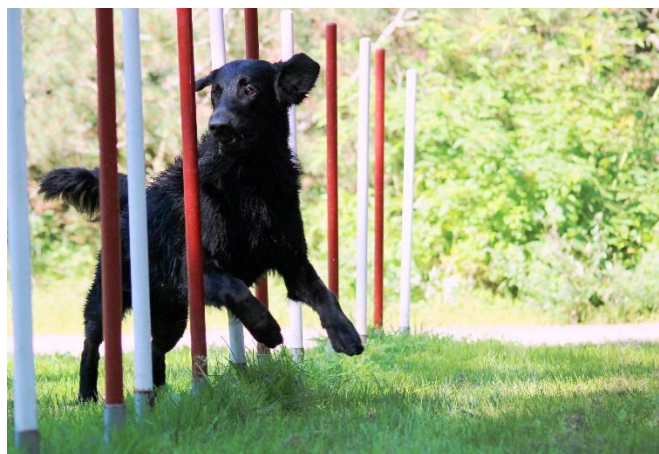
Rally-tokossa on neljä luokkaa: alokas- (ALO), avoin- (AVO), voittaja- (VOI) ja mestariluokka (MES). Näistä alokasluokka suoritetaan taluttimessa ja muissa luokissa koira suorittaa radan vapaana. Kolmesta hyväksytystä tuloksesta luokassaan koirakolle myönnetään koulutustunnus RTK1-4.

Rally-toko virallistui Suomessa 1.5.2014. Virallisia kilpailuja käydään pohjoismaista myös Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa.

Sileäkarvaiset noutajat ovat ottaneet uuden lajin omakseen, ja koekäynnit ovat lisääntyneet tasaisesti vuoden 2014 35 käynnistä vuoden 2019 119 käyntiin. Rallytokovalioita on sileäkarvaisissa noutajissa 4 kpl.

Agility eli koirien esteratakilpailu

Agility on liikunnallinen ja urheilullinen kilpailulaji, jossa koirakolta vaaditaan taitoa nopeutta ja hyvää yhteistoimintaa. Tarkoituksena on, että koirakko suorittaa kilpailuradan virheettömästi ja mahdollisimman nopeasti. Parhaimmillaan kilpailusuoritus on ohjaajan ja koiran saumatonta yhteistyötä. Agilitykilpailun tarkoituksena on selvittää keskenään kilpailevien koirakoiden välinen paremmuus.

Sileäkarvainen noutaja agilityssä

Agility on lajina koiralle fyysisesti vaativa. Sileäkarvainen noutaja on kookas koira, jolle agilityharrastuksen edellytyksenä on terve rakenne sekä hyvä lihaskunto. Sileäkarvaisia noutajia kilpailee agilityssä vuosittain 13-28 koiraa (vuodet 2014-2019). Parin viime vuoden aikana lajissa kilpailevien sileäkarvaisten noutajien määrä on laskenut alimmalle tasolle ollen vuonna 2018 13 koira ja 2019 14 koiraa. Vuosittain sileäkarvaisilla noutajilla on 136-310 starttia lajissa. Lajin starttimäärät ovat laskeneet vuoteen 2017, jolloin startteja oli vain 136 kpl 20 koiralla. Sen jälkeen starttimäärät ovat 2018-2019 nousseet, joskin kilpaileviä koiria on 13-14.

Lajissa on valioitunut (FI AVA) yhteensä 6 sileäkarvaista noutajaa.

Vesipelastus

Vesipelastus (VEPE) on landseereille ja newfoundlandinkoirille kehitetty rodunomainen koemuoto, jonka tarkoituksena on ylläpitää pelastusvaistoa ja uintitaitoa. Nykyään vesipelastuskoe on avoin kaikille roduille. Vesipelastusta harrastavan koiran tulee pitää uimisesta sekä sen on oltava fyysisiltä ominaisuuksiltaan tarpeeksi vahva hinaamaan rantaan hukkuva ihmistä tai venettä. Koemuodossa on kolme kaikille avointa kilpailuluokkaa, sekä soveltuvuuskoe koirille, joille VEPE ei ole rodunomainen laji. Kokeessa on kussakin luokassa neljä eri liikettä.

Laji on lisännyt suosiotaan, ja sileäkarvaisia noutajia kilpailee vesipelastuskokeissa vuositasolla 30-40 koiraa. Lajissa on valioitunut (FI VPVA) kahdeksan sileäkarvaista noutajaa.

Nose work

K9 Nose work on vuonna 2008 USA:ssa kehitetty harrastuslaji koirille. Alun alkaen tämä nenätyöskentelyharjoitus kehitettiin rescuekoirien aktivointiin, mutta pian huomattiin, miten paljon aktiivinen haisteleminen ja nenän käyttäminen paransivat koirien hyvinvointia ja laji levisi kaikkien koiranomistajien saataville. Nosework tuli

Kennelliiton viralliseksi koemuodoksi 1.1.2020. On odotettavaa, että myös sileäkarvaiset noutajat löytävät tiensä lajin pariin.

Palveluskoirakokeet

Palveluskoirakokeissa on pääsääntöisesti kolme osuutta, tottelevaisuus, esineruutu ja maasto. Tottelevaisuusosiossa on toteltava ohjaajaansa iloisesti ja pitää huomio ohjaajassa suorituksen aikana. Tämä vaatii koiralta työskentelyhalua ja keskittymiskykyä. Koiran tulee ilmentää koesuorituksen aikana suoritushalukkuutta, työskentelykestävyyttä ja -voimaa. Esine-etsinnässä mitataan koiran hajuaistin käyttöä ja hallittua liikkumista alueella.

Sileäkarvaisia noutajia osallistuu palveluskoirakokeiden jälki-, haku- ja etsintäkokeeseen 1-2 koiraa/vuosi. Jälkikokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyyky etsiä ja seurata vieraan henkilön jälkeä. Koiran suorituksen tulee kokeessa olla itsenäistä, päämäärähakuista ja innokasta. Hakukokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyyky etsiä ja ilmaista etsintäalueella olevat henkilöt. Hakukokeessa koiran tulee suorittaa etsintätehtävää varmasti, halukkaasti ja intensiivisesti. Etsintäkokeen tarkoitus on selvittää koiran suorituskyyky selviytyä erilaisista etsintätehtävistä. Koe sisältää jälkiosuuden, henkilöetsinnän, pudonneen esineen noudon ja tarkkuusetsinnän, esineruudun ja tottelevaisuusosuuden lisäksi. Palveluskoirakokeissa koiran tulee selviytyä tehtävistä vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa.

Normaalirakenteisena ja isona koirana sileäkarvainen noutaja soveltuu palveluskoirakokeiden fyysisten ominaisuuksiensa puolesta. Laji vaatii tervettä rakennetta ja hyvää lihaskuntoa. Luonne- ja käyttöominaisuuksiensa puolesta sileäkarvainen noutaja soveltuu erinomaisesti harrastusmuotoon innokkaana työskentelijänä ja sosiaalisena ja rohkeana koirana. Sen hajuaistin käyttö on tehokasta. Sileäkarvaiselle noutajalle on luontaista etsiä ja seurata erilaisia asioita ja jälkiä. Keskittymiskyvyn puute ja vilkkaus voi aiheuttaa haasteita joidenkin yksilöiden kohdalla. FI KVA-arvoon vaaditaan 3 x ylimmän luokan 1. palkinto samasta palveluskoiralajista tai pelastuskoirakolajista (IPOR) vähintään arvosana erittäin hyvä. Palveluskoirakokeista on valioitunut (FI KVA) vuosina 1990-2014 13 sileäkarvaista noutajaa, joista kymmenen jälkikokeessa ja kolme hakukokeessa.

Käyttäytymiskokeeseen PAKK (koulutustunnus BH) on vuosina 2010-2019 osallistunut 78 koiraa, joita 68 on suorittanut kokeen hyväksytysti.

Sileäkarvaisia noutajia käy myös pelastuskoirakokeissa, joskin vähenemässä määrin: viimeinen käynti on vuodelta 2017.

Sileäkarvaisia noutajia toimii hälytyskortillisina pelastuskoirina hälytysryhmissä.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Sileäkarvaisia noutajia käytetään Suomessa melko vähän työ- tai hyötykoirina verrattuna muihin Pohjoismaihin. Esimerkiksi Norjassa suurin osa poliisin erikoisetsintäkoirista (esim. huumeet, räjähteet) ovat sileäkarvaisia noutajia. Sileäkarvaisia noutajia on opaskoirana 1 kpl, tullilla 1 kpl ja poliisilla 1 kpl (tilanne alkuvuonna 2020). Homekoirana toimii hieman alle viisi sileäkarvaista noutajaa.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Sileäkarvainen noutaja on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan pienriistan talteenottoon jalostettu koira. Tässä tehtävässä työskentelee edelleen huomattava määrä rodun edustajia. Sileäkarvainen noutaja on saavuttanut suosiota metsästäjien parissa itsenäisellä työskentelytavallaan ja sen ominaisuudet hyvänä markkeeraajana ja hakukoirana ovat arvostettuja.

Rotu soveltuu hyvin suomalaiseen vesilinnun metsästyskulttuuriin, sen sinnikkyys ja intohimo löytää ja noutaa riistaa, tekee siitä korvaamattoman metsästäjän apulaisen. Sileäkarvainen noutaja on rohkea ja säänkestävä, eikä kylmääkään vesi estä sitä suorittamasta tehtäväänsä. Rotua käytetään myös alkuperämaan käytännön tavoin fasaanijahdeissa. Metsästyskoirana sileäkarvainen noutaja ei rajoita itseään toimimalla vain noutavana koirana, se on vainun käyttönsä ansiosta erinomainen haavoittuneiden hirvieläinten jäljestäjä ja oppii myös ylösajamaan riistaa, kuten jäniksiä sekä vesi- ja kanalintuja. Joidenkin yksilöiden tiedetään jopa seisovan riistalle. Yksittäisiä koiria käytetään niin ikään pienpetojen pintapynnissä. Sileäkarvainen noutaja voi siis olla erityisosaamisalueensa lisäksi monipuolinen metsästyskoira. Parhaimmillaan sileäkarvainen noutaja on kuitenkin laukauksen jälkeen toimivana noutavana koirana juuri alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukaisesti.

Ominaisuudet, jotka tekevät sileäkarvaisesta noutajasta hyvän metsästyskoiran, takaavat sen soveltumisen rodunomaisten lajien lisäksi myös muihin harrastuslajeihin sekä aktiiviseksi perhekoiraksi. Sileäkarvainen noutaja on sopeutuvainen koira, ja kun sillä on riittävästi aktiviteetteja, se on onnellinen metsästämättömyydessäkin perheessä. Sileäkarvaisen noutajan työskentelyominaisuudet ovat innostaneet rodun harrastajia erinäisten muiden harrastusten pariin. Erityisesti sileäkarvainen noutaja vaikuttaa soveltuvan lajeihin, joissa se joko käyttää vainuaan työskennellen etsimällä tai jäljestämällä tai niihin lajeihin, joissa se saa tehdä omistajansa kanssa yhteistyötä. Sileäkarvaisella noutajalla on oltava tehtävä voidakseen hyvin.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona

Rotuyhdistys toteutti vuonna 2014 käyttäytymiskyselyn nettikyselynä. Seuraava käyttäytymiskysely tehdään heti terveystarkastuksen jälkeen. Kyselyyn tuli yhteensä 486 vastausta, joista lähes yhtä suuri osa kuvatuista koirista oli narttuja ja uroksia (246/240). Suurin osa koirista oli aikuisia koiria, iältään yli vuoden vanhoja. Veteraanikoiria mukana oli 64 ja edesmenneitä 37. Kyselyn perusteella sileäkarvainen noutaja on iloinen, ystävällinen ja vilkas koira. Tämä vastaa rotumääritelmän kuvausta rodun luonteesta. Käytöshäiriöitä sileäkarvaisilla noutajilla on kyselyn mukaan vähän. Yleisimpiä ongelmia ovat omistajien kuvaamana koiran ”hyperaktiivisuus” ja ukkosen pelko, sekä yksinoloon liittyvät ongelmat. Edellä mainituihin ongelmiin voi myötävaikuttaa sileäkarvaisen noutajan energisyys ja toiminnanhalu. Kyse voi olla myös koiran eroahdistuksesta, riippuen siitä onko koiralla jo omistajan kotoa lähtöä edeltäen hermostuneisuuteen viittaavia oireita ja siitä mitä koira tekee ollessaan yksin. Luonteen kuvauksissa sileäkarvaista noutajaa kuvattiin yleisimmin ystävälliseksi, iloiseksi, avoimiksi ja innokkaiksi. Negatiivisemmista luonteen kuvauksista yleisin oli varautunut (18). Sanallisissa kommentteissa sileäkarvaisen noutajan kerrottiin myös olevan mm. erittäin toimintakykyinen, kuuma, periksiantamaton työssään, seurallinen ja empaattinen.

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Suurin osa koirista joko asui lapsiperheissä tai oli muutoin tottunut lapsiin. Yksin kotona ollessaan sileäkarvaiset noutajat yleisimmin nukkuivat tai lepäsivät. Ne saattoivat myös kanniskella tavaroita, äänellä satunnaisesti tai leikkiä. Osa koirista avasi ovia, varasteli tai rikkoi tavaroita tai söi saatavilla olevaa ruokaa.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Sileäkarvaisen noutajan suhtautuminen eri sukupuolta oleviin koiriin oli useimmiten ystävällistä ja ne halusivat leikkiä toisten koirien kanssa. Osa koirista oli mahtailevia tai välinpitämättömiä. 14 koira suhtautui toisiin koiriin pelokkaasti ja kahdeksan vihaisesti. Samaa sukupuolta kohtaan suurin osa koirista oli ystävällisiä ja halusivat leikkiä. Verrattuna eri sukupuolta oleviin koiriin huomattavasti useampi koira oli mahtaileva. Vihaisesti ja pelokkaasti suhtautuvia koiria oli molempia hieman enemmän ja muutama koira saattoi purra toista koira. Sanallisissa arvioissa kerrottiin sileäkarvaisen noutajan mm. mielitelevän, yrittävän joskus astua toista koira, olevan hieman varauksellisia tai suhtautuminen saattoi riippua toisen koiran koosta.

Pentuja kohtaan suurin osa sileäkarvaisista noutajista oli ystävällisiä. Pentuja kohtaan käyttäytymisessä oli paljon erilaisia vaihtoehtoja, osa oli innokkaita leikkimään, osa halusi astua pentua tai väistivät niitä.

Vieraita ihmisiä kohtaan suurin osa sileäkarvaisista noutajista oli ystävällisiä ja avoimia. Mielistely oli myös yleistä (nuoleminen, hyppiminen). Sileäkarvaisista noutajista löytyi myös jonkin verran varautuneita koiria (esim. tietyssä tilanteessa tai tietynlaisia ihmisiä kohtaan). Vihaisia suhtautumisia oli kaksi.

Suhtautuminen lapsiin oli samantyyppistä eli ystävällistä ja avointa. Osa koirista oli hieman varovaisia, ehkä tottumattomuuttaan tai lapsen kokoon liittyen varovaista. Hieman suurempi osa koirista oli varautuneita lasten kanssa, samoin löytyi hieman pelokkuutta ja aggressiivisuutta.

Pelot ja ääniherkkyys

45 sileäkarvaista noutajaa pelkäsi ukkosta, 21 muita kovia ääniä ja 19 laukauksia. Osalla koirista ongelmallinen käytös oli loppunut tai vähentynyt, mutta suurimmalla osalla käytöstä esiintyy aina.

Muut käytöshäiriöt

Käytöshäiriöiden kohdalla yleisin ongelma oli omistajan kokema hyperaktiivisuus. Samoin osa koirista äänteli paljon ja toiset nuolivat tai hoitivat liikaa jotain ruumiinosaa. Tämä tosin saattaa liittyä esim. atopiaan, kutinaan tai kipuihin. Taulukossa 9 on esitetty kyselyssä esille tulleet muut käytöshäiriöt.

Hyperaktiivisuus	38
Ylenmääräinen ääntely	25
Jonkin ruumiinosan liiallinen hoitaminen (nuoleminen, nyppiminen jne)	23
Häiritsevä jahtaaminen (muut eläimet, autot, pyöräilijät, rullaluistelijat jne...)	11
Hännän jahtaaminen tai muu toistuva käytös	7
Lisääntynyt passiivisuus	4

Taulukko 9: Muut käytöshäiriöt

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Sileäkarvainen noutaja on rakenteeltaan peruskoira, eikä sen rodunomaiseen terveeseen rakenteeseen, liity syitä, mitkä vaikuttavat koiran käyttäytymiseen.

Sileäkarvaisella noutajalla voi olla sairauksiin (mm. luustodysplasiat, selän spondyloosi, nivelrikko) liittyviä kipuja, jotka voivat aiheuttaa koiran hermostuneisuutta, arkuutta tai vihaisuutta. Rodulla yleinen sairaus syöpä voi myös aiheuttaa koiralle kipua tai aivoissa olevat kasvaimet myös muutoksia luonteeseen.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Sileäkarvaisella noutajalla on vähän varsinaisia luonneongelmia, kuten arkuutta ja aggressiivisuutta. Aikaisempaan verrattuna koira-aggressiivisuus on vähentynyt. Luonteiden voidaan todeta jonkin verran pehmentyneen, ja tämä voi vaikuttaa koiran käyttöön eri harrastuksissa ja metsästyksessä. Työmotivaatio ja keskittymiskyky voisivat olla toisinaan parempia. Luonteen pehmeys ja työmotivaation puute voivat ilmetä koirassa itsenäisyyden puutteena.

Käyttöominaisuuksien suhteen rodussa on tapahtunut heikkenemistä riistankäsittelyn osalta. Työmotivaation puute ilmenee käyttöominaisuuksissa useimmiten tehottomana hakuna. Luonteen pehmeys tai itseluottamuksen puute ilmenee useimmiten itsenäisyyttä vaativissa tehtävissä, kuten taipumuskokeiden jäljestämisosiossa. Rauhattomuus passiiviyöskentelyssä on vähentynyt, mutta sitä edelleen esiintyy. Tämä kertoo useimmiten hermorakenteen puutteista.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Sileäkarvainen noutaja on energinen ja aktiivinen koira, joka tarvitsee riittävästi liikuntaa ja aktiviteetteja. Samalla se varsinkin nuorena tarvitsee myös aikaa rauhoittumiseen ja lepoon. Sileäkarvainen noutaja vaatii peruskoulutuksen. Koiran yliaktiivointi voi lisätä rauhattomuutta ja vaikuttaa kielteisesti koiran keskittymiskykyyn. Liian vähäinen liikunta ja aivotyö, voivat luoda turhautuneen koiran. Omistajalla ja ympäristöllä on merkitystä luonteen kehittymiselle. Koiran kasvattajalla on oma vastuunsa sileäkarvaisen noutajan myymisestä perheeseen, johon se soveltuu, sekä omistajien ohjaamisesta koiran kouluttamiseen. Jalostukseen osallistuvien koirien valinta luonteen osalta on tärkeää. Pehmeä koira voi olla helppo kotikoira, mutta se voi metsästyskoirassa tarkoittaa sitkeyden ja metsästystilanteissa vaadittavan kovuuden puutetta.

Pyrkimys jalostaa helposti koulutettavia koiria, joiden kanssa normaali elämä on helppoa voi olla yhtenä syynä luonteiden pehmenemiselle. Riistan käsittelyongelmat voivat olla monisyisiä, eikä koiran luontainen kovuus ole ainoa syy, vikaa voidaan hakea myös koiran paineensietokyvystä sekä ohjaajan ja koiran välisestä yhteistyöstä. Rodun kasvattajien on tunnettava omien koiriensä käyttöominaisuudet ja tehtävä sen perusteella jalostusvalintoja. Jalostukseen valittavien koirien mittaaminen rodunomaisissa metsästyskokeissa on tärkeää. Siellä tarvittavat ominaisuudet tekevät sileäkarvaisesta noutajasta sinnikkään ja työintoisen. Näiden ominaisuuksien ylläpitämiseksi on saatava metsästyskokeissa mitattavaa tietoa koirien luonteesta. Taipumuskoe- ja noutajien metsästyskokeiden starttimäärien sekä tulostason laskeminen, on huolestuttavaa sileäkarvaisen noutajan luonteen jalostuksen kannalta.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Rodun vakavimpaan terveysongelmaan eli syöpään ei ole tällä hetkellä olemassa testiä. Lisäksi populaatiosta niin suuri osa sairastuu syöpään, että tämän ominaisuuden karsiminen ei ole mahdollista. Syöpään sairastuminen usein havaitaan vasta koiran lisääntymisiän ollessa ohitse. Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota rodun eliniän kasvattamiseen tutkimalla lähisuvun elinikää.

Tutkimuksilla todettavissa terveysongelmissa sileäkarvaisen noutajan tilanne on Suomessa hyvä. Kookkaana koirana sileäkarvainen noutaja voi kärsiä luuston kehityshäiriöistä. Vaikka luustoltaan sairaita koiria on maassamme suhteellisen vähän, niin tilannetta on syytä pitää silmällä ja on perusteltua vaatia lonkkatutkimus jalostuskäytössä olevilta koirilta. Lonkkavikaprosentti sileäkarvaisella noutajalla (asteet CE) on **yhdeksän (vuonna 2012-2018 syntyneissä koirissa)**. **Kyynärpäiden osalta sairausprosentti samalta ajalta on kaksi ja patellaluksaation osalta yksi.** Tutkimusmäärät ovat korkeita, joten kyynärpää- ja polvitutkimusten sisällyttäminen PEVISA:aan ei ole tarpeellista.

Vakavia perinnöllisiä silmä sairauksia rodussa esiintyy vähän. Silmämerkinnöistä suurin osa on ylimääräisiä silmäripsiä, linssin etuosan saumalinjan katarakta tai silmäluomen asentoa koskevia merkintöjä. PEVISA:n ei tule karsia liikaa koiria jalostuksesta: lonkka ja silmätutkimus ja niiden asettamat rajoitteet valvovat jalostuskoirien tasoa, mutta ei kavenna liikaa jalostuspohjaa. Suurin osa sileäkarvaisista noutajista täyttää PEVISA-ehdot.

PEVISA ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto ja astutushetkellä voimassaoleva silmätarkastuslausunto. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kk vanhempi. PRA:ta, gRD:ta, tRD:ta tai perinnöllistä katarakta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä; poikkeuksena linssin etuosan saumalinjan katarakta ja muu vähämerkityksellinen kaihi. Ohjelma on voimassa 1.7.2016 – 31.12.2020.

Aikaisemmat PEVISA ohjelmat:

PEVISA-ohjelma vuosina 1.1.2015-30.6.2016 on ollut muodossa: Sileäkarvaisen noutajan PEVISA: Sileäkarvaisen noutajan pentueen rekisteröinnin edellytyksenä on, että pentueen vanhemmilla on lonkkakuvaus- sekä silmätarkastuslausunto. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kk vanhempi. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste D. Posterior polaarista HC:ta, totaali HC:ta, PRA:ta tai RD:n asteita 2–3 sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Mykiön muiden osien HC ei ole jalostuskäytön este. Ohjelma on voimassa 30.06.2016 saakka. Uudesta PEVISA-ohjelmasta vuonna 2016 poistettiin lonkkaniveldysplasian raja-arvo rekisteröinnille. Yhtään D-lonkkaista sileäkarvaista noutajaa ei ole käytetty jalostukseen tänä aikana.

Kun silmälääkärit vuonna 2001 tarkistivat omia lausuntojaan ja päättivät kirjata tarkemmin HC:ksi mykiön etuosan y-suturasaumassa sijaitsevia samentumia, jalostustoimikunta otti välittömästi kantaa ja haki PEVISA:aan muutosta mykiön muiden osien kaihin osalta. Perinnöllisiä, ei-sokeuttavia samentumia mykiön Y-suturasaumassa on Ruotsissa tutkittu laajemmin, ja ruotsalaisen rotuyhdistyksen mallin mukaisesti päätettiin olla rajaamatta näitä koiria jalostuksesta. Suosituksena kuitenkin on, että y-suturasaumakataraktakoira ei yhdistetä toiseen, jolla sama ongelma.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt viat ja sairaudet

Lonkkanivelen dysplasia eli HD

Lonkkanivelen dysplasia eli HD (hip dysplasia) tarkoittaa kehityshäiriötä lonkkanivelessä. Dysplastisessa nivelessä reisiluun yläpää ei sovi tiiviisti lonkkamaljaan, mikä aiheuttaa nivelessä kulumaa ja johtaa nivelrikon kehittymiseen.

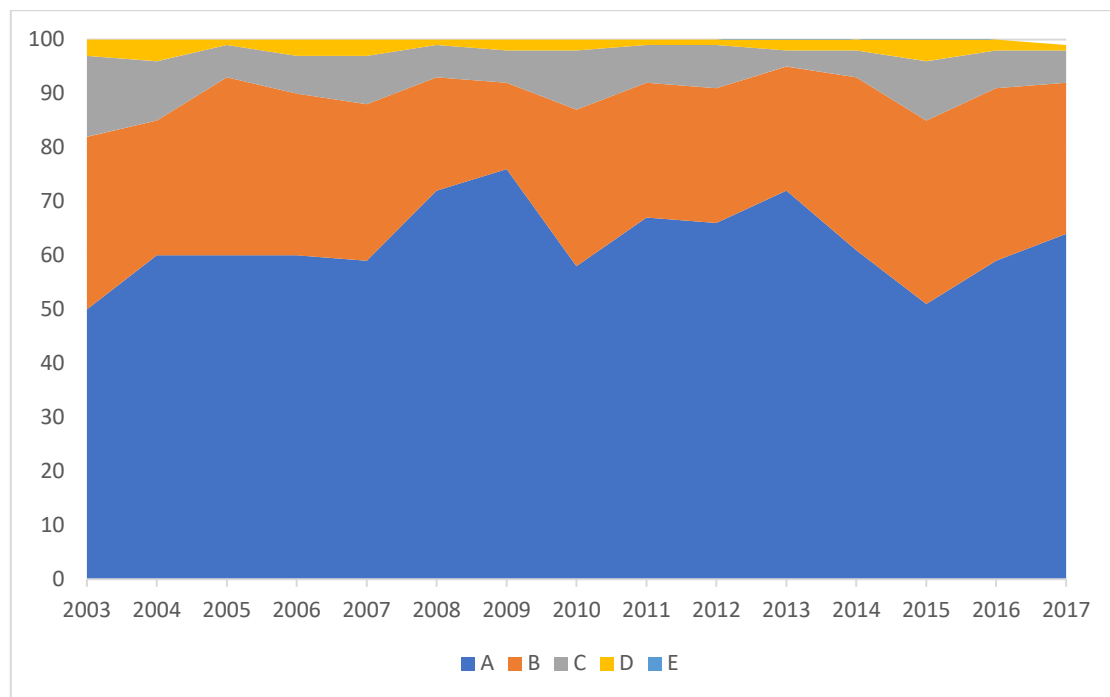
Vaikea-asteisessa lonkkaniveldysplasiassa koiran on vaikea nousta seisomaan, se vinkuu usein noustessaan tai makuulle mennessään, ja sen takajalat ovat levon jälkeen jäykät. Lonkkaniveldysplasia on perinnöllinen vika, mutta se periytyy polygeenisesti eli usean geenin säätelemänä, ja lisäksi vian ilmenemiseen vaikuttavat myös ympäristötekijät. Lonkkaniveldysplasian vastustus on tärkeää sileäkarvaisella noutajalla. Metsästyskoira tarvitsee terveet nivelet jaksakseen suorittaa rodulle tyypillisiä tehtäviä. Nivelten terveyttä tutkitaan virallisilla lonkkaniveltutkimuksilla. Tutkimukset suoritetaan yleensä 1–2 vuoden iässä röntgentutkimuksella. Yleensä kasvattajat toivovat kaikkien kasvattiensa osallistuvan virallisiin tutkimuksiin saadakseen kattavaa ja oikeellista tietoa pentueen terveystilanteesta.

Taulukossa 10 on esitetty FCI:n vahvistama kansainvälinen lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikko. Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 6 vuoden ikään saakka. Tämän jälkeen arvostelussa on otettava huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelrikko.

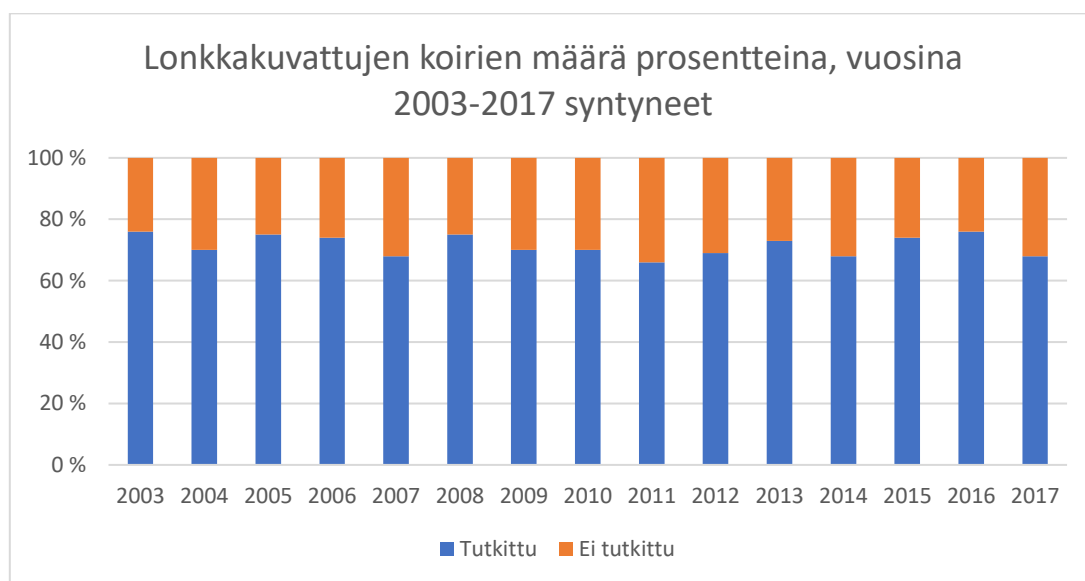
A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali/ rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali, kaudaali tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksatio tai selvä subluksatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Taulukko 10. Suomessa käytössä oleva FCI:n vahvistama kansainvälinen lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikko.

Suomessa lonkkatilanne on pääsääntöisesti ollut melko hyvä (kuvaaja 14). Viimeisten kymmenen vuoden aikana vakavien dysplasioiden (asteet D–E) esiintyminen on pysynyt kohtuullisen stabiilina ja pentueiden kuvausprosentit (keskimäärin 71 %) ovat hyväksyttävällä tasolla (kuvaaja 15). Sen sijaan lievissä dysplasian asteissa (aste C) on ollut vuosia (2003–2004, 2010 ja 2015), jolloin niiden määrät ovat olleet poikkeuksellisen korkeita. Keskimäärin C-lonkkaisia koiria on kuvatuista koirista ollut noin seitsemän prosenttia. Näinä poikkeusvuosina asteen C sai arviokseen 11–15% kuvatuista koirista. Sileäkarvaiset noutajat saivat käyttöönsä lonkkien BLUP-indeksit vuoden 2004 kesällä. Indeksejä on nyt yli kymmenen vuoden ajan käytetty hyväksi lonkkaniveldysplasian vastustamisessa. Dysplasian asteiden esiintymiseen rodussa ei indekseillä näyttäisi olleen juurikaan vaikutusta. Mahdollisesti indeksit ovat kuitenkin olleet avuksi lonkkaterveyden ylläpitämisessä hyvällä tasolla.

Kuvaaja 14. Lonkkakuvausten tulokset kaaviossa prosenttilukuina, vuosina 2003-2017 syntyneet (tilanne 7.1.2020)

Kuvaaja 15. Lonkkakuvattujen koirien määrä prosentteina, vuosina 2003-2017 syntyneet (tilanne 7.1.2020)

RD (retinal dysplasia) eli verkkokalvon kasvuhäiriö

RD (retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö) jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn. Tätä vakavuusastetta ei yleisesti pidetä perinnöllisenä, mutta silti MRD-koirien jalostuksesta on olemassa erilaisia sääntöjä. GRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn. Tämä muoto on todettu perinnölliseksi muilla koiraroduilla, joten se on sitä todennäköisesti myös sileäkarvaisella noutajalla. TRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. GRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän väistävasti. Koira voi olla kliinisesti terve, vaikka kantaakin sairautta geeneissään. Jotta koira sairastuisi,

tulee sekä emän että isän perimässä olla sairautta aiheuttava geeni. Vuosina 2003-2017 on sileäkarvaisilta noutajilta Suomessa löydetty silmätarkastuksissa 5kpl MRD, 4kpl GRD sekä yksi TRD. RD:n esiintyvyyttä tulee siis seurata säännöllisillä silmäpeilauksilla. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta.

PRA (progressive retinal atrophy) eli etenevä verkkokalvon surkastuma

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA on löydetty yli 100 rodulla ja näistä ainakin 22:lla mutaatio on voitu paikallistaa. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen periytyminen. PRA-sairaahan koiran molemmat vanhemmat sekä jälkeläiset ovat taudin kantajia, vaikka ne itse saattavat olla kliinisesti terveitä. Toisaalta taas tunnetun kantajan jälkeläisistä puolet on kantajia. Kliinisten oireiden ilmenemisikään ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Esimerkiksi spanieleilla ja noutajilla tämä tapahtuu vasta 4-8-vuoden iässä. Ongelmallista onkin saada sairautta pois kannasta, sillä se havaitaan tavallisesti vasta aikuisella koiralla, jota on jo voitu käyttää jalostukseen. PRA aiheuttaa usein myös mykiön samentumia ja koiralle voi kehittyä samalla harmaakaihia.

Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen mustuaiseen. Sairaus on molemmissa silmissä, mutta se voi kehittyä niissä eri nopeuksilla. Näkö huononee asteittain ja sairauden eteneminen voi kestää muutamasta kuukaudesta useaan vuoteen.

Perifeerisessä PRA:ssa sairaus alkaa näkökentän reunaosista ja etenee kohti keskustaa. Näillä koirilla on ns. tunnelinäkö. Ne löytävät suoraan eteen heitetyn pallon, mutta eivät sen sijaan löydä palloa, mikäli se joutuu näkökentän ulkopuolelle. Myöhäisvaiheessa todetaan laajentunut silmäterä, joka ei reagoi valolle. Sokeutuminen tapahtuu hitaammin kuin sentraalisessa PRA:ssa, joka alkaa näkökentän keskustasta. Tässä muodossa tutkimuksissa nähdään laajentunut silmäterä, joka reagoi valoon heikosti. Koirat näkevät huomattavasti kirkkaassa valossa kuin hämärässä. Nämä koirat eivät havaitse liikkumattomia esineitä ja törmäilevät niihin helposti. Sen sijaan liikkuvia esineitä nämä koirat havaitsevat alkuvaiheessa hyvin. Sairas koira ei esimerkiksi kykene näkemään paikallaan olevaa damia tai lintua, eikä se osaa takaisin paikallaan seisovan ohjaajan luo.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta koiralle itselleen sairaus on kivuton ja tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin. Harrastus- tai työkoiraksi PRA:han sairastuneesta koirasta ei kuitenkaan enää ole puutteellisen näkökyvyn vuoksi. Kokeellisesti koirille on käytetty geeniterapiaa näköhermosolujen perinnöllisessä sairaudessa, jossa periyttävä geeni on tunnettu. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia.

PRA:ta yritetään vastustaa jatkuvilla silmäpeilauksilla. Monilla roduilla, myös sileäkarvaisella noutajalla, PRA kuuluu PEVISA:an (perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan) ja kaikki jalostukseen käytettävät yksilöt pitää tutkituttaa ennen jalostuskäyttöä. Sairaiden yksilöiden jälkeläisiä ei rekisteröidä. Myöskään taudin kantajiksi tiedettyjä yksilöitä ei tulisi käyttää jalostukseen. Linjasiitosta tunnettuihin PRA:n kantajiin ja tietysti sairaisiin koiriin tulisi myös välttää.

PRA:n vastustamiseksi on useille roduille kehitetty geenitesti. Yksi geenitestin eduista on, että testaus voidaan tehdä jo pentuiässä: sen avulla tunnistetaan sairaat yksilöt jo ennen sairauden puhkeamista. Tämä on tärkeää

varsinkin sellaisten ongelmien kohdalla, joiden jalostuksellinen vähentäminen on hankalaa, koska ne tulevat esiin vasta varttuneella iällä. Sairaiden tai sairastuvien koirien lisäksi testauksella saadaan selville myös turvalliset jalostusyhdistelmät, jolloin voidaan estää sairaiden pentujen syntyminen. Autosomaalisesti resessiivisesti periytyvässä sairaudessa sairaita pentuja ei saada, jos yhdistelmän toinen osapuoli on terve.

Sairaus ei ole yleinen sileäkarvaisilla noutajilla tällä hetkellä. Suomessa on todettu yksi PRA- tapaus vuonna 2019. Ruotsissa on vuosina 2003–2019 todettu yhteensä kolme PRA-tapausta sileäkarvaisilla noutajilla. Ruotsin tapauksista osa on geneettisesti melko läheistäkin sukua suomalaisille flateille, joten tilannetta on syytä edelleen seurata tarkasti säännöllisillä silmätarkastuksilla.

Rotujärjestömme on myös alkanut yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa etsiä testausmahdollisuutta sileäkarvaisille noutajille. Tämä edellyttää kuitenkin, että yhä useampi sileäkarvainen noutaja silmäpeilataan eli viedään viralliseen silmätarkastukseen. Jalostukseen käytettävät koirat tulee tarkastaa ennen astutusta, mutta informaation saaminen on tärkeää myös vanhemmilta koirilta, joita ei ole ikinä käytetty jalostukseen. Silmätarkastustuloksen saaminen on ensisijaisen tärkeää koirilla, joilla näkö on heikentynyt vanhemmiten. Sileäkarvainen noutaja olisi hyvä silmätarkastuttaa siis vähintään kaksi kertaa elämänsä aikana: 1–2-vuotiaana ja uudelleen 5–8-vuotiaana.

HC (hereditary cataract) eli perinnöllinen harmaakaihi

Kaihi eli katarakta on samentuma linssissä. Samentuma voi syntyä linssiin joko perinnöllisestä tai ei-perinnöllisestä syystä. Ei-perinnöllisiä linssin samentumia voivat aiheuttaa mm. silmänsisäinen tulehdus (uveiitti, iriitti), trauma, ravintoainepuutokset, aineenvaihduntasairaudet ja vanhuus. Perinnölliseksi oletettuja kaiheja (englanniksi hereditary cataract) nimitetään kansankielessä HC:ksi. Perinnölliseksi oletetut kaihit ovat posteriopolaarinen kaihi, kortikaalinen kaihi, nukleaarinen kaihi, punktaatti kaihi, anteriorinen y-saumalinjan kaihi ja muu kaihi. Kaihit jaetaan sijaintinsa, laajuutensa, esiintymisiän ja kypsyysasteen mukaan. Sijainti linssissä antaa nimen posteriopolaariselle, kortikaaliselle, nukleaariselle, punktaatti, anterioriselle y-saumalinja ja muu kaiheille. Kaihisamentuman koko (=laajuus) linssissä määritellään joko lieväksi tai vakavaksi. Synnynnäiseksi nimitetään kaihia, joka on todettavissa jo alle 8 viikkoisella pennulla. Sitä vanhempana ilmenevät kaihit ovat ei-synnynnäisiä kaiheja. Kaihin kypsyysasteella on merkitystä koiran terveyden kannalta sillä kaihin edetessä linssi alkaa sulaa silmän sisällä. Linssin sulaminen voi aiheuttaa koiralle kivuliaan silmänsisäisen tulehduksen ja ajan saatossa jopa silmänpaineen kohoamisen.

Suomen Kennelliiton (SKL) jalostustietojärjestelmän mukaan vuosina 2008-2018 silmätarkastetuilla sileäkarvaisilla noutajilla selvästi yleisin perinnölliseksi oletettu kaihimuoto oli etuosan y-saumalinjan kaihi. Vuodesta 2015 alkaen samaa kaihimuotoa kuvaava muu kaihi- diagnoosi otettiin käyttöön.

Etuosan y-saumalinjan kaihi tai muu kaihi diagnoosi ei sulje koiraa pois jalostuksesta. Jalostuksesta poissulkevaa kortikaalista ja punktaatti kaihia todettiin muutamilla koirilla vuosittain. Nukleaarista ja posteriopolaarista kaihia on epäilty kyseisinä vuosina yhteensä vain kolmella koiralla.

Perinnöllinen kaihi ja merkintä virallisissa silmätarkastuksessa

Kaihin toteaminen vaatii epäsuoraa oftalmoskooppia ja linssiä sekä biomikroskooppia, joita käytetään virallisessa silmätarkastuksessa. Lisäksi pupillit pitää olla laajennettu lääketipoilla, jotta myös linssin reunaosat ovat tutkittavissa. Osa kaiheista alkaa juuri linssin reunoilta. Perinnölliseksi oletettujen kaihiin nimet ovat tulleet sijaintinsa mukaan.

Posteriopolaarinen kortikaalinen kaihi

Tyypillinen noutajilla mutta myös muilla roduilla esiintyvä perinnölliseksi oletettu kaihi. Usein todetaan jo vuoden iässä, jopa nuorempaanakin. Muutokset voivat myös ilmaantua vanhemmallakin iällä. Posteriorinen tarkoittaa takaosaa, polaarinen napaa ja kortikaalinen kuorikerrosta. Eli takakuorikerroksen napa-alueen kaihi.

Perinnöllisyystutkimuksissa parituksilla on useiden sukupolvien ajalta saatu selville, että kyseinen kaihi olisi autosomaalisen resessiivisesti periytyvä. Tämä tarkoittaa, että kantaja on terve mutta kahden kantajan tai kantajan ja sairaan välisellä astutuksella tulee 25% ja 50% kaihisairaita yksilöitä. Geenitestiä ei ole vielä löydetty. Kyseinen kaihimuoto etenee harvemmin sokeuttavaksi, ja jos kaihi etenee, on sen eteneminen useimmiten melko hidasta. Jalostuksesta poissulkeva.

Nukleaarinen kaihi, kortikaalinen kaihi ja punktaatti kaihi

Nukleaarinen eli linssin ytimessä sijaitseva kaihimuutos. Kortikaalinen eli linssin kuorikerroksen alueella esiintyvä kaihi. Tarkentavina määreinä käytetään anteriorinen (etu) ja posteriorinen (taka) kuorikerroksen kaihi. Punktaatti kaihi tarkoittaa pistemäistä kaihimuutosta.

ECVO-silmätarkastuslomakkeella tarkastaja ruksii polaarinen, kortikaalinen, nukleaarinen tai punktaatti kohtia sen mukaan mitkä kuvaavat löydettyä kaihia. Siksi yksi kaihimuutos voi saada useamman ruksin, koska näillä kuvataan kaihimuutoksen paikkaa ja muotoa kolmiulotteisesti linssissä. Usealla rodulla parituskokeilujen perusteella kortikaalisen kaihin epäillään periytyvän autosomaalisen resessiivisesti. Kaihien etenemistä on vaikea ennustaa. Osalla kortikaalinen ja nukleaarinen kaihi saattavat edetä hyvin nopeasti sokeuttaen koiran, osa kaiheista etenee hyvin hitaasti tai ei ollenkaan.

Anteriorisen y-suturasauaman kaihi

Tyypillinen flateilla esiintyvä perinnölliseksi oletettu kaihimuoto. Anteriorinen tarkoittaa etuosaa eli linssin etuosan y-saumalinjan kaihi. Saumalinjaan alkaa muodostua palloja tai pisteitä, jotka kuitenkin pysyvät y-saumalinjan alueella. Samentumia saattaa olla muutamia tai useita. Kyseistä kaihia ei kuitenkaan pidetä koiran näkökyvylle vaarallisena, sokeuttavana tai kipua aiheuttavana, joten se ei ole jalostuksesta poissulkeva. Iän mittaan muutokset saattavat lisääntyä.

Muu kaihi

Muu kaihi on uusi merkintä, joka on otettu käyttöön viime vuosina. Muu kaihi-nimitys tarkoittaa perinnölliseksi oletettua kaihia, jonka merkitystä koiran näkökykyyn ja jalostukseen pidetään vähämerkityksellisenä. Muu kaihi ei sulje koiraa pois jalostuksesta. Muu kaihi diagnoosin saanutta koiraa voi käyttää jalostukseen mutta suositellaan käytettäväksi terveen parituskumppanin kanssa. Näitä kaihimuotoja on seurattu pitkään ja niiden on todettu "käyttäytyvän kiltisti". Muu kaihi- samentumat ovat selvästi nähtävillä paljaalla silmällä silmätutkimuslaitteiden valossa. Muu kaihi -muutoksia pidetään perinnöllisinä, koska niitä todetaan enemmän tietyillä roduilla ja linjoissa. Ne etenevät harvoin niin, että vaikuttaisivat näköön, sokeuttaisivat tai aiheuttaisivat kipua yksilölle. Muutosten kontrollointia suositellaan kuitenkin aina.

Muu kaihi -luokitukseen kuuluvat seuraavanlaiset perinnölliseksi oletetut kaihit. Linssin takaosan y-saumalinjan päiden samentumat, joita todetaan mm. westiellä ja pinsereillä, mutta myös muilla roduilla. Kiilamaiset kuorikerroksen samentumat ja linssin rakkulamuutokset. Jälkimmäisiä nähdään erityisesti rottweilereilla. Lisäksi muu kaihin alle kuuluu myös sileäkarvaisilla noutajilla esiintyvä linssin etuosan y-saumalinjan kaihi. Koska linssin etuosan y-saumalinjan kaihi on kahdessa diagnoosilistassa mukana, saattaa vielä tulla todettuina linssin anteriorinen Y-suturasauama kaihi ja muu kaihidiaгноoseja samasta asiasta. Kumpikaan näistä diagnooseista ei kuitenkaan sulje koiraa pois jalostuksesta.

Rodun PEVISA-ohjelma vastustaa perinnöllistä kataraktaa, poislukien linssin etuosan saumalinjan katarakta sekä muu vähämerkityksellinen kaihi . Perinnöllistä kaihia (kortikaalinen sekä punktaattikatarakta) on Suomessa todettu 20 tapausta vuosina 2003-2018. Ruotsissa tapauksia samaisena aikana on ollut myös parisenkymmentä.

Vuosi	Rekisteröityjä	Tutkittu	Tutkittu%	Terveitä	Terveitä%
2003	240	126	52 %	107	85 %
2004	257	137	53 %	102	74 %
2005	267	153	57 %	110	72 %
2006	305	182	60 %	136	75 %
2007	342	188	55 %	140	74 %
2008	282	173	61 %	118	68 %
2009	248	138	56 %	96	70 %
2010	214	123	57 %	91	74 %
2011	282	144	51 %	92	64 %
2012	253	136	54 %	94	69 %
2013	212	121	57 %	84	69 %
2014	267	123	46 %	86	70 %
2015	231	124	54 %	81	65 %
2016	245	129	53 %	84	65 %
2017	209	98	47 %	67	68 %
Yht.	3854	2095	54 %	1488	71 %

Taulukko 11. Silmätarkastustulokset vuosina 2003-2017. Tarkastusprosentti on laskettu kunakin vuonna rekisteröidyistä. Koiranet sisällyttää silmätarkastustilastoihin kaikki silmissä todetut poikkeamat, mukaan lukien PEVISA:an kuulumattomat silmätaudit (tilanne 7.1.2020)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Erilaiset syöpätyypit

Sileäkarvaisella noutajalla on selvästi kohonnut taipumus erilaisiin kasvaintauteihin, niin hyvän- kuin pahanlaatuisiinkin. Kasvaimia ja syöpiä voi rodulla esiintyä jo hyvinkin nuorella iällä. Yleisimpiä syöpätyyppejä ovat luusyövät (mm. osteosarkoomat), erilaiset sisäelinsyövät (mm. lymfoomat) sekä ihokasvaimet. Syöpä on suurin syy rodun alhaiseen keski-ikään, joka on noin kahdeksan vuotta ja neljä kuukautta. Jalostustietokantaan on ilmoitettu 295 syöpään kuollutta sileäkarvaista noutajaa, mikä on 43 % kaikista sinne ilmoitetuista kuolinsyistä. Suomessa on kerätty DNA-näytteitä sileäkarvaisilta noutajilta, joilla on histologisesti todettu histiosytooma (hyvänlaatuinen ihon pyörösolukasvain). Tulevaisuudessa toivotaan näytteiden avulla saatavan lisätietoa koirien syövästä ja niiden periytymisestä.

Ruotsissa on käynnissä hanke, jossa pyritään kartoittamaan sileäkarvaisten noutajien terveyttä. Tutkimuksessa kartoitetaan syöpien lisäksi myös koirien elinikää ja muita kuolinsyitä ja siihen kuuluu useita osa-alueita. Tutkijat pyrkivät selvittämään myös erilaisten syöpien taustalla olevaa genetiikkaa. Tutkimus tehdään yhteistyössä Ruotsin Flatcoated Retriever Klubbenin, Ruotsin maatalousyliopiston (SLU), HGG:n (hund genetik gruppen) ja Uppsalan yliopiston kanssa. Sileäkarvaisten noutajien omistajat lähettävät pääsääntöisesti itse oma-aloitteisesti näytteet koiristaan tutkimukseen. Ruotsissa syöpään kuolleiden sileäkarvaisten osuus on 31,3 % (Agria Breed Profiles).

Englannissa vuonna 2013-2017 sileäkarvaisten noutajien omistajille suunnatussa kuolinsyyskyselyssä 65% ilmoitetuista koirista oli kuollut syöpään. On kuitenkin mahdollista, että syöpään kuolleiden koirien omistajat ovat olleet yliedustettuina ilmoittamassa koiriaan kyselyyn, eikä todellinen prosenttiosuus ole aivan näin korkea.

Englannissa on meneillään tutkimus Cambridgen yliopiston ja eläinlääketieteellisen hyväntekeväisyysjärjestön (The Animal Health Trust) tutkijoiden toimesta. Yliopisto on kerännyt 25 vuoden ajalta kudosnäytteitä histiosyyttiseen sarkoomaan kuolleilta sileäkarvaisilta noutajilta. Histiosyyttinen sarkooma on kasvainsairaus, jota on hyvin vaikea diagnosoida ja siten ajoissa hoitaa sen epätyypillisten oireiden vuoksi. Kuolleisuus sairastuneilla on korkea. Tavoite tutkimuksessa on kehittää menetelmä, jolla verinäytteellä voidaan selvittää onko koiralla histiosyyttinen sarkooma vai ei. Ja myöhemmin mahdollisesti kehittää myös tehokas hoitomuoto kasvainsairauteen.

Histiosytooma

Histiosytoomat ovat yleisiä koiran hyvinlaatuisia ihokasvaimia. Ne esiintyvät useimmiten yksittäisinä nappimaisina muutoksina nuorilla, alle kolmevuotiailla koirilla ja niitä tavataan usein myös sileäkarvaisilla noutajilla. Histiosytoomia esiintyy useimmiten pään, korvalehtien ja raajojen alueella, mutta niitä voi esiintyä missä tahansa iholla. Histiosytoomat kasvavat yleensä nopeasti, 1-4 viikossa mutta useimmiten ne häviävät itsestään 1-2 tai joskus kolmessa kuukaudessa. Ne voidaan myös poistaa kirurgisesti varsinkin, jos ne alkavat tulehtua, kutista tai vaivata koiraa. Ennuste on kirurgisen poiston jälkeen hyvä.

Spondyloosi

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa vierekkäisten selkä- tai joskus myös häntänikamien välille muodostuu luupiikkejä ja/tai -silloja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä. Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkäkuvaustulos tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä positiivinen löydös.

Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärankaan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella. Toisinaan paikalliset oireet helpottavat kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosoimiseksi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia- (CT-) tai magneetti (MRI-) tutkimuksen. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin ja jopa vaikeaa spondyloosia sairastava koira voi olla täysin oireeton.

Spondyloosin periytymismekanismeja ei tarkkaan tiedetä. Sileäkarvaisilla noutajilla todetaan spondyloosia jonkin verran joko oireiden perusteella epäilynä tai sivulöydöksenä esim. vatsa- tai rintaontelokuvien yhteydessä. Vuosina 2007-2017 syntyneistä sileäkarvaisista noutajista on virallinen spondyloositulos ainoastaan 2% koirista. Kuvatuista koirista 70% on ollut täysin puhdasselkäisiä (SP0). SP1-tuloksen sai 15% SP2-tuloksen 13% ja SP3-tuloksen 2% kuvatuista koirista. Lisätietoa selkien terveydentilasta tarvitaan, joten kuvaukset etenkin jalostuskoirilta ovat suositeltavia. Alla taulukko arvostelussa käytettävästä asteikosta. Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu. Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7 vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SP0 lausuntoa.

SPO, puhdas	Ei muutoksia
SP1, lievä	Todetaan < 3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai > 3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeitä korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaikea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeitä 3–7 nikamavälissä.
SP4, vaikea	Edellisiä vakavammat muutokset

Taulukko 12. Spondyloosin arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen)

Kyynärniveldysplasia

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista, siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nopeakasvuisuus ja suurikokoisuus altistavatkin kyynärniveldysplasialle. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyä usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärniveldysplasian arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Tutkimukset suoritetaan yleensä 1–2 vuoden iässä. Kasvattajat yleensä toivovat kaikkien kasvattiansa osallistuvan virallisiin tutkimuksiin saadakseen kattavaa ja oikeellista tietoa pentueen terveystilanteesta. Kyynärniveldysplasia arvostellaan asteikolla yhdestä kolmeen. Ensimmäisen asteen dysplasia

tarkoittaa lieviä muutoksia kyynärnivelsä. Niihin luetaan pienet ja matalat, alle 2 mm:n nivelrikkomuutokset ensiksi sulkijalisäkkeen yläpinnassa. Toisen asteen dysplasiassa havaitaan jo edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia varttinäluun nivelosassa, varisliäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta. Kolmannen asteen dysplasiassa edellisen ylittävät rappeutumismuutokset tai voimakas epämuotoisuus sekä kiinnittymätön processus anconaeus. Koirat, joilla on vakava-asteisia kyynärnivelen dysplasioita, joudutaan leikkaamaan tai lopettamaan ennen kuvausikää. Tämä voi vääristää tilastoja. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. BLUP-indeksiä kyynärpäiden osalta ei vielä ole sileäkarvaisille noutajille saatavilla.

Sileäkarvaisilla noutajilla kyynärniveliä on kuvattu melko ahkerasti viimeisen viidentoista vuoden aikana, keskimääräinen kuvausprosentti on ollut 68 % ja se näyttäisi lähenevän lonkkakuvausprosenttia. Mitään suurta ongelmaa ei kyynärpäissä sileäkarvaisilla noutajilla ole, mutta silti kyynärniveldysplasian vastustus on rodussa tärkeää. Metsästyskoira tarvitsee terveet nivelet ja lihaket jaksakseen suorittaa rodulle tyypillisiä tehtäviä.

Patellaluksaatio

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaanmeno on perinnöllinen tila, jossa koiran toinen tai molemmat polvilumput luksoituvat normaalin liikunnan aikana. Vika on periytyvä. Polvilumpion rakennetta säätävät useat eri geenit, joiden esilletulota myös ympäristö muokkaa.

Patellaluksaatio voi ilmetä usein eri tavoin. Vaivasta kärsivä koira voi seisoa polvet yhdessä tai olla kinnerahdas. Koira voi olla haluton varaamaan painota kyseiselle jalalle. Raaja saattaa kiertyä ulospäin, kun painota lasketaan raajalle. Jotkut koirat voivat kieltäytyä kulkemasta portaita tai hyppäämästä. Normaalin liikunnan aikana tai manuaalisen polven taivuttelun yhteydessä saattaa polvilumpio tulla ulos telaurasta ja pysyä ulkona tai kiertyä uran reunalle ja sitten pompata takaisin paikalleen itsestään. Vakava-asteisimmissa patellaluksaatioissa koira saattaa olla kyyristyneenä, polvet koukussa ja sisäänpäin kääntyneenä. Suurin osa koiran painosta siirtyä tällöin eturaajoille.

Patellaluksaatio luokitellaan Putnamin asteikon mukaan neljään vaikeusasteeseen. Ensimmäisen asteen luksaatio ei aina aiheuta koiralle mitään haittaa. Vaikeampiasteinen polvilumpion sijoiltaanmeno rajoittaa voimakkaasti koiran normaalia liikkumista ja toimimista. Leikkaushoito on tällöin usein välttämätön, mutta sekään ei välttämättä paranna koiraa täysin.

Patellaluksaation esiintyvyyttä sileäkarvaisilla noutajilla tutkitaan virallisilla polvitutkimuksilla. Tutkimus suoritetaan usein virallisten lonkka- ja kyynärpää tutkimusten yhteydessä eikä vaadi koiran rauhoittamista. Tutkimuksella saadaan selville myös oireettomat luksaation asteet. Viralliset polvitutkimukset ovat lisääntyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana selvästi. Tutkimusprosentti on noussut tasaisesti nyt 48 %:n tienoille. Suuria ongelmia ei polvinivelissä tutkimustulosten mukaan ole, mutta osa leikatuista polvinivelistä ei todennäköisesti näy virallisissa tilastoissa. Tämän vuoksi tutkimustuloksia tarvitaan edelleen ja myös ilmoituksia jalostustoimikunnalle toivotaan tarkan tilannearvion tekemiseksi.

Sydänsairaudet

Sileäkarvaisilla noutajilla esiintyy jonkin verran erilaisia sydänsairauksia. Sydänsairaudet ovat joko synnynnäisiä tai hankittuja. Alle vuoden ikäisillä koirilla tavattavista sydänsairauksista suurin osa on synnynnäisiä. Valtaosa synnynnäisistä sydänvicioista on periytyviä. Periytymismekanismi on monimutkainen, useiden perintötekijöiden yhteisvaikutuksen tuloksena todennäköisyys synnynnäisen sydänvian esiintulolle jälkeläisissä lisääntyy. Edellä mainitusta syystä sekä näiden tautien harvinaisuudesta johtuen synnynnäisten sydänvikojen vastustaminen jalostuksellisin keinoin on vaikeaa.

Useimmiten synnynnäistä sydänvikaa epäillään rutiinitarkastuksen yhteydessä kuullun sivuäänen perusteella. Koira on yleensä tässä vaiheessa oireeton. Mahdollisesti esiintyvät oireet vaihtelevat suuresti riippuen siitä, mikä rakenteellinen muutos on kyseessä ja muutoksen vakavuusasteesta. Tavallisimpia oireita ovat yskä, hengitysvaikeudet, jotka johtuvat nesteen kerääntymisestä keuhkoihin, alentunut rasiuksensieto, vatsan turpoaminen, tajuttomuustilat, ruokahalun alentuminen sekä laihtuminen. Samankaltaisia oireita havaitaan usein myös hankittujen sydänvikojen yhteydessä. Lievät synnynnäiset muutokset sydämessä eivät välttämättä aiheuta oireita koko koiran elinaikana. Vakavat muutokset taas aiheuttavat oireita yleensä jo alle vuoden ikäisille yksilöille. Hoito ja hoitoennuste vaihtelevat tapauskohtaisesti. Suurimmassa osassa oireita aiheuttavista synnynnäisistä sydänvicioista hoitoennuste on varauksellinen, ja omistajan on syytä valmistautua lemmikin tavanomaista lyhyempään elinkaareen.

Koiralla tavallisimmat synnynnäiset sydänviat ovat keuhkovaltimon läpän ahtauma eli pulmonaalistenoosi, aorttaläpän ahtauma, persistoiva oikea aortankaari ja patentti ductus arteriosus (PDA). Joskus tavataan myös eteiskammio läppien vajaakehitystä sekä eteisten tai kammioiden väliseinien reikiä. Vakava, mutta onneksi harvinainen kehityshäiriö on Fallotin tetralogia. Hankittuja sydänsairauksia esiintyy 10–20 %:lla koirista. Hankituista sydänsairauksista kaikki rodut huomioiden yleisin on vasemmanpuoleisen eteiskammio läpän rappeutuma. Yli kymmenvuotiaista koirista tämä tila tavataan joka kolmannella. Tauti on selvästi yleisempi pienikokoisilla roduilla, mikä johtuu osittain niiden keskimäärin pitemmästä eliniästä. Suurikokoisilla roduilla yleisin hankittu sydänsairaus on dilatoiva kardiomyopatia. Dilatoiva kardiomyopatia (DCM) on sydänlihaksen rappeutumissairaus, joka johtaa sydämen laajenemiseen ja supistumiskyvyn laskuun. Rappeutumisen seurauksena sydämen seinämät ohenevat ja veltostuvat, eikä sydän enää pysty pumppaamaan riittävästi hapekasta verta elimistön käyttöön. Taudin syytä ei tarkasti tunneta ja vain pieni osa tapauksista johtuu karnitiini-alkaloidien puutteesta ravinnossa. Tauti on yleisempi uroksilla, ja sitä tavataan jo nuorilla koirilla 6 kk:n iästä alkaen, joskin suurin osa tautitapauksista havaitaan 4–6 vuoden iässä.

Dilatoivan kardiomyopatian oireet näyttävät ilmaantuvan yhtäkkiä, mutta todellisuudessa sairaus kehittyy pitkään, jopa vuosia piilevänä ilman, että koirasta näkyy mitään ulospäin. Vasta, kun elimistön korjaavat mekanismit eivät enää pysty peittämään sydämen heikkenemisestä johtuvia ongelmia, alkavat oireet näkyä. Koira laihtuu ja sen ruokahalu laskee. Se alkaa yskiä ja rasituksen sietokyky sekä liikkumishalu vähenevät. Tyypillisimmin yskää esiintyy yöllä ja aamulla levon jälkeen. Koira saattaa myös hengittää normaalia pinnallisemmin ja tiheämmin. Joskus ensimmäinen oire on elimistön hetkellisestä hapenpuutteesta johtuva yhtäkkinen pyörtyminen tai äkillisen sydämen rytmihäiriön aiheuttama kuolema, joka usein liittyy voimakkaaseen rasitukseen. Satunnaisesti sileäkarvaisilla noutajilla havaitaan bakteeritulehduksia sydänlihaksessa, läpissä tai sydänpussissa, muutoksia aortan ja keuhkovaltimon läpissä, erilaisia rytmihäiriöitä joko muiden sydänsairauksien yhteydessä tai itsenäisinä tauteina, kasvaimia sekä muiden sairauksien komplikaationa kehittyviä sydäntauteja.

Dilatoivasta kardiomyopatiasta kärsivää koiraa ei voida parantaa eikä sairauden kehittymistä pysäyttää, mutta laadukasta elinaikaa voidaan pidentää lääkityksen avulla. Hoitona käytetään nesteenpoistolääkitystä, verisuonia laajentavaa lääkitystä sekä sydänlihaksen supistumisvoimaa lisäävää lääkitystä. Joissakin tapauksissa tarvitaan myös sydämen lyöntirytmiiin vaikuttavaa lääkitystä. Rajua liikuntaa on syytä rajoittaa ja koiran ruokintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Allergiset ihosairaudet

Allergiset ihosairaudet voidaan jakaa kahteen ryhmään: ruoka-aineyleherkkyydet ja atopiat. Sairastuneella yksilöllä on taipumus tuottaa liiallisesti vasta-aineita (immunoglobuliineja) tavallisissa olosuhteissa harmittomia proteiineja (allergeeneja) vastaan. Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla saattaa olla myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei tulisi käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Eliminaatiodieetti on paras tapa testata ruoka-aineyleiherkkyydestä epäiltyä potilasta. Laboratoriotestit ovat ruoka-aineiden suhteen epäluotettavia ja antavat runsaasti virhepositiivisia tuloksia. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden sekä sekundaaristen bakteeri- ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätys- ja/tai lääkehoito.

Pääasiallisena oireita helpottavana lääkityksenä käytetään kutinaa helpottavia kortikosteroideja tai sytostaatteja sekä immunomodulaattoreita. Ruoka-aineallergikoille etsitään sopiva ruokavalio, joka yksinään eliminoi kortikosteroidien käyttötarpeen.

Siedätyshoito (hyposensibilisaatio) on hyvä vaihtoehto kortisonien käytölle atopian hoidossa. Lisäksi yliherkkyysoireiden lievittämiseksi käytetään kutinaa hillitseviä shampoopesuja, ravintolisiä, rasvahappovalmisteita sekä antihistamiineja. Koirien ihosairauksien diagnosoiminen on aikaa ja rahaa vievää, ja vaatii usein monia tutkimuksia diagnoosiin pääsemiseksi. Krooniset ihosairaudet vaativat usein koko elämän kestävästä lääkitystä tai erikoisruokavaliota.

Yllämainittujen ihosairauksien lisäksi sileäkarvaisilla noutajilla esiintyy furunkuloosia eli tassunvälitulehdusta, ulkokorvan tulehduksia ja märkäisiä ihotulehduksia. Alttius ihotulehduksille johtuu osittain rodun viehtymyksestä veteen. Märkä turkki ja kostea iho ovat otollinen paikka bakteerien kasvulle ja altistavat siten ihotulehduksille. Ihotulehduksia ei esiinny kaikilla, ja niiden esiintymiseen vaikuttaakin yksilön oman ihon vastustuskyky, joka on osittain perinnöllistä. Perinnöllisiä ihosairauksia ovat atopia- ja allergia-taipumus sekä alttius saada erilaisia tulehduksia, kuten korvatulehduksia.

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Myös sairaan koiran sisarukset jätetään käyttämättä jalostukseen, mikäli mahdollista. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 -vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Hypotyreoosi eli kilpirauhasen vajaatoiminta

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää. Suurimmassa osassa tapauksista häiriö on itse kilpirauhasessa, mutta myös häiriöt aivolisäkkeessä voivat vähentää kilpirauhashormonin eritystä.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Sileäkarvaisella noutajalla on alttius sairastua kilpirauhasen vajaatoimintaan. Sairaustapauksia esiintyy harvakseltaan Suomessa. Ruotsissa tietoon tulee keskimäärin yksi uusi tapaus vuosittain. Sairauden periytymismekanismista ei ole tietoa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashudoksesta on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirotujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus, liikunnan siedon aleneminen ja kiimahäiriöt ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittämiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytäarista tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA).

Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityyppin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyrokseenikorvaushoitoa.

Muita silmäsairauksia

PHTVL/PHPV (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous) on kirjainlyhenne sairauksista, joissa linssin ja silmänpohjan välinen sikiöaikainen verisuoniverkosto ei surkastu normaalisti syntymän jälkeen. Löydös jaetaan vakavuudeltaan kuuteen asteeseen, joista aste 6 tarkoittaa sitä, että silmä on sokea. Lievimmässä asteessa (1) näkyy linssin takapinnalla ainoastaan pieniä pigmenttipisteitä, jotka eivät vaikuta näkökykyyn eivätkä muutokset pahene iän myötä. Vakavammassa asteissa muutokset voivat aiheuttaa linssin lisääntyvää samentumista. Dobermannilla autosomaali dominantti periytyvyys, jossa epätäydellinen penetraatio.

PPM (persistent pupillary membranes) ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Epäillään perinnölliseksi, synnynnäiseksi muutokseksi joillakin roduilla.

Collie eye anomaly (CEA) on ryhmä perinnöllisiä, synnynnäisiä, etupäässä silmänpohjan suonikalvon (koroidea) ja kovakalvon (sklera) vajaakehityksestä tai kehityshäiriöstä johtuvia muutoksia. Muutokset nähdään silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa verkkokalvolla ja näköhermon päässä. Tämä syndrooma esiintyy pääasiassa collien sukuisilla koirilla.

Näköhermon päään coloboma aiheutuu synnynnäisestä, puutteellisesta, sikiöaikaisen näköhalkion sulkeutumisesta. Coloboma on myös osa CEA sairaussyndroomaa. Suuri näköhermonpään coloboma heikentää selvästi silmän näkökykyä. Lisäksi suuri coloboma saattaa aiheuttaa verkkokalvon irtauman, joka sokeuttaa silmän. CEA:n on epäilty periytyvän polygeenisesti tai autosomaali resessiivisesti. CEAmuutoksiin ei ole hoitoa.

Perinnöllinen korneadystrofia tarkoittaa esimerkiksi rasvakristallien kerääntymistä sarveiskalvon keskiosiin, sen pinta- ja keskikerrokseen, ovaalin muotoiseksi samentumaksi. Tämän tyyppinen sarveiskalvon dystrofia on perinnöllinen sairaus esimerkiksi siperian huskylle. Sairauden epäillään periytyvän autosomaali resessiivisesti.

Distichiasis eli ylimääräiset silmäripset (Cilia aberranta)

Distichiasis/ektooppinen cilia (Kennelliitto tallensi aiemmin yhteisellä nimikkeellä cilia aberranta) tarkoittaa ylimääräisiä ripsiä, jotka tulevat ulos joko normaalin ripsirivin sisäpuolelta luomen reunasta (distichiasis) tai luomen sisäpinnalta (ektooppinen cilia). Caruncular trichiasis tarkoittaa silmän sisänurkan ihon karvoja, jotka kääntyvät sarveiskalvon sisänurkan päälle ärsyttäen silmää. Luomen reunasta kasvavat ripset voivat kaartua ulospäin normaalien ripsien tavoin tai ne kääntyvät sisäänpäin kohti sarveiskalvoa. Ripset voivat olla pehmeitä tai kovia. Etenkin luomen sisäpinnan läpi suoraan sarveiskalvoa vasten kasvava ripsi voi aiheuttaa sarveiskalvon vaurioitumisen. Tämä ilmenee silmän siristelynä ja ylimääräisenä kyynelvuotona. Silmän sarveiskalvon pinnalla 'uivat', pehmeät distichiasisripset eivät yleensä aiheuta oireita.

Oireilevilta koirilta ripsiä voidaan poistaa nyppimällä, jolloin ne kasvavat uudestaan tai poistaa ne pysyvästi polttamalla tai leikkauksella. Vaiva on selvästi periytyvä, mutta periytymismekanismi ei ole tiedossa. Luokitellaan nykyään silmätarkastuksissa lieviin, kohtalaisiin ja vakaviin muotoihin.

Silmäluomen ongelmat Sileäkarvaisten noutajien silmille on tyyppillistä laaja, taskumainen sisänurkka (ektropium), joka kerää likaa ja altistaa ärsytykselle sekä infektioille. Rodussa tavataan myös makroblepharonia eli liian suurta luomirakoa. Rodun ongelma on silmämunan koko suhteessa luomiraon pituuteen.

Kivesvikaisuus

Kivesvikaisuus tarkoittaa sitä, että uroksen toinen tai molemmat kivekset jäävät laskeutumatta normaalisti vatsaontelosta kivespussiin. Kives voi jäädä joko vatsaontelon sisään tai nivusalueelle ihon alle. Piilokiveksellä on normaalia suurempi taipumus kehittyä kivessyöväksi, joten piilokiveksen poistaminen kirurgisesti on suotavaa. Kivesvian periytymistapaa tai sen kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä ei ole voitu perinpohjaisesti selvittää. Kivesvikaisuus todetaan viimeistään 1-vuotiaana. Kivesvikaista koiraa ei palkita näyttelyissä eikä sitä voi käyttää jalostukseen. Muuhun harrastuskäyttöön kivesvikaisuudella ei ole merkitystä.

Napatyrä

Napatyrä on vika, jossa suolen osa, vatsapaita tai vatsaontelorasvaa työntyy vatsaontelon seinämän ulkopuolelle ihon alle navan kohdalta. Napatyrä on useimmiten todettavissa jo luovutusiässä. Napatyrä periytyy todennäköisesti polygeenisesti. Napatyrä ei yleensä aiheuta vakavaa haittaa, mikäli tyrä on suuri tai tyräportti jää auki, suositellaan sen korjaamista kirurgisesti.

Purentavirheet

Sileäkarvaisilla noutajilla esiintyy jossakin määrin virheellisiä purentoja, kuten yläpurentaa, alapurentaa, hammaspuutoksia ja ylimääräisiä hampaita. Nämä virheet ovat perinnöllisiä, mutta niiden tarkkaa periytymismekanismia ei tunneta. Purentavirheet aiheuttavat harvoin vakavia terveydellisiä ongelmia, mutta ovat vakavissa tapauksissa palkintoa alentava virhe näyttelyissä. Purentavirheellisiä koiria ei suositella käytettäväksi jalostukseen.

Glaukooma (viherkaihi eli silmänpainetauti)

Glaukooma on ryhmä sairauksia, joissa verkkokalvon ns. ganglionsolut kuolevat, näköhermon keskiviiva rappeutuu ja näköhermonpää laajenee. Tämä aiheuttaa vähitellen näkökyvyn menetyksen. Muutoksiin liittyy mitattava silmän sisäisen paineen nousu. Hoitona käytetään lääke- ja leikkaushoitoa. Kuitenkaan mikään hoito ei ole sairautta ja oireita lopullisesti parantava. Erilaisia periytymismekanismeja on esitetty.

Kirjallisuuden mukaan sileäkarvaisella noutajalla esiintyy perinnöllisenä primaaria (ensisijaista) glaukoomaa, johon liittyy rakenteellisia muutoksia silmän virtauskulmassa. Virtauskulman edessä olevat pektinaattiligamentit ovat muuttuneet (= pektinaattiligamenttidysplasia) ja virtauskulma on kaventunut. Kaikki koirat, joilla on muutoksia virtauskulmassa, eivät kuitenkaan sairastu glaukoomaan. Akuutin glaukooman oireita ovat kipu, silmän punoitus, ruokahaluttomuus, sarveiskalvon samentuminen ja laajentunut pupilli. Pitkäaikaisessa glaukoomassa oireet pahentuvat. Sarveiskalvo on kroonisen tulehduksen seurauksena ödemaattinen, verisuonitettu ja osittain pigmentoitunut. Värikalvo (iiris) surkastuu, linssi (mykiö) voi irrota paikoiltaan (luksoitua) ja silmämuna laajentuu. Kroonisessa glaukoomassa silmä sokeutuu ja ennuste on huono. Sokeutunut ja jatkuvasti kipeä silmä joudutaan melko usein lopulta poistamaan leikkauksella.

Sileäkarvaisen noutajan glaukooman periytyvyyttä ei vielä tunneta. Sen sijaan pektinaattiligamenttidysplasian epäillään periytyvän sileäkarvaisella noutajalla polygeenisesti eli monen geenin kautta. On kuitenkin mahdollista, että itse sairaus, glaukooma, periytyy toisin.

Tällä hetkellä tärkeintä on kerätä mahdollisimman paljon tietoa sileäkarvaisten noutajien silmien virtauskulmista ja niissä esiintyvistä muutoksista gonioskopiatutkimuksilla. Suositeltavaa on jättää pois jalostuksesta glaukoomaan sairastuneet yksilöt, mutta muuten sairauden perinnöllisyyden tutkiminen ja mahdolliset siitoskäytön rajoitukset virtauskulmassa nähtävien muutosten perusteella vaativat mahdollisimman runsasta tutkimusmateriaalia. **Vuosien 2005-2019 välisenä aikana on KoiranNetin mukaan sileäkarvaisilla noutajilla todettu Suomessa yksi glaukooma-tapaus.**

Lähteet: Vanhapelto, Päivi: Sileäkarvaisen noutajan pektinaattiligamentti-dysplasia ja glaukooma. Flattiviesti 4/2004; Nyrhilä, Miia: Sileäkarvaisten noutajien kaihimuutokset. Flattiviesti 1/2017

Renaalinen dysplasia eli RD (aiemmin PNP eli progressiivinen nefropatia)

RD on sileäkarvaisilla noutajilla esiintyvä synnynnäinen ja perinnöllinen munuaissairaus, joka aiheutuu munuaisten synnynnäisestä alikehittyneisyydestä. Tämä johtaa munuaisten vajaatoimintaan ja koiran kuolemaan yleensä alle kahden vuoden iässä. Diagnoosi varmistetaan munuaiskudoksen mikroskooppitutkimuksella eli biopsialla. Yleensä oireet alkavat kehittyä 4–12 kuukauden iässä. Oireina on runsasta juomista, runsasta virtsaamista, kääpiökasvuisuutta, luuston kasvuhäiriöitä, huonoa ruokahalua ja laihtumista sekä apaattisuutta. Periytymismekanismeja ei täysin tunneta. Osa tapauksista jää varmasti diagnosoimatta ilman patologin lausuntoa. Ruotsissa on vuosina 2003-2019 jalostustietokannassa 30 diagnosoitua RD-tapausta. Suomessa ei jalostustoimikunnan tietoon ole tullut yhtään diagnosoitua tapausta.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Jalostustietokantaan on ilmoitettu 2003-2019 syntyneistä sileäkarvaisista noutajista 297 syöpään kuollutta sileäkarvaista noutajaa, mikä on 43,3 % kaikista sinne ilmoitetuista kuolinsyistä. Seuraavaksi yleisimmät tietokantaan ilmoitetut kuolinsyyt vanhuutta lukuun ottamatta (6,3 %) ovat muu sairaus, jota ei ole listalla (5,8 %), luusto- ja nivelsairaus (4,2 %), maksan- ja ruoansulatuskanavan sairaus (4,1 %) sekä lopetus ilman sairauden diagnosointia (3,9 %). Kuolinsyytä ei tietokantaan ole ilmoitettu 102 sileäkarvaisen noutajan osalta (14,9 %). (tilanne 7.1.2020)

Kuolinsyy	Yhteensä	Keskim. elinikä
Hengitystiesairaus	5	9,3
Hermostollinen sairaus	8	8,5
Iho- ja korvasairaudet	3	6,1
Immunologinen sairaus	10	6,7
Kasvainsairaudet, syöpä	297	8,5
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	17	9,3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	27	10,4
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6	5,3
Luusto- ja nivelsairaus	29	7,7
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	28	7,5
Muu sairaus, jota ei ole listalla	40	6,7
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	2	0,8
Selkäsairaus	17	7,5
Sisäeritysrauhasten sairaus	1	6,2
Sydänsairaus	20	6,6
Tapaturma tai liikennevahinko	19	3,5
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	43	11,5
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	12	7

Taulukko 13. Sileäkarvaisten noutajien yleisimmät kuolinsyyt vuosina 2003-2019 ja kuolinsyyntä vaikutus keskimääräiseen elinikään.

4.3.4 Lisääntyminen

Sileäkarvainen noutaja on pääsääntöisesti hyvä lisääntymään. Pentuekoot ovat suuria, astutus tapahtuu luonnollisesti ja nartut synnyttävät sekä hoitavat pentunsa pääsääntöisesti ongelmitta. Rodun keskimääräiset pentuekoot vaihtelevat vuosittain 6,5-8,3 pennun välillä. Tilanne on pysynyt samana parinkymmenen vuoden ajan. Viimeisen viiden vuoden aikana vaihtelu on ollut 7,7-8,0 pentua.

Rotuyhdistyksen jalostustoimikunta toteutti kasvattajille ja urosten omistajille suunnatun lisääntymiskyselyn vuonna 2013, jonka tulosten mukaan sileäkarvaisten noutajien lisääntyminen tapahtuu pääsääntöisesti luonnollisesti, vaikka toisinaan esiintyy joitakin ongelmia. Nettikyselyyn vastasi 40 henkilöä, joista 30 oli rodun kasvattajia ja 10 uroksen omistajia. Vastaajat vastasivat kyselyyn yleisen kokemuksensa mukaan, jolloin yhdessä vastauksessa oli kokemuksia useiden eri koirien lisääntymiskäyttäytymisestä. Suurin osa kyselyyn vastanneista kasvattajista oli kasvattanut alle viisi pentuetta.

Yleensä urokset astuvat nartut innokkaasti ja onnistuvat hyvin. Lisääntymiskyselyn vastauksista ilmenee, että on tilanteita, jolloin uros ei halua astua ja joitakin tapauksia joissa narttu ei anna astua. Useimmiten kyseessä arveltiin olleen väärä ajankohta. Vastaajista 15 oli ollut tilanteessa, jossa uros ei halua astua ja seitsemän oli ollut tilanteessa, jossa narttu ei anna astua. Kyselyn perusteella keinosiemennystä on käytetty muutamissa yksittäisissä tapauksissa, kun uros ei ole halunnut tai voinut itse astua narttua. Yleisin syy sileäkarvaisten noutajien keinosiemennykseen on pitkässä välimatkassa, jolloin on käytetty siirto- tai pakastespermaa. Silloinkin useimmiten narttu ja uros ovat saaneet jälkeläisiä luonnonmenetelmällä toisessa yhteydessä. Sileäkarvaisten noutajien hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi keinosiemennykseen ei tule turvautua muulloin kuin siirto- tai pakastesperman käytön yhteydessä. Sukupuolivietiltään heikot ja pelokkaat tai aggressiiviset urokset ja nartut tulisi karsia jalostuksesta.

Suurin osa kasvattajista tekee rotujärjestölle jalostustiedustelun, joiden perusteella pystytään seuraamaan toteutuneita yhdistelmiä. Pieni osa nartuista jää tyhjäksi syystä tai toisesta vuosittain. Lisääntymiskyselyn vastausten perusteella suurin osa näistä uroksista ja nartuista kuitenkin ovat aiemmin tai myöhemmin lisääntynyt onnistuneesti. Lisääntymiseen kyvyttömiä koiria on sileäkarvaisissa noutajissa tämän perusteella erittäin vähän ja tiinehtymisvaikeudet ovat hetkittäisiä eri koirien kohdalla.

Sileäkarvainen noutaja on hyvä synnyttäjä. Suurin osa nartuista synnyttää luonnollisesti ja ilman vaikeuksia. Keisarinleikkaukset ovat harvinaisia. Lisääntymiskyselyssä tuli esiin kuusi pentuetta, joissa päädyttiin lopulta keisarinleikkaukseen. Mikäli narttu joudutaan keisarinleikkaamaan, tulee sen jalostuskäyttöä jatkossa harkita tarkkaan ottaen huomioon keisarinleikkaukseen johtaneet syyt. Satunnaisesti esiintyy polttoheikkoutta, kyselyssä tuli esiin viisi narttua joilla oli ollut polttoheikkoutta. Nartut hoitavat pentuja hyvin. Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat ovat nartuilla harvinaisia.

Synnytyksen yhteydessä menehtyy toisinaan yksittäisiä pentuja. Epämuodostuneita pentuja on syntynyt joskus yksittäistapauksina. Yleisimpiä pikkupentutajan vaikeuksia sileäkarvaisilla noutajilla ovat nisä- ja kohtutulehdukset, joita esiin tuli kyselyssä muutamia kappaleita.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Sileäkarvaisten noutajien suhteellisen suuri koko ja mahdollinen nopea kasvu altistaa koiria erilaisille luuston ja nivelten kasvuhäiriöille. Sileäkarvaisia noutajia altistaa silmätulehduksille silmän laaja taskumainen sisänurkka. Rodulla esiintyy myös löysiä ulospäin kääntyviä silmäluomia, joihin on kiinnitettävä jalostuksessa huomiota. Sileäkarvaisella noutajalla tulee olla tiiviit silmäluomet. Sileäkarvaisilla noutajilla ei ole lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Sileäkarvaisten noutajien suurin yksittäinen terveysongelma on erilaiset syöpäsairaudet. Syöpä on myös määrällisesti suurin kuolinsyy ja laskee eniten rodun keskimääräistä elinikää. Muita vakavia sairauksia esiintyy harvemmin.

Ongelmien mahdollisia syitä

Sileäkarvaisilla noutajilla on mahdollisesti geneettinen alttius sairastua syöpään tai se voi olla merkki yleisestä immuunijärjestelmän heikkenemisestä.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Rotumääritelmässä sanotaan, että sileäkarvainen noutaja on keskikokoinen, iloinen, eloisa koira. Sileäkarvaisen noutajan tulee säilyä jalona, voimakkaana ja työskentelykykyisenä koirana. Liiallinen raskaus ja suuri koko ovat tämän hetken ongelmia. Liian pieniä sileäkarvaisia noutajia ei sen sijaan juurikaan ole. Kuitenkin on huomattava, että jonkin verran esiintyy liian hentoluustoisia koiria sekä myös matalaraajaisia ja pitkiä koiria. Erityisesti rodunomaiseen tyyppiin tulee kiinnittää huomiota, jotta oikea rotutyyppi ei katoa.

Rotumääritelmässä lause "voimakas olematta kömpelö, jalo olematta hontelo" kuvaa erinomaisesti sitä vahvuusastetta, mihin rodussa pyritään ja tulisi pyrkiä. Oikea pään muoto ja ilme ovat rodun tunnusmerkkejä, ja sen vuoksi niihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sileäkarvaisen noutajan päästä on rotumääritelmässä sanottu seuraavaa:

Pää: pitkä ja kuiva. Kallo: Litteä, ei kovin leveä. Otsapenger: Vähäinen, ei lainkaan korostunut. Kuononselkä ei saa olla laskeva eikä kohoava. Leuat pitkät ja voimakkaat siten, että koira kykenee kantamaan jäniksen tai suurenkin riistalinnun.

Aiemmin rotumääritelmässä mainittiin lisäksi, että kallon ja kuonon ylälinjat ovat yhdensuuntaiset ja tähän edelleen pyritäänkin. Talla hetkellä erityisesti hyviä urosten päitä näkee erittäin harvoin. On paljon kokonaisuutena lyhyitä päitä, leveitä ja pyöreitä kallo-osia sekä lyhyitä kuono-osia. Kallon ja kuonon ylälinjat eivät ole yhdensuuntaisia ja on liian voimakkaita otsapenkereitä sekä ”nahkaisia” päitä. Usein näillä pyöreäkalloisilla koirilla on myös pyöreät ja vaaleat silmät. Toisaalta viime vuosina on esiintynyt myös nk. extreme-päitä eli erittäin kapeita ja pitkiä päitä, joiden linjoitukset eivät ole oikeat ja joiden otsapenkereet ovat täysin olemattomat (vrt. borzoin pää). Myös silmät ovat usein vinot.

Sileäkarvaisen noutajan ilmeen tulisi olla ystävällinen ja älykäs. Pyöreät, vaaleat, syvällä sijaitsevat tai vinot silmät pilaavat ilmeen. Sileäkarvaisella noutajalla tulisi olla rotumääritelmän mukaan pienet, ylöskiinnittyneet, tiukasti päämyötäiset korvat. Talla hetkellä kuitenkin korvat ovat lähes poikkeuksetta isoja, mutta kylläkin oikein kiinnittyneitä. Nämä yleisimmät pään virheet eivät ole ongelmana vain täällä Suomessa, vaan tilanne on sama myös muissa Pohjoismaissa ja rodun alkuperämaassa Isossa-Britanniassa.

Purennoissa on hieman huomautettavaa. Kapeat alaleuat ja sen johdosta kulmahampaiden virheasennot ovat yleistyneet niin Suomessa kuin muuallakin. Jonkin verran esiintyy tasapurentoja ja lieviä alapurentoja. Hammaspuutoksia on vähän, mutta sen sijaan ylimääräisiä hampaita saattaa olla. Nämä hammaspuutokset ja ylimääräiset hampaat eivät kuitenkaan ole vakavia virheitä rodussa, mutta kapeisiin alaleukoihin ja kulmahampaiden virheasentoihin tulee suhtautua vakavasti.

Sileäkarvaisen noutajan kaula on keskipitkä ja kuiva. Yleensä kaulat ovatkin oikeanpituisia, mutta löysänahkaisuus on lisääntynyt. Yleensä suuret korvat, löysä kaulanahka ja avoimet silmäluomet kulkevat käsi kädessä rodussa.

Sileäkarvaisella noutajalla tulisi olla hyväluustoiset raajat. Takaraajojen tulisi olla kohtuullisesti kulmautuneet ja kintereen tulisi olla matala. Myös etuosan tulisi olla hyvin kulmautunut. Tasapainoisesti ja hyvin kulmautunut koira pystyy liikkumaan rotumääritelmän vaatimalla tavalla. Yksi yleisimmistä virheistä rodussa on suora olkavarsi. Rodussa on alkanut huolestuttavan paljon esiintyä löysiä kyynärpäitä. Myös etuasentoisia lapoja on yhä enemmän ja sileäkarvaisten noutajien ylälinjat ovat joillakin koirilla laskevia.

Takaosan virheistä yleisimpiä ovat niukat takakulmaukset, raajojen ulkokierteisyys sekä korkea kinner. Lantion asentovirheet ovat yleistyneet. Sileäkarvaisilla noutajilla on pitkiä ja luisuja sekä lyhyitä ja jyrkkiä lantioita. Myös lihaskunto on toisinaan puutteellinen.

Sileäkarvaisen noutajan häntä on melko usein kiinnittynyt liian alhaalle. Lantiot ovat luisuja, ja talloin häntäkin on alaskiinnittynyt. Pystyssä kannettuja tai jopa selän ylle kaartuvia häntiä ei juuri näyttelykehissä näe.

Yleisesti ottaen sileäkarvaisilla noutajilla on hyvät, syvät rintakehät. Sen sijaan eturinta saattaa olla hyvin kapea. Nykypäivänä on yleistynyt montaa muutakin rotua vaivaava ongelma eli lyhentyneet rintakehät. Lanteen tulisi olla lyhyt ja leveä, ja näin usein onkin. Pitkiä lanneosia on jonkin verran, mutta vain harvoin lanneosa on heikko. Nykyään sileäkarvaisia noutajia esitetään myös aivan liian lihavana ja löysinä näyttelykehissä.

Käpälät ovat usein hajavarpaisia ja matalia. Erinomaisia käpäliä näkee harvoin, mutta tilanne on viime vuosina jonkin verran parantunut. Sileäkarvaisen noutajan pitäisi liikkua vapaasti ja sujuvasti, edestä ja takaa katsoen suorasti. Rakenteellisista virheistä johtuen erinomaisesti liikkuvaa sileäkarvaista noutajaa ei juurikaan näe. Tämä on tilanne myös muissa rotua harrastavissa maissa. Yleisimpiä virheitä ovat mm. ahtaat tai pihtikintereiset takaliikkeet, lyhyet ja jäykät liikkeet sekä kaikki mahdolliset etuosan virheelliset liikuntamuodot.

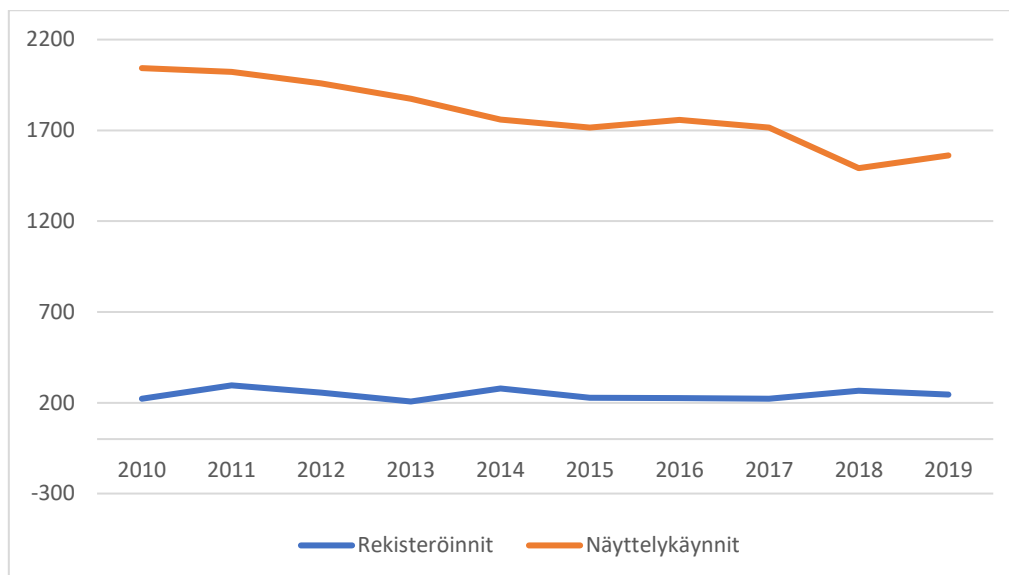
Yleensä sileäkarvaisten noutajien karvapeitteet ovat hyvät. Joskus toki hapsutus on hieman puutteellista, ja myös laineikkaita turkkeja esiintyy jonkin verran. Sileäkarvaisen noutajan rotumääritelmän hyväksymät varit ovat musta ja maksanruskea. Myös keltaisia rodun edustajia syntyy satunnaisesti, mutta nykyään yhä harvemmin geenitestin ansiosta.

Täydellinen rotumääritelmä on esitetty liitteessä 1.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

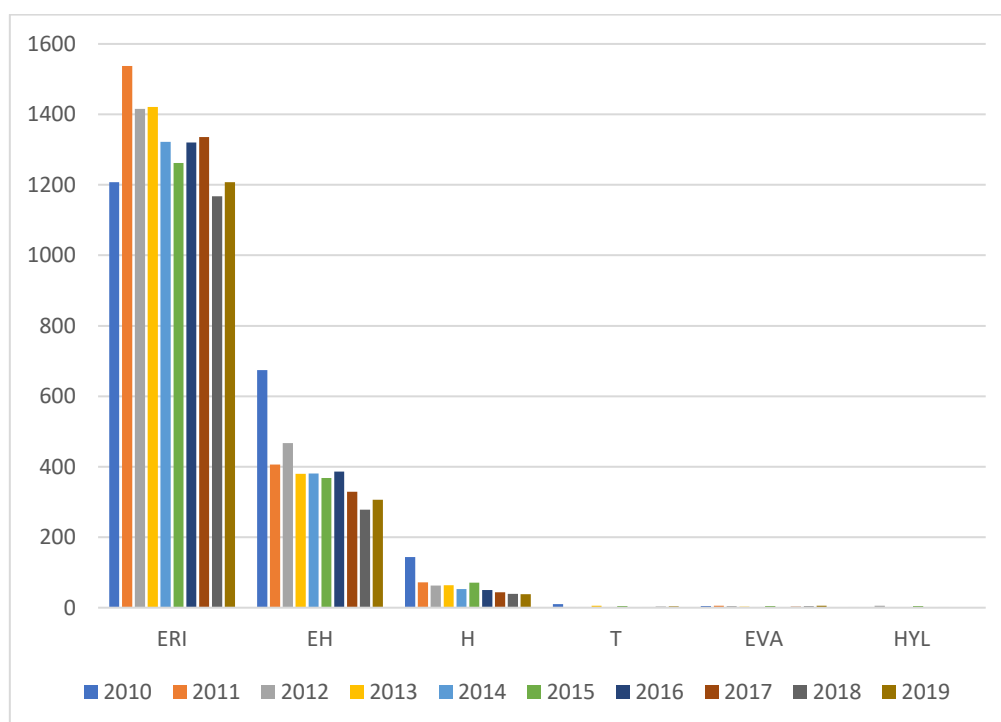
Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelykäyntien vuosittaiset määrät ovat olleet viime vuosien aikana hivenen laskussa. Kuvaajassa 16 esitetään rodun näyttelykäynnit suhteessa saman vuoden rekisteröintimääriin. Vuosittain syntyvistä sileäkarvaisista noutajista hieman alle puolet käyvät näyttelyissä vähintään kerran.

Kuvaaja 16. Näyttelykäynnit suhteessa rekisteröinteihin vuosina 2010-2019

Palkintosijat ovat myös jakautuneet laskentakauden aikana hyvin samankaltaisesti. 2000-luvun alussa erinomainen palkintosijan (ennen SA) saaneiden määrä kasvoi lievästi. Mahdollisesti tähän nousuun on kuitenkin vaikuttanut näyttelysääntöuudistus. Huippu on tällä hetkellä kapea, mutta keskitasoisia ja vähintään ERIn saaneita koiria suhteessa rekisteröintimääriin on paljon. Kuvaajassa 17 esitellään rodun laatuarvosteluiden jakaantuminen. Huonosti rakentuneita yksilöitä näkyy sen sijaan harvakseltaan.

Kuvaaja 17. Rodun laatuarvostelujen jakaantuminen vuosina 2014-2019

Rodun koirien jalostustarkastukset

Rotujärjestö on järjestänyt jalostustarkastukset vuosina 2018 sekä 2019. Vuonna 2020 ei jalostustarkastusta voitu järjestää COVID19-viruksen aiheuttamien kokoontumisrajoitusten vuoksi. Jatkossa on tarkoitus järjestää näitä jalostustarkastuksia vuosittain. Rotujärjestö käyttää Kennelliiton ulkomuodon jalostustarkastuslomaketta.

Koirien säkäkorkeuden mittaaminen

Yhteispohjoismaisessa sileäkarvaisten noutajien jalostusneuvojen tapaamisessa vuonna 2002 todettiin, että sileäkarvaisten noutajien koko näyttäisi olevan kasvamaan päin. Siksi päätettiin, että jalostustoimikunnat lähettävät kirjeen ulkomuototuomareille ja pyytävät heitä mittaamaan sileäkarvaiset noutajat näyttelyissä. Vuonna 2003 mitattiin Suomessa tämän perusteella 108 urosta ja 100 narttua. Näistä koirista monella on useampi kuin yksi mittaustulos. Lisäksi vuoden 2004 erikoisnäyttelyssä mitattiin osallistuneita koiria erikoisjärjestelyin varsinaisen arvostelun ulkopuolella. Siellä mittaustulos saatiin 55 uroksesta ja 57 nartusta. Naiden mittausten perusteella urosten keskipitkin Suomessa on 62,3 cm ja narttujen keskipitkin 58,5 cm. Vaihteluväli oli uroksilla kymmenen senttiä: pienin mitatuista uroksista oli säkäkorkeudeltaan 58 cm ja suurin 68 cm. Nartuilla vaihteluväli oli suurempi, 12 cm. Pienin mitatuista nartuista oli korkeudeltaan 50 cm ja suurin 62 cm. Rotumääritelmän mukainen ihannekorkeus on uroksilla 58–61,5 cm ja nartuilla 56,5–59 cm.

Viime vuosina sileäkarvaisia noutajia on valitettavasti mitattu todella vähän, ja jos mitataankin, säkäkorkeutta ei kirjata arvostelulomakkeeseen. Rotujärjestö kuitenkin suosittelee mittaamista, jotta ihannekokoiset koirat voivat kilpailla tasavertaisesti isojen rinnalla.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Sileäkarvaisten noutajien jalostuksessa on pyritty säilyttämään nk. dual purpose -koira. Saman yksilön pitäisi olla ulkomuodoltaan rotumääritelmän mukainen ja sen tulisi toimia myös alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan eli noutaa haavoittunut ja kuollut riista talteen.

Rotumääritelmän mukaisessa sileäkarvaisessa noutajassa ei ole mitään sellaisia liioiteltuja piirteitä, että se ei olisi kykenevä siihen työhön, mihin se on aikanaan jalostettu. Rotumääritelmän lause "voimakas olematta kömpelö, jalo olematta hontelo" kuvaa osuvasti sileäkarvaisen noutajan olemusta.

Sileäkarvaisella noutajalla tulee olla pitkät ja voimakkaat leuat, jotta se pystyy kantamaan suurenkin riistalinnun tai jäniksen. Kaula pitäisi olla pitkä, kuiva ja sen pitäisi liittyä viistosti ja symmetrisesti ja sulavasti lapoihin ja selkään, jotta koiran olisi vaivatonta työskennellä. Myös rintakehän tulisi olla tilava, jotta keuhkoille ja sydämelle on riittävästi tilaa. Käyttökoiralle on tärkeää, että kätkeä ovat kestävä ja sen vuoksi sileäkarvaiselle noutajallekin vaaditaan pyöreitä, voimakkaita ja tiiviitä kätkeä sekä paksuja, vahvoja päkiöitä. Sileäkarvainen noutaja on keskipitkinen koira, jossa kaikki on kohtuullista. Rotumääritelmä ottaa kantaa myös sileäkarvaisen noutajan käyttäytymiseen ja luonteeseen. Selvitäkseen siitä työstä mihin se on tarkoitettu sen pitäisi olla itsevarma ja ystävällinen.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodun ulkomuodollista tasoa pyritään parantamaan. Erityisesti oikeaan ja alkuperäiseen rodunomaiseen tyyppiin tulee kiinnittää huomiota. Oikean koon ja vahvuusasteen ylläpitäminen rodussa on erittäin tärkeää. Sileäkarvaisissa noutajissa on edelleen liian suuria koiria ja ne ovat myös tulleet raskaammiksi. Kun yritämme saada koiria pienemmiksi säkäkorkeudeltaan, olisi rodunomaisista mittasuhteista kuitenkin pidettävä huolta. On myös huomioitava, ettei rotumääritelmän mukaan ihannekokoisia koiria aleta pitää matalaraajaisina. Liikuntavirheitä rodussa on paljon, joten jalostuksessa tulee huomioida rotumääritelmän mukaiset etu- ja takaosan kulmaukset ja oikea lantion asento. Oikealinjaiset, jalot päät ovat vähentyneet, joten kasvattajien tulisi kiinnittää päänsä muotoon ja ilmeeseen erityistä huomiota jalostusvalintoja tehdessään. Äärimmäisiin silmäluomiongelmiin pitäisi kiinnittää huomiota. Myös alaleukojen riittävä vahvuus tulee muistaa ajatellen käyttötarkoitusta ja kulmahampaiden sijoittumista.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi on voimassa 2016-2020.

Sitä edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi oli 2011-2015.

Rodun ensimmäinen tavoiteohjelma oli voimassa 2006-2010.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukosta 14 nähdään vuosien 2010–2019 aikana eniten jalostukseen käytettyjen urosten tasosta niiden jälkeläisten perusteella. Taulukossa näkyy uroksen tuottamien pentujen kokonaismäärä, pentujen lonkka-kuvausprosentti, sairaksi todettujen prosenttiosuus kuvatuista sekä samat tiedot kyynärnivelkuvausten, polvitutkimusten ja silmätutkittujen osalta. Lisäksi taulukosta näkyy taipumuskokeeseen osallistuneiden jälkeläisten määrät ja sen läpäisseiden pentujen määrät. Taulukossa on uroksen nimen perässä esillä myös koiran paras näyttelytulos ja ylin käyttötulos noutajien taipumuskokeesta tai noutajien metsästyskokeesta. Taulukossa 14 on kuvattu samaa asiaa käytetyimpien narttujen osalta.

		Lonkat					Kyynärnivelet		Polvet		Silmät		NOU yritys- ten lkm	NOU1
#	Uros	Synt.	Pennut	Tutk. %	Sairas %	Oma lonkka- indeksi	Tutk. %	Sairas %	Tutk. %	Sairas %	Tutk. %	Sairas %		
1	FOWL REED'S BLACKPOOL (MVA/VOI1)	2009	43	84 %	3 %	107	84 %	3 %	63 %	0 %	49 %	24 %	26	20
2	GUNPOINT'S POCKET ROCKET (EH/NOU1)	2009	31	35 %	18 %	85	19 %	0 %	16 %	0 %	19 %	17 %	2	1
3	ALMANZA BARBOUR GOODIEBAG (MVA/ALO2)	2010	28	61 %	18 %	87	61 %	6 %	50 %	0 %	36 %	20 %	10	7
4	PEARLY COAT BLACK MARKET (SA/AVO1)	2009	27	81 %	27 %	82	74 %	0 %	56 %	0 %	56 %	33 %	8	7
5	DANTARAN DAILY BONUS (MVA/ALO3)	2013	24	67 %	25 %	101	67 %	0 %	54 %	0 %	29 %	57 %	7	6
6	CASTLEROCK SIMPLY MAGIC (MVA/-)	2010	24	65 %	6 %	94	62 %	0 %	38 %	0 %	65 %	59 %	6	5
7	BLACKPICKS BLACK POPEDA (EH/AVO1)	2011	24	88 %	5 %	105	88 %	0 %	58 %	0 %	71 %	18 %	9	6
8	SWALLOWSFLIGHT ULTIMATE-SPIRIT (SA/NOU1)	2010	24	88 %	5 %	101	88 %	0 %	83 %	0 %	75 %	50 %	14	10
9	BATZI'S KNOCK OUT (EH/VOI1)	2005	23	81 %	8 %	92	81 %	12 %	55 %	0 %	58 %	44 %	17	16
10	FLAT POWER CRIMINAL INTENT (MVA/AVO3)	2006	23	85 %	5 %	110	85 %	0 %	65 %	0 %	69 %	28 %	17	12
11	FLATTS NIKKIS FERRARI (3*SERT/NOU0)	2007	22	32 %	0 %	103	23 %	0 %	18 %	0 %	32 %	57 %	3	1
12	TAKA-TAPIOLAN FIUN TAAVI (EH/KVA)	2009	22	59 %	23 %	90	59 %	15 %	32 %	0 %	18 %	75 %	6	4
13	DAKOTASPIRIT JUST LIKE JESSE JAMES (MVA/NOU1)	2013	22	63 %	6 %	90	59 %	0 %	44 %	0 %	56 %	20 %	5	2
14	STARWORKERS KEEP THE SPIRIT ALIVE (MVA/ALO3)	2006	21	73 %	5 %	102	57 %	0 %	50 %	0 %	63 %	5 %	0	0
15	FLATKISS GAMBLER MAN (MVA/NOU1)	2013	21	33 %	14 %	91	33 %	0 %	24 %	0 %	14 %	0 %	0	0
16	PEPPERMINT DEEDEE DEPUSSY (EH/NOU1)	2005	21	33 %	0 %	108	29 %	33 %	24 %	0 %	10 %	0 %	4	4
17	QUILLS POCHARD (MVA/NOU1)	2009	21	71 %	7 %	111	67 %	0 %	57 %	0 %	62 %	38 %	2	2
18	DUCKSTREAM ALVA'S BLACK VELVET (EH/AVO1)	2008	20	90 %	6 %	109	85 %	0 %	60 %	0 %	60 %	17 %	10	8
19	FLAT POWER FLY CASTER (MVA/AVO1)	2008	20	65 %	8 %	110	65 %	0 %	35 %	0 %	50 %	0 %	5	2
20	MAJAKKASAAREN MOTHER'S FINEST (MVA/NOU1)	2011	20	65 %	0 %	108	65 %	0 %	40 %	0 %	55 %	36 %	3	3

Taulukko 14. Käytetyimpien urosten taso jälkeläisten tulosten perusteella

#	Narttu	Synt.	Lonkat			Kyynärnivelet			Polvet		Silmät		NOU yrittys- ten lkm	NOU1
			Pennut	Tutk. %	Sairas %	Oma lonkka- indeksi	Tutk. %	Sairas %	Tutk. %	Sairas %	Tutk. %	Sairas %		
1	CONOVER'S XAMPLE OF PLEASURE (MVA/NOU1)	2010	30	83 %	0 %	98	83 %	0 %	63 %	0 %	53 %	50 %	8	6
2	MAJAKKASAAREN PETTY (MVA/ALO2)	2012	28	57 %	0 %	107	57 %	0 %	54 %	0 %	43 %	42 %	3	2
3	SNIFFENS LUMITÄHTI (MVA/ALO1)	2009	28	79 %	0 %	116	71 %	0 %	39 %	0 %	57 %	50 %	12	9
4	TAKA-TAPIOLAN KATA (EH/KVA)	2008	27	85 %	9 %	102	85 %	0 %	56 %	7 %	48 %	23 %	14	12
5	MORRINI TARKA TRAIL (MVA/NOU1)	2013	27	56 %	0 %	111	52 %	0 %	26 %	0 %	52 %	36 %	4	3
6	SNIFFENS SYYSTUULI (MVA/AVO2)	2010	24	50 %	33 %	94	50 %	0 %	33 %	0 %	21 %	20 %	7	3
7	FINNFLATS INARI (MVA/NOU1)	2015	23	30 %	14 %	94	26 %	0 %	22 %	0 %	22 %	40 %	4	3
8	FLATHAM'S HE DÅ ÖVER JENA (MVA/NOU1)	2013	23	70 %	0 %	97	70 %	0 %	48 %	9 %	52 %	25 %	5	3
9	FINNFLATS BIANCA (MVA/NOU1)	2007	23	70 %	12 %	97	70 %	0 %	48 %	0 %	61 %	36 %	2	1
10	HARVAHAMPAAN INGEN- INGET-INGA (MVA/NOU1)	2010	23	48 %	36 %	81	48 %	0 %	43 %	0 %	35 %	12 %	7	6
11	DAKOTASPIRIT LOVE HANGOVER AT MEI DAN (ERI SA/-)	2012	22	59 %	23 %	77	55 %	8 %	41 %	0 %	64 %	36 %	3	1
12	BEAUTY NIGHTS BLUE JEAN (ERI SA/-)	2007	22	32 %	0 %	99	23 %	0 %	18 %	0 %	32 %	57 %	3	1
13	ALMANZA BETWEEN YOU AND ME (MVA/NOU1)	2013	22	41 %	44 %	75	41 %	0 %	50 %	0 %	27 %	50 %	8	7
14	HARVAHAMPAAN DO- DID-DONE (MVA/ALO1)	2006	21	86 %	8 %	96	83 %	0 %	79 %	0 %	69 %	5 %	7	2
15	FLATOUT FABULOUS (MVA/NOU1)	2010	21	76 %	6 %	111	76 %	0 %	19 %	0 %	19 %	50 %	5	4
16	TOFFEDREAMS RAINMAKER (MVA/NOU1)	2010	21	67 %	7 %	96	67 %	0 %	29 %	0 %	57 %	0 %	5	3
17	PEPPERMENT TEMPERS TIFANI (EH/-)	2006	21	33 %	0 %	107	29 %	33 %	24 %	0 %	10 %	0 %	4	4
18	TAKA-TAPIOLAN FANI (ERI SA/VOI1)	2004	20	59 %	0 %	111	48 %	0 %	26 %	14 %	33 %	11 %	7	1
19	SNIFFENS LUMIENKELI (MVA/NOU1)	2009	20	85 %	0 %	117	80 %	0 %	70 %	0 %	50 %	10 %	5	4
20	FLATKISS DIVINE VENUS (MVA/ALO1)	2007	20	80 %	12 %	101	75 %	0 %	70 %	7 %	70 %	64 %	9	7

Taulukko 15. Käytetyimpien narttujen taso jälkeläisten tulosten perusteella

Käytetyimpien koirien jälkeläismäärät ylittävät uroksilla suosituksen yksilön suositellun elinikäisen jälkeläismäärän 2-3% rajan. Nartuissa 6 käytetyintä narttua ylittävät 3 % rajan.

Uroksista 15% (3 urosta) on periyttänyt vähintään 20% lonkkaniveldysplasiasairaita pentuja. Kynär- ja polvinivelten tutkiminen on vähäisempää ja sairaiden jälkeläisten määrä myös vähäisempi. Urosten jalostusindeksiä tarkastellessa rodun keskiarvoa (luku 100) parempia on 60% (12 urosta). Indeksiluvun kannalta mitä enemmän luku yrittää rodun keskiarvon (100), sitä parempi yksilö on jalostuksen kannalta.

Kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana käytetyimmistä 20 uroksesta viimeisimmäksi voimassa olleen jalostustyöohjeen vaatimukset rakenteelle (vähintään EH) ja käyttöominaisuuksille (vähintään NOU1) täyttää 18 urosta. Loput 2 urosta täyttävät näyttelytulosvaatimuksen, mutta kummaltakin puuttuu käyttötulos. Uroksista 14 ylittää selkeästi ulkomuodollisen vaatimuksen ja niistä on muotovalioita 11 kpl ja lopuilla kolmella on näyttelyistä SA tai SERT. Kahdella koiralla, joilla on näyttelyistä EH, on palkinto myös NOME-kokeiden voittajaluokasta; toinen on KVA. Käyttöominaisuuksien osalta 7 uroksella täyttyy vähimmäisvaatimus (NOU1). Tämän lisäksi kolmella on tulos noutajien metsästyskokeen alokasluokasta, viidellä avoimesta luokasta ja kolmella voittajaluokasta (yksi KVA).

Käytetyimmistä nartuista kahdella on EH näyttelyistä ja muilla ERI tai korkeampi palkinto. Muotovalioita on 15. Toinen koira, jolla on EH, on käyttövalio, toiselta käyttötulos puuttuu. Nartuista 17 täyttää työohjeen käyttötulosvaatimuksen ja niillä on vähintään NOU1-tulos. Näistä yksi on käyttövalioita, yhdellä tulos voittajaluokasta, yhdellä tulos avoimesta luokasta ja neljällä alokasluokasta. Nartuista, joilta puuttuu käyttökoetus, kahdella on näyttelystä ERI SA ja yhdellä EH.

Nartuista 45% on lonkkien indeksiluvulta parempia tai yhtä hyviä kuin rodun keskiarvo. 20 % nartuista on jättänyt lonkkaniveldysplasian suhteen vähintään 20 % sairaita pentuja. Kynär- ja polvinivelten tutkimusten osalta tulos on vastaavanlainen kuin uroksilla.

Sekä uroksissa että nartuissa joidenkin koirien osalta silmäsaairaiden jälkeläisten prosentuaalinen osuus nousee korkeaksi. Silmäkarvaisilla noutajilla tämä yleensä johtuu silmäsaairauksista, jotka eivät sokeuta koiraa tai ole este sen jalostuskäytölle. Rodussa esiintyviä silmäsaairauksia on käsitelty kappaleessa 4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.

Urosten jälkeläisiä tarkasteltaessa eniten taipumuskokeisiin menee ja hyväksytyn tuloksen metsästyskokeissa saa palkittujen koirien jälkeläiset, tosin poikkeuksiakin on molempiin suuntiin. Käytetyimpien narttujen osalta sekä osallistumis- että läpäisyprosentit ovat pienempiä kuin uroksilla huolimatta nartun omasta koetulosesta, tosin myös tässä esiintyy poikkeuksia. Käytetyimmissä sekä uroksissa että nartuissa viiden koiran jälkeläisten taipumuskokeen läpäisyprosentti jää alle 10:n.

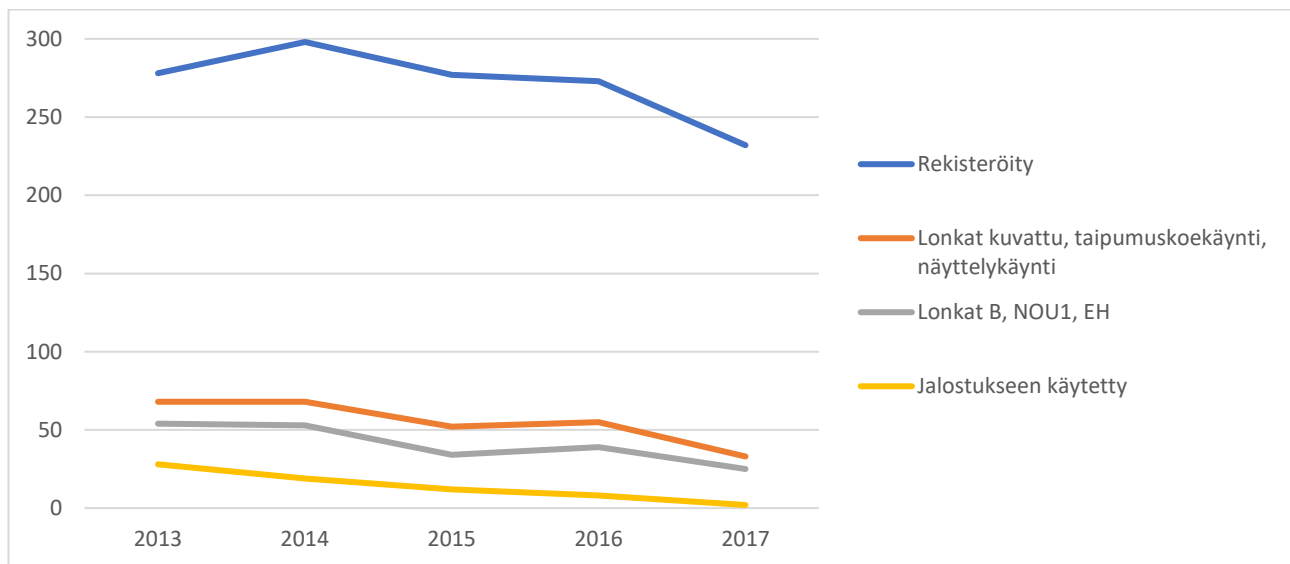
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toteutuminen
Ylläpitää sileäkarvaisten noutajien hyvää tilannetta lonkka- ja kyynäpäädysplasian osalta. Tutkimustulokset ja -määrät pyritään pitämään samalla tasolla.	Toteutunut hyvin. Tutkimusprosentti on n 70%.
Selvittää sileäkarvaisten noutajien todellinen tilanne patellaluksaation osalta ja saada tietoa nuorena diagnosoiduista koirista. Tutkimustulokset ja -määrät pyritään pitämään samalla tasolla.	Toteutunut kohtuullisen hyvin. Noin puolet tutkitaan.
Kartoittaa sileäkarvaisten noutajien spondyloosisairastuvuutta. Lisäksi pyritään estämään sairauden yleistymisen koirakannassa.	Ei ole toteutunut.
Säilyttää sileäkarvaisten noutajien hyvä silmäterveys ja silmätutkimusmäärät. Tavoitteena on myös selvittää sileäkarvaisten noutajien glaukoomasairastuvuutta ja saada enemmän tutkimustuloksia gonioskopia-tutkimuksista	Toteutunut kohtuullisen hyvin. Gonioskopiatutkimuksia tehdään melko vähän.
Nostaa sileäkarvaisten noutajien elinikää sekä vähentää syöpäsairastuvuutta.	Ei ole toteutunut. Vaikea vaikuttaa käytettävissä olevin keinoin.
Säilyttää rodun hyvät lisääntymisominaisuudet. Tavoitteena on koiria, jolla on normaali lisääntymisvietti ja joka synnyttää ja hoitaa pennut normaalisti.	Toteutunut.
Olemassa olevan jalostuspohjan laaja hyödyntäminen	Ei ole toteutunut.
Välttää samojen sukujen yhdistämistä	Ei ole täysin toteutunut.
Suomalaisten koirien laajempi käyttö jalostukseen	Ei ole toteutunut.
Uusien ja harvinaisempien sukujen käyttö jalostukseen	Ei ole toteutunut.
Eri urosten käyttö tulee pitää jatkossakin tasaisena	Toteutunut.
Koko populaation käsittävä, väistämättä tapahtuva sukusiitoksen kasvu pyritään pitämään mahdollisimman pienenä: kasvunopeus ei saisi olla enemmän kuin 0,25 % vuodessa. Uroksen jälkeläisten määrä ei saisi ylittää 5 %:a rekisteröidyistä pennuista yhdessä sukupolvessa.	Toteutunut.
Ylläpitää sileäkarvaisten noutajien avointa ja ystävällistä luonnetta.	Toteutunut.
Saada mitattua tietoa sileäkarvaisten noutajien luonteesta ja käyttäytymisestä, sekä lisätä sileäkarvaisten noutajien luonnetesti- ja MH-koekäyntejä.	Ei ole toteutunut. Luonnetestiin ja MH-kuvauksiin osallistuu vain pieni osa vuosittain.
Säilyttää sileäkarvaisten noutajien käyttöominaisuudet hyvänä metsästyskoirana.	Ei ole toteutunut/vaikea todentaa.
Lisätä taipumuskokeisiin osallistuvien koirien määrää ja kasvattaa taipumuskokeiden läpäisymäärää.	Toteutunut osittain. Osallistuneiden koirien lukumäärä on noussut, mutta läpäisyprosentti on laskenut.
Lisätä metsästyskokeisiin osallistuvien koirien määrää ja kasvattaa hyväksytyjen tuloksien osuutta.	Ei ole toteutunut. Osallistumisprosentti on vakiintunut n. 15% tasolle.
Lisätä A-koekäyntejä sekä WT-käyntejä.	Ei ole toteutunut.
Rodun ulkomuodon ja tunnistettavuuden säilyttäminen ja ulkomuodollisen tason parantaminen.	Ei ole toteutunut.
Oikean koon ja vahvuuden saaminen koiriin.	Ei ole toteutunut.
Vähentää liikuntavirheitä. Huomioidaan rotu-määritelmän mukaiset etu- ja takaosan kulmaukset ja oikea lantion asento.	Ei ole toteutunut.
Lisätä oikealinjaisia jaloja päitä. Vähentää silmäluomi-ongelmia, sekä lisätä riittävää vahvuutta alaleukoihin ajatellen käyttötarkoitusta ja kulmahampaiden sijoittumista.	Ei ole toteutunut.

Taulukko 16. Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Kuvaajassa 18 on vuosina 2013-2017 syntyneiden sileäkarvaisten noutajien kokonaismäärä, niiden koirien määrä, joilla on taipumuskoekäynti, näyttelykäynti sekä lonkat ja silmät tutkittu, niiden koirien määrä, joilla on vähintään B-lonkat, jalostukseen kelpaava silmälausunto, NOU1-tulos ja EH näyttelyistä. Lisäksi kuvaajassa on esitetty näistä jalostukseen käytetyt yksilöt. Lisäksi kuvaajassa on edellä mainittujen tietojen perusteella laskettu arvio siitä, paljonko syntyneistä koirista on jalostukseen kelpaavia. Kuvaaja ilmentää sitä, mitä osaa syntyneistä koirista on käytetty jalostukseen.

Kuvaaja 18.

Jalostussuosittelujen ajantasaisuuden arviointi

Suurilta osin pentueet täyttävät jalostussuosittelujen terveysvaatimukset. Sukusiitoskertoimen vaatimusta ei ole syytä tiukentaa nykyisestä 3,125%:sta. Jalostussuosittelujen näyttely- ja käyttötulosvaatimusten osalta on tavallisempaa että käyttötulos jää puuttumaan. Suurin osa jalostuskoirista täyttää näyttelytulosvaatimuksen. Vaikka näyttelykäyntimäärät ovat laskeneet, on tulostaso pysynyt hyvällä tasolla, eikä tulosvaatimusta ole tarpeellista muuttaa.

Käyttöominaisuuksissa on nähtävissä laskua tulostasossa taipumuskokeen osalta, joskin käyntimäärät ovat hiukan nousseet. Taipumuskoee mittaa sileäkarvaisen noutajan taipumuksia noutajana. Taipumuskoevaatimus on säilytettävä jalostussuosituksissa, jotta rodun luonne säilyy rodunomaisena ja koirilla on mahdollisuuksia edelleen kehittyä alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukaisesti metsästyskoiriksi.

Rotuyhdistyksen pentuvälityksessä on vain yksi lista, ja pentuvälitykseen otetaan jalostustyöohjeen täyttävät pentueet sekä pentueet, joille sallitaan yksi puute koskien näyttely- tai käyttötulosta tai sukusiitoskerrointa; tämä merkitään selkeästi.

PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

Rodun vakavimpaan terveysongelmaan eli syöpään ei ole tällä hetkellä olemassa testiä, jolla sairaus voidaan todeta ennen koiran yleensä myöhemmällä iällä tapahtuvaa sairastumista. Lisäksi populaatiosta niin suuri osa sairastuu syöpään, että tämän ominaisuuden karsiminen ei ole mahdollista. Syöpään sairastuminen myös usein havaitaan vasta koiran lisääntymisiän ollessa ohitse. Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota rodun eliniän lisäämiseen tutkimalla lähisuvun elinikiä. Tutkimuksilla todettavissa olevissa terveysongelmissa sileäkarvaisen noutajan tilanne on Suomessa hyvä. Kookkaana koirana sileäkarvainen noutaja voi kärsiä luuston kehityshäiriöistä. Vaikka

luustoltaan sairaita koiria on maassamme suhteellisen vähän, niin tilannetta on syytä pitää silmällä ja on perusteltua vaatia lonkkatutkimus jalostuskäytössä olevilta koirilta. Lonkkavikaprosentti sileäkarvaisella noutajalla (asteet C-E) on 10% (vuonna 2014-2019 syntyneissä koirissa). Kyynärpäiden ja polvien suhteen sairausprosentti on noin yhden-kahden prosentin luokkaa ja tutkimusmäärät ovat korkeita, joten kyynärpää- ja polvitutkimusten sisällyttäminen PEVISA:an ei ole tällä hetkellä tarpeellista. Vakavia perinnöllisiä silmäsairauksia rodussa esiintyy vähän. Silmämerkinnöistä suurin osa on ylimääräisiä silmäripsiä, linssin etuosan saumalinjan katarakta tai silmäluomen asentoa koskevia merkintöjä. PEVISA:n ei tule karsia liikaa koiria jalostuksesta, lonkka- ja silmätutkimus ja niiden asettamat rajoitteet valvovat jalostuskoirien tasoa, mutta eivät kavenna liikaa jalostuspohjaa. Suurin osa sileäkarvaisista noutajista täyttää PEVISA-ehdot.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Terveys ja lisääntyminen

- Ylläpitää sileäkarvaisten noutajien hyvää tilannetta lonkka- ja kyynärpäädysplasian osalta. Tutkimustulokset ja määrät pyritään pitämään samalla tasolla.
- Selvittää sileäkarvaisten noutajien todellinen tilanne patellaluksaation osalta ja saada tietoa nuorena diagnosoiduista koirista. Tutkimustulokset ja määrät pyritään pitämään samalla tasolla.
- Kartoittaa sileäkarvaisten noutajien spondyloosisairastuvuutta. Lisäksi pyritään estämään sairauden yleistymisen koirakannassa.
- Säilyttää sileäkarvaisten noutajien hyvä silmäterveys ja silmätutkimusmäärät. Tavoitteena on myös selvittää sileäkarvaisten noutajien glaukoomasairastuvuutta ja saada enemmän tutkimustuloksia gonioskopiatutkimuksista.
- Seurata sileäkarvaisten noutajien elinikää sekä syöpäsairauksia. Seurata berninpaimenkoirien ikäindeksin kehitystä ja arvioida sen soveltuvuutta sileäkarvaisten noutajien eliniän seuraamiseen.
- Säilyttää rodun hyvät lisääntymisominaisuudet. Tavoitteena on koira, jolla on normaali lisääntymisvietti ja joka synnyttää ja hoitaa pennut normaalisti.

Jalostuspohja

- Olemassa olevan jalostuspohjan laaja hyödyntäminen
- Välttää samojen sukujen yhdistämistä
- Suomalaisten koirien laajempi käyttö jalostukseen
- Uusien ja harvinaisempien sukujen käyttö jalostukseen
- Eri urosten käyttö tulee pitää jatkossakin tasaisena
- Koko populaation käsittävä, väistämättä tapahtuva sukusiitoksen kasvu pyritään pitämään mahdollisimman pienenä: kasvunopeus ei saisi olla enemmän kuin 0,25 % vuodessa. Uroksen jälkeläisten määrä ei saisi ylittää 5 %:a rekisteröidyistä pennuista yhdessä sukupolvessa.

Käyttäytyminen ja luonne

- Ylläpitää sileäkarvaisten noutajien avointa ja ystävällistä luonnetta.
- Saada mitattua tietoa sileäkarvaisten noutajien luonteesta ja käyttäytymisestä, sekä lisätä sileäkarvaisten noutajien luonnetesti- ja MH-koekäyntejä.

Käyttöominaisuudet

- Säilyttää sileäkarvaisten noutajien käyttöominaisuudet hyvänä metsästyskoirana.
- Lisätä taipumuskokeisiin osallistuvien koirien määrää ja kasvattaa taipumuskokeiden läpäisymäärää.
- Lisätä metsästyskokeisiin osallistuvien koirien määrää ja kasvattaa hyväksytyjen tuloksien osuutta.
- Lisätä A-koekäyntejä sekä WT-käyntejä.

Ulkomuoto

- Rodun ulkomuodon ja tunnistettavuuden säilyttäminen ja ulkomuodollisen tason parantaminen.
- Oikean koon ja vahvuuden saaminen koiriin.
- Vähentää liikuntavirheitä. Huomioidaan rotumääritelmän mukaiset etu- ja takaosan kulmaukset ja oikea lantion asento.
- Lisätä oikealinjaisia jaloja päitä. Vähentää silmäluomiongelmia, sekä lisätä riittävää vahvuutta alaleukoihin ajatellen käyttötarkoitusta ja kulmahampaiden sijoittumista.

6.2 Vaatimukset ja suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista Rotuyhdistyksen jalostustoimikunta on laatinut jalostustyöohjeen, joka esitellään kokonaisuudessaan liitteessä 2. Alla lueteltu tärkeimmät vaatimukset yhdistelmille.

Vaatimukset

1. Terveys – A tai B-lonkat TAI lonkkaindeksi yli 100

- Silmätarkastuslausunto, joka on astutushetkellä enintään 24 kk vanha
- Kyynärpääläusunto ja polviläusunto. Ulkomaisessa omistuksessa olevilta uroksilta ei vaadita kyynärpää- tai polviläusuntoa.
- Koira, jolla on todettu jokin vakava sairaus (esimerkiksi vakava allergia, epilepsia tai sydänvika), ei saa käyttää jalostukseen.
- Nartun alaikäraja astutushetkellä on 24 kk. Nartun on oltava astutushetkellä alle 8-vuotias.
- Ei hyväksytä keinosiemennettynä suoritettua yhdistelmää, jos siemennys on tehty koirien haluttomuuden vuoksi.
- Ulkomaisen uroksen tulee täyttää Pevisan vaatimukset

2. Luonne ja käyttöominaisuudet

- Hyväksytysti suoritettu noutajien taipumuskoe molemmilla vanhemmilla.
- Yli kymmenen vuotiaan uroksen käyttäminen voidaan hyväksyä ilman koetulosta.
- Ulkomaisen uroksen kohdalla sovelletaan koiran kotimaan rotuyhdistyksen äyttökoevaatimusta.
- Arkaa, aggressiivista tai muuten rodulle luonteeltaan epätyypillistä koira ei tule käyttää jalostukseen.

3. Ulkomuoto

Näyttelystä vähintään laatuarvostelu EH molemmilla vanhemmilla, joka on saatu vähintään 15 kk:n iässä joko nuorten-, avoin-, käyttö- tai valioluokassa. Suomessa rekisteröidyillä jalostukseen käytettävällä koiralla näyttelytuloksen tulee olla Suomesta.

4. Rodun populaation rakenne ja sukusiitosaste

- Sukusiitoskerroin ei saa olla yli 3,125 %. Laskentaan käytetään kuutta sukupolvea.
- Ei hyväksytä saman yhdistelmän toistamista, jos aiemmassa pentueessa on neljä tai enemmän pentuja.
- Urokselle voidaan hyväksyä kolme pentuetta. Kaikista kolmesta pentueesta tulee olla yhteensä 50% lonkkakuvattu ennen kuin neljäs pentue voidaan hyväksyä. Pentuemäärään lasketaan kaikki Suomeen rekisteröitävät/rekisteröidyt pentueet, myös ne, joita jalostustoimikunta ei ole käsitellyt tai hyväksynyt. Urokselle voidaan hyväksyä kaikkiaan neljä pentuetta. Poikkeuksena yli 8-vuotiaalle urokselle voidaan hyväksyä viides pentue.
- Nartun kokonaispentuemäärä enintään kolme pentuetta.

SUOSITUKSET

1. Terveys

- Terveet (0/0) kyynärpäät ja polvet.
- Yhdistelmän lonkkaindeksien keskiarvo vähintään 100.
- Selkäkuvaus
- Nartun ikä alle 6 vuotta ensimmäisellä astutuskerralla.
- Nartun ikä alle 8 vuotta astutushetkellä.
- Uroksen alaikäraja astutushetkellä 18 kk.

2. Luonne ja käyttöminaisuudet

- Tulokset noutajien metsästyskokeista erittäin suositeltavia.
- Tulos luonnetestistä MEJÄ-kokeesta tai muusta kokeesta suositeltavia.
- Ulkomaisella uroksella suositellaan olevan tulos riistakokeesta

3. Ulkomuoto

- Vanhemmilla näyttelystä laatuarvostelu ERI.

4. Populaation rakenne ja sukusiitosaste

- Nartun edellisestä pentueesta tulee 50 % olla lonkkakuvattu ennen seuraavaa astutusta.
- Jalostukseen pyritään käytettävän useita eri sukulinjoja ja hyödynnetään suomalaista koirakantaa monipuolisesti.
- Suositellaan, että yhdistelmissä käytetään monipuolisesti eri sukuisia koiria, siten, että samalle nartulle käytettäisiin erisukuisia uroksia ja uros astuisi narttuja erilaisista sukulinjoista. Esimerkki: ei suositella nartulle käytettäväksi isää ja poikaa tai uroksen astuvan sisarusia, puolisisarusia jne.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön asettamiin tavoitteisiin on mahdollista päästä ainoastaan silloin, kun mahdollisimman suuri osa kasvattajista ja koiranomistajista saadaan sitoutumaan niihin. Tällä hetkellä suuri osuus kasvattajista on hyväksynyt yhteisesti sovitut pelisäännöt. Siitä on osoituksena, että valtaosa tehtävistä jalostusyhdistelmistä täyttää jalostustoimikunnan asettamat ehdot hyväksynnälle. Toimikunta on päivittänyt JTO:n tukena olevan jalostustyöohjeen, jossa määritellään jalostukseen käytettäville koirille asetettavat vähimmäisvaatimukset.

Jotta kasvattajat ja tavalliset koiranomistajat motivoituisivat koko rodun kehittämiseen, heidän tulisi voida kokea, että he saavat vastavuoroisesti jotain takaisin toteuttaessaan yhteisiä tavoitteita. Tästä on esimerkkinä jalostustyöohjeen täyttävän yhdistelmän pääsy rotujärjestön pentuvälitykseen. Jalostustoimikunnan säännöllisesti julkaisemat tilastot, artikkelit sekä jalostukseen liittyvät tilaisuudet ovat myös osa palvelua, josta kasvattajat ja koiranomistajat hyötyvät.

Koiranomistajia kannustetaan osallistumaan terveystarkastuksiin, kokeisiin ja näyttelyihin, jotta saataisiin mahdollisimman laajasti tietoa rodun terveydestä ja muista ominaisuuksista. ~~Rotujärjestö tukee koirien selkäkuvauksia ja silmien gonioscopia-tutkimuksia. Lisäksi rotujärjestö toteuttaa geenitutkimuksen, johon osallistuvia koiria tuetaan.~~ Rotujärjestö pyrkii järjestämään selän joukkokuvauksia.

Rotujärjestö seuraa jatkuvasti koirien terveystilannetta sekä julkaisee asiaan liittyvää tietoa ja tilastoja. Mikäli kannassa ilmenee vakavia sairauksia, niiden leviäminen pyritään estämään ennen niiden muuttumista ongelmaksi. Myös niiden sairauksien, joita ei ole pystytty osoittamaan periytyviksi tai joiden periytymistapaa ei tunneta, esiintymistä seurataan. Kasvattajien ja koiranomistajien toivotaan ilmoittavan sairauksista avoimesti.

Terveystilanteen suhteen tapahtuvia muutoksia otetaan huomioon jalostustyöohjeen ehtoja määriteltäessä. Mikäli PEVISA-määräykset vaativat muuttuneen terveystilanteen takia tarkistuksia, tuodaan ne rotujärjestön yleiskokoukselle päätettäviksi. Terveyskyselyä jatketaan ja yhteenvedoja tuloksista julkaistaan Flattiviestissä. Hyödynnetään lonkkien BLUP-indeksejä.

Yksittäisten urosten käyttöä seurataan ja liikakäyttöä pyritään rajoittamaan. Jälkeläisten määrän lisäksi seurataan myös lastenlasten määrää.

Rotujärjestö seuraa aktiivisesti luonteen testaamiseen tarkoitettujen menetelmien kehittämistä sekä pyrkii hyödyntämään testeistä saatuja tuloksia jalostusvalintoja käsitellessään. Taipumus- ja metsästyskoetuloksista pyritään kokoamaan tilastoja ja yhteenvetoja, joiden avulla käyttöominaisuuksien kehitystä seurataan. Rotujärjestön yhtenä tarkoituksena ja tavoitteena on rodun alkuperäisten käyttöominaisuuksien säilyttäminen. Uusien kasvattajien valistaminen, kannustaminen pennunostajien liittämiseen rotujärjestön jäseniksi ja mm. jalostuspäivien järjestäminen ovat tärkeitä toimenpiteitä. Yksittäisellä kasvattajalla on halutessaan suuri mahdollisuus valistaa pentujen omistajia rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta ja ohjata heitä kouluttamaan koiraansa sekä osallistumaan vähintään noutajien taipumuskokeeseen.

Rotujärjestö tarjoaa sileäkarvaisten noutajien omistajille vuosittain muutamia koulutustapahtumia, joissa harjoitellaan rodunomaisiin kokeisiin kokeneiden harrastajien ohjauksessa. Harjoitusryhmiä on niin vasta-alkajille kuin pidempään harrastaneille koiran ohjaajille ja koirille. Järjestö pyrkii hankkimaan vuosittain kouluttajia myös mm. muista Pohjoismaista, jolloin koulutusten kiinnostavuus pysyy korkeana ja varsinkin kokeneille harrastajille voidaan tarjota uusia ideoita harjoitteluun. Erityisesti kasvattaja, jolla ei itsellään ole laajaa kokemusta taipumus- ja metsästyskokeista, voi ohjata pentujen omistajia rotujärjestön ja alueellisten noutajayhdistysten koulutuksiin sekä vuosittain pidettävälle rotujärjestön kesäleirille.

Rotujärjestö järjestää myös taipumus- ja B-metsästyskokeita eri puolella Suomea ja niihin osallistumiseen on sileäkarvaisten noutajien omistajilla etuoikeus. Kauden päätapahtuman eli Flattimestaruuden ja mestaruuden yhteydessä pidettävien juniorimestaruuden ja kisälliluokan mestaruuden arvostus sekä tapahtuman kiinnostavuus tulee pitää korkeana tulevaisuudessakin.

Koulutus- ja koetoiminnan jatkumisen turvaamiseksi järjestö tarjoaa harrastuksen parissa jo jonkin aikaa toimineille innokkaille harrastajille ajoittain mahdollisuuden osallistua noutajien NOU/NOME koulutusohjaajakursseille sekä NOU/NOME -koetoimitsijakurssille. Rotujärjestö pyrkii myös mahdollisuuksien mukaan hankkimaan harjoitusriistaa jäsenille myytäväksi, jotta halukkailla olisi mahdollisuus kouluttaa koiriaan riistalla.

Koirien ulkomuotoa pyritään parantamaan lisäämällä kasvattajien tietoutta oikeasta rotutyypistä ja terveestä rakenteesta. Rotujärjestö järjestää vuosittain erikoisnäyttelyn, johon pyritään saamaan tuomareiksi rodun kasvattajia tai muita asiantuntijoita erityisesti rodun kotimaasta Isosta-Britanniasta. Myös epävirallisia näyttelyitä järjestetään mahdollisuuksien mukaan (kesäleirin Open Show). Rotujärjestön toimesta järjestetään vuosittain erikoiskoulutusta rotuun laajentaville ja rodusta kiinnostuneille ulkomuototuomareille. **Kennelliiton ulkomuodon jalostustarkastus on otettu käyttöön, ja sitä pyritään jatkamaan vuosittain.**

Kasvattajien on huolehdittava siitä, että sileäkarvaisen noutajan pennut luovutetaan koteihin, joissa niille pystytään tarjoamaan rodunomainen elämänmuoto: riittävästi liikuntaa ja aktiviteetteja, kunnollinen peruskoulutus ja sopivaa ravintoa. Pennunostajia informoidaan rodunomaisista kokeista ja koiran koulutuksesta niihin. Rotujärjestö tarjoaa koulutusta taipumus- ja metsästyskokeisiin. Se myös tiedottaa koe- ja ulkomuototuomarivaatimuksista jäsenlehdessä.

Kasvattajien ja koiranomistajien luottamuksen säilyttäminen, oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu on rotujärjestön jalostustoiminnan ehto. Ilman kaikkien osapuolten yhteistyötä ei voida puhua koko rodun kehittämisestä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Terveys ja lisääntyminen

- **Uhat:** Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen rodussa, eliniän lasku, hyvien lisääntymisominaisuuksien menettäminen.
- **Ongelmat:** Tietoa koirien sairauksista ei saada riittävästi. Avoimuuden puute.
- **Mahdollisuudet:** Aktiivinen osallistuminen terveystutkimuksiin. Lonkkien BLUP-indeksit. Tiedonsaannin lisääntyminen ja helpottuminen (tietokannat ym.). Koirien korkeat tutkimusprosentit.
- **Varautuminen ongelmiin:** Pyritään lisäämään avoimuutta koirien terveysasioissa. Lisätään huomiota koirien lähisuvun terveyteen ja elinikään. Tiedotetaan, julkaistaan tilastoja, koulutetaan kasvattajia. Käytetään jalostukseen tutkittuja, terveitä ja terverakenteisia koiria, jotka lisääntyvät luonnollisesti.

Jalostuspohja

- **Uhat:** Jalostuspohjan kaventuminen ja rodun sisäsiitosasteen nouseminen. Rodun jakaantuminen eri linjoihin
- **Ongelmat:** Pieni kannankoko, jalostuskoirien sukulaisuussuhteet, käyttämätöntä jalostusmateriaalia reservissä.
- **Mahdollisuudet:** Ei siitosmatadoreja, yhdistelmien alhaiset sukusiitosasteet, tuontikoirat, ja ulkomaiset jalostuskoirat, geenitutkimukseen osallistuminen.
- **Varautuminen ongelmiin:** Tiedotetaan laajan geenipoolin merkityksestä. Käytetään jalostukseen mahdollisimman paljon erisukuisia koiria, estetään yksittäisten urosten liikkakäyttö. Tuodaan maahan eri sukulinjoista koiria ja käytetään erisukuisia suomalaisia koiria jalostukseen.

Luonne ja käyttöominaisuudet

- **Uhat:** Alkuperäisten käyttöominaisuuksien heikkeneminen, taipumus- ja metsästyskokeiden kävijämäärien laskeminen. Rodulle epätyypillisten luonteenpiirteiden yleistyminen, luonneongelmien lisääntyminen. Rodun jakaantuminen eri linjoihin.
- **Ongelmat:** Ajoittain vaikeaa päästä osallistumaan taipumus- ja metsästyskokeisiin. Laskeneet rodunomaisten kokeiden osallistujamäärät ja tulostaso.
- **Mahdollisuudet:** Aktiivinen rotu vaatii aktiivisen omistajan, ja tämä edesauttaa tiedon saamista koirien luonteista eri koemuotojen kautta. Rodunomaisiin lajeihin ja taipumuskokeisiin osallistuminen. Kasvattajat, jotka kannustavat kasvatinomistajiaan käyttökokeisiin. Ainutlaatuinen käyttö- ja ulkomuoto-ominaisuuksia mittaava rotumestaruuskoe. Runsaasti sileäkarvaista noutajaa metsästyksessä apunaan käyttäviä.
- **Varautuminen ongelmiin:** Alueellisen toiminnan kehittäminen. Pidetään näyttely- ja koevaatimukset jalostustyöohjeessa tasapainossa, pidetään julkaisuissa yllä dual purpose henkeä. järjestetään NOU/ NOME-koulutusta. Kannustetaan sileäkarvaisten noutajien omistajia luonnetesteihin ja käyttökokeisiin, järjestetään kokeita, tiedotetaan ominaisuuksien merkityksestä. Käytetään jalostukseen hyväluonteisia, hyvät käyttöominaisuudet omaavia koiria.

Ulkomuoto ja rakenne

- **Uhat:** Koirien kestävän rakenteen heikkeneminen. Rodun jakaantuminen eri linjoihin. Näyttelykäyntimäärien lasku.
- **Ongelmat:** Liian raskaat ja isokokoiset koirat, liian hentoluustoiset koirat, matalaraajaiset koirat, kapeat alaleuat, luisut tai jyrkät lantiot ja suorat etuosat. Näyttelyissä liian vähän kasvattajatuomareita.
- **Mahdollisuudet:** Kasvattajat, jotka kannustavat kasvatinomistajiaan näyttelyihin. Paljon näyttelyihin osallistuvia koiria.
- **Varautuminen ongelmiin:** Koulutetaan kasvattajia tunnistamaan oikea **rodunomainen** tyyppi ja rakenne. Tiedotetaan kasvattajille anatomian ja rakenteen merkityksestä, mitataan koiria. Rodun ulkomuoto-tuomareiden koulutus. **Jalostustarkastusten järjestäminen.** Kiinnitetään jalostuskoirien valinnassa huomiota oikeaan rotutyyppiin, rakenteeseen ja kokoon. Huomioidaan rodun alkuperäinen käyttötarkoitus. Kansainvälinen yhteistyö,

Yhdistystoiminta ja jalostuksen ohjaus

- **Uhat:** Yhteisiin tavoitteisiin sitoutumattomuus, kasvattajien vieraantuminen yhdistyksestä. Rodun harrastajien ja kasvattajien jakaantuminen eri yhdistyksiin. Rotuyhdistyksen merkityksen vähentyminen, toiminnan vähentyminen, jäsenmäärän lasku. Lisääntynyt kuppikuntaisuus. Avoimen keskustelun puute. Kasvattajien kriittisyyden puute omaa kasvatustyötä kohtaan, ns. kennelsokeus.
- **Ongelmat:** Osa pennunostajista ei löydä rotujärjestön toiminnan piiriin. **Pentuejäseneksi liitettyjen pysyminen järjestössä.** Resurssien rajallisuus eli aktiivisten toimijoiden niukkuus ja ajankäyttömahdollisuudet sekä taloudellisten resurssien niukkuus.
- **Mahdollisuudet:** Yhdistyksen pyrkimys systemaattiseen tiedonkeruuseen sekä aktiiviseen ja avoimeen tiedottamiseen. Pyrkimys luoda avoin ja luottamusta herättävä ilmapiiri harrastajien kesken. Rotujärjestö järjestää paljon tapahtumia. Aktiivinen julkaisu- ja tiedotustoiminta. Useita valveutuneita ja vastuuntuntoisia kasvattajia, jotka ovat sitoutuneet tavoiteltaviin päämääriin ja liittävät pennunostajat rotujärjestön jäseniksi. Kansainvälinen toiminta ja yhteistyö rotujärjestöihin. Yhteistyö muiden noutajarotujen rotujärjestöjen välillä. Keskustelufoorumi kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä.
- **Ongelmiin varautuminen:** Ylläpidetään rotuyhdistyksessä hyvää henkeä. Järjestetään jäsenistölle tapahtumia, näyttelyitä ja kokeita. Pidetään julkaisu- ja tiedotustoiminta ajan tasalla. Lähetetään jäseniä tuomari- ja toimitsijakoulutuksiin. Kansainvälisen toiminnan edistäminen. Jalostusohjauksen kehittäminen.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Aikajaksona koko JTO-kausi

Terveys

- Julkaistaan vuosittain terveystilastoja ja yhteenvetoja.
- Kerätään koiran omistajien ilmoittamia sairaustietoja ja pyritään saamaan ne julkiseksi.
- Seurataan rodun elinikään vaikuttavien sairauksien määriä, menossa olevia tutkimuksia sairauksista ja tiedotetaan niiden tuloksista.
- Tutkitaan rotujärjestön mahdollisuuksia tukea koirien selkäkuvauksia ja silmien gonioskopiatutkimuksia.
- Toteutetaan geenitutkimus ja tuetaan siihen osallistuvia koiria.
- Toteutetaan terveystarkastus koiranomistajille ja kasvattajille

Käyttöominaisuudet

- Rodunomaisten lajien koulutusten ja kokeiden järjestäminen.
- Rodunomaisten lajien ja tuomarikoulutuksen kehittäminen yhdessä muiden noutajakoirarotujen kanssa.
- Rodun mestaruuskokeen järjestäminen vuosittain, sekä julkaistaan yhteenveto tapahtuman tuloksista.

- Kasvattajien motivoiminen kannustamaan pennun ostajia rodunomaisten lajien harjoitteluun.
- Julkaistaan vuosittain käyttötulostilastoja ja yhteenvetoja.
- Aluekoulutusten aktivointi
- Metsästyskokeisiin tavoitteellisesti suuntautuvien koulutusryhmät, ns. nome-ringit

Ulkomuoto

- Ulkomuototuomarikoulutuksen kehittäminen ja rodunomaisen käyttötarkoituksen ja ulkomuodon yhteyden korostaminen koulutuksessa.
- Koulutuksen järjestäminen kasvattajille ja koiranomistajille koiran rakenteen ja ulkomuodon merkityksestä.
- Jatketaan vuosittaisia ulkomuodon jalostustarkastuksia.
- Kehitetään jalostustarkastusohjelma rodulle ja aloitetaan sen käyttö.

Luonne - Käyttäytymiskyselyn toistaminen määrävälein.

- Luonnetesti ja MH-kuvaus tulosten seuranta ja yhteenvedon julkaisu määrävälein.
- Luonnetta koskevan tiedon jakaminen ja julkaisu.
- Kasvattajien ja koiranomistajien koulutus aiheeseen liittyen.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Rotujärjestö seuraa rodun terveystilannetta ja harrastuskentän aktiivisuutta. Rotujärjestön jalostustoimikunta on ensisijainen elin, joka vastaa jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seurannasta. Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, joten hallitus viime kädessä valvoo tavoiteohjelman noudattamista. Rotujärjestö on velvollinen huomioimaan jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet vuotuista toimintasuunnitelmaansa laatiessaan. Erilaiset vuosittaiset tilastoinnit auttavat hahmottamaan kehityssuuntaa, johon rodussa ollaan menossa. Jalostuspäivät, koulutustilaisuudet, treffit ja leirit ovat foorumeita, joilla tietoa tulee jakaa avoimesti ja kannustaa keskustelemaan ongelmista. Seuraavan viisivuotiskauden päivityksessä tulee ottaa huomioon rodun kehityssuunta ja korjata tavoitteita sekä strategioita sen mukaiseksi. Ylilyönteihin tulee puuttua nopeasti, jottei mitään mittavaa vahinkoa pääse rodussa tapahtumaan. Jalostuksen tavoiteohjelma on kokonaisuudessaan luettavissa yhdistyksen Internet-sivuilla. Se päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein.

7. LÄHTEET

- Agilitykilpailusäännöt, <http://www.agilityliitto.fi/>
- Birchard, Sherding: Saunders Manual of Small Animal Practice, 1994
- C-BARQ, <http://vetapps.vet.upenn.edu/cbarq/>
- Flatcoated Retrieverklubben
- Flatcoated Retriever Society: Extended Breed Standard, toim. Becky Johnson, 2013
- Eläinlääkäriasema Evidensia Seinäjoki
- Kallio, Kati: Patellaluksaatio: Patellaluksaatio ja fysioterapia, Flattiviesti 1/2004
- Kennel Club <http://www.thekennelclub.org.uk/registration/breed-registration-statistics/>
- Kennelliiton jalostustietokanta <http://jalostus.kennelliitto.fi/>
- Laughton, Nancy: A review of the Flat-coated retriever. 1980. 2. painos.
- Lamberg Seppo: Sydänsairaudet. Lahden eläinlääkäriaseman Nettiklinikkasivut.2000
- Mason, Joan: Flat-coated Retrievers Today. Howell Book House. 1996
- Mäki, Katariina. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja, <http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>
- Mäki, Katariina. Sukusiitos. www.kennelliitto.fi/sukusiitos
- Mäki, Katariina. Tehollinen populaatiokoko. <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>
- Nose work <http://nwfi.fi>
- Noutajien taipumuskoe- ja metsästyskoesäännöt, <http://www.snj.fi/@Bin/216897/nomesaannot.pdf>
- Nyrhilä, Miia: Sileäkarvaisten noutajien kaihimuutokset. Flattiviesti 1/2017
- Palveluskoirakokeidensäännöt, <http://www.palveluskoiraliitto.fi/SAANNOTkansalliset.pdf>
- Petch, Paddy: The complete flatcoated retriever. Boydell & Brewer, Incorporated. 1988
- Peiffer & Petersen-Jones: Small Animal Ophthalmology, A Problem-Oriented Approach, Third Edition, 2001
- Eläinlääkäriasemille sileäkarvaisista noutajista tehty terveystarkastus, 2004
- Phillips, Brenda & Kearton, Sue: Flatcoated Retriever Directory, Second edition
- Progressiivinen nefropatia (PNP) – monen koirarodun synnynnäinen munuaissairaus, www.tiibetinspanielit.fi/artikkelit/pnp_1.rtf
- Pärssinen Pipa <http://www.pipap.net/nome/shooting-lehti-ja-flattijutut/>
- Rally-toko <http://rally-toko.fi>
- Rasspecifik avelsstrategi: Flatcoated retriever, revision 1 (2012)
- Ruotsin sileäkarvaisten noutajien rotutietojärjestelmä, <http://www.rasdata.nu/flat/>
- Sargan, David: Syöpä sileäkarvaisilla noutajilla: The Flatcoated Retriever Society: Health Committee Report 2004.
- Cambridge Veterinary School (suomentanut Riitta Nikko)
- Suomen Sileäkarvaiset noutajat ry
- www.flatti.net
- Sileäkarvainen noutaja jalostuksen tavoiteohjelma 2010-2015
- Sileäkarvaisten noutajien käyttäytymiskysely 2014
- Terveystarkastus sileäkarvaisten noutajien omistajille, 2003–2004
- Eläinlääkäriasemille sileäkarvaisista noutajista tehty terveystarkastus, 2004
- Suomen Kennelliitto. Tietoa jalostuksella vastustettavista sairauksista ja vioista. <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/tietoa-jalostuksella-vastustettavistasairauksista-ja-vioista>
- Vanhapelto, Päivi: Sileäkarvaisen noutajan pektinaattiligamenttidysplasia ja glaukooma. Flattiviesti 4/2004
- Vesipelastuskokeiden säännöt. <http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/media/vesipelastuskokeensaannot1502.pdf>

8. LIITTEET

LIITE 1: Rotumääritelmä

LIITE 2: Jalostustyöohje